SOSYALİST MEZOPOTAMYA

Aylık Teorik/Politik Dergi Sayı: 15 Nisan: 2006 2 YTL www.mesop.net

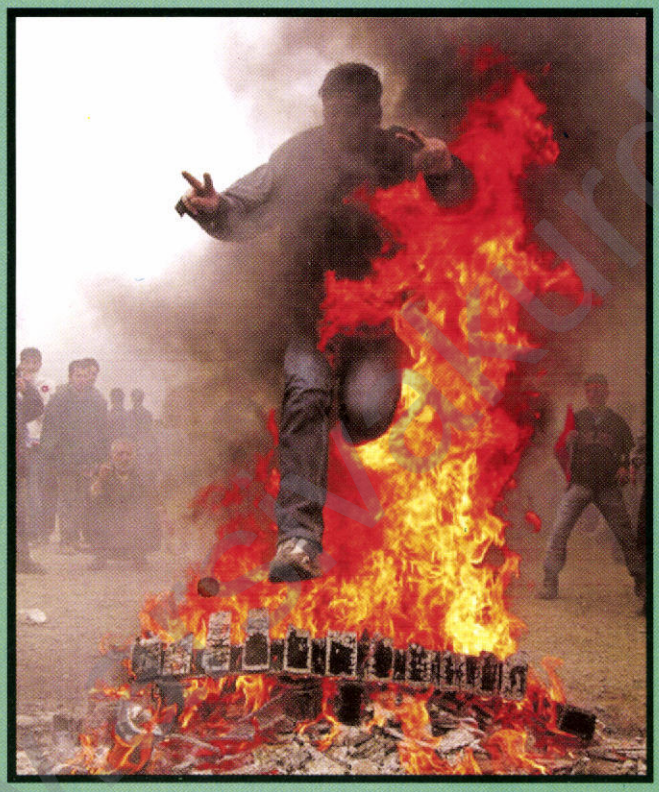

- **DOSYA:** Dünyada ve bölgemizde Kürtlerin yeri
- Türk solunun Kürt tercihi
- Tarihi haksızlıklar
- Niyet ve sözün ötesinde yerelin merkezileşmesi
- İdeoloji ve politikada devrimci duruş -I-
- Doğrudan eylem ve vicdani ret

www.marksizm.org

SOSYALİST MEZOPOTAMYA

AYLIK TEORİK-POLİTİK DERGİ

Gün Yayıncılık Tic. Ltd. Şti Adına Sahibi
Murat Yılmaz
Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi
İnönü Mah. Babil Sok.
No:27/3 80230
Harbiye / İstanbul

Sorumlu Yazıişleri Müdürü
Ferit Yıldırım
Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi
İnönü Mah. Babil Sok.
No:27/3 80230
Harbiye / İstanbul

Sosyalist Mezopotamya
Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi
İnönü Mah. Babil Sok.
No:27/3 80230
Harbiye / İstanbul

Telefon/Faks
(0212) 219 69 06

Yayın Türü
Yaygın Süreli Dağıtım

e-mail
sosyalistmezopotamya@mynet.com

Banka Hesap No:
İş Bankası Taksim Şb.
1052 767790
Döviz (Euro) Hesabı
1052 3335933

Baskı
Ser Matbaacılık
0 212 565 17 74
Fazılpaşa Cad. 4. Zer Sanayi sitesi
No:16/26 Topkapı-İSTANBUL

Gaziantep İrtibat Bürosu
Yasin Yetişgen
Tel/Faks
0 342 220 59 94
Atatürk Bul. Bina No: 49
N. Akınal Apt. B Blok
Kat: 6 D: 6
Şahinbey / Gaziantep

İÇİNDEKİLER

Editörden 1

Newroz Pîroz be! 3

Ji çapemenî û raya giştî re 5

Demokratik bir Ortadoğu...
Veysel Çamlıbel 6

Dünya ve bölgenin siyasi ikliminde Kürtlerin yeri
S. Çiftyürek 11

Kürtler kürenin neresinde?
Munzur Gülapuşağı 21

AB ve Kürtler
Tuncay Atmaca 28

'Radikal büfeci' ve Türk solunun Kürt tercihi
Aziz Mahmut Ak 31

Bolivya'da Marksizm ve Yerellik...
Sibel Özbudun 38

Tarihi haksızlıklar
Metin Aktaş 44

Niyet ve sözün ötesinde yerelin merkezileşmesi
Enver Alpşar 48

İdeoloji ve politikada devrimci duruş -I-
Hurşit Kaşıkkırmaz 51

Doğrudan eylem ve vicdani ret
Yasin Yetişgen 57

MESOP Girişimi GYK Faaliyet Raporu 58

Politik Tarz ve Örgütlenme (Sorunlama) 72

Ji Raya Kurd, Tirk û Dinyayê re 75

www.arsivakurdi.org

- Editörden -

Adettendir; bu türden kısa sunum yazılarında genel değerlendirmelerden özele doğru inilir ve genellikle duyarlılık, destek çağrıları son kısma bırakılır. Biz de şimdiye kadar hep öyle yaptık. Ancak bu kez adeti bir kenara bırakıyoruz; yoldaşlarımıza, okurlarımıza duyarlılık çağrısını başa alıyoruz. Kendi başına bu 'adetten şaşma' bile anlayana / anlamak isteyene gerekli mesajı vermeye yeter, ama yine de birkaç cümleye ihtiyaç var.

Bilindiği üzere; ülkemizde dağınık durumda olan sosyalist/komünist güç ve bireyleri bir çatı altında toplamak ve özellikle Kürt coğrafyasında uzun süredir izlerine bile rastlanmaz hale gelen sosyalist siyasetle gidişata müdahil olmak amacıyla Mezopotamya Sosyalist Partisi (MESOP) Girişimi olarak yola çıkmış bulunduk. İki yılı aşkın bu süreçte tüm yetersizlik ve eksikliklerimize rağmen az yol alınmadı. Aşamalı bir şekilde önümüze koyup yapabildiklerimizi de, yapamadıklarımızı da, 21-22 Ocak 2006'da İstanbul'da yapılan 6. Genel Toplantı'ya sunulmuş olan ve bu sayımızda yer verdiğimiz GYK Faaliyet Raporu'ndan okuyabileceksiniz. Bu nedenle sürecin ayrıntılarına girmeye gerek yok. Yine malumunuz; elinizdeki dergi bu sürecin ürünü ve bu sürece hizmet ediyor. Yani içinden geçtiğimiz süreç, hem meşru zeminlerde ve hızlı trafik gerektiren parti girişimi faaliyetlerini, hem de yayıncılık faaliyetini iç içe yürüttüğümüz bir süreçtir. Faaliyetin bu çok boyutluluğu tüm girişimci yoldaşlarımıza ciddi anlamda bir mali yük bindiriyor. İşte bizi en çok zorlayan da bu maliyet oluyor. Çünkü sosyalistin zengini olmuyor; zenginler zaten bize yanaşmıyor, aramızdayken paraya kavuşan da bizden hızla uzaklaşıyor. Ve sadece sarfedilmesi gerekli enerji yükü değil, enerji sarfiyat alanlarında gerekli parasal yük de bizlerin omuzuna yüklenmiş oluyor. Şu an başka yolu da görünmüyor. Bu nedenle, her bir yoldaşımızın ve süreci destekleyenlerin hem yayın dağıtımına hem de örgütlenme çalışmalarına daha fazla katkıda bulunmaları gerekiyor.

***

Helsinki Yurttaşlar Derneği tarafından bir süredir hazırlıkları yapılan "Türkiye'nin Kürt Sorunu" konulu konferans, nihayet geçtiğimiz ay İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde gerçekleştirildi. Konferansa çağrılı olanlar, genelde bu sorunun varlığını kabul edip kendilerince çözüm önerilerini sundular. Ancak çağrılılar liste-

www.arsivakurdi.org

sinin özellikle Kürt ayağında görülen sakatlık/boşluk, konferansın katılım boyutunu daha işin başında tartışmalı hale getirdi. Kürt sorununun tartışıldığı bir toplantıda, bu sorunu bugün Türkiye'deki bir üniversitenin konferans salonunda tartıştıracak noktaya getirmede emeği, mücadelesi olan ve ellerinde çözüm paketleri bulunan Kürt siyasal ve kültürel kurumlarının temsilcilerinin bulunmaması ciddi bir eksiklikti. DTP Genel Başkanı Ahmet Türk ve Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir'in varlığı, 'bunları da çağırmazsak konferansın hiçbir meşruiyeti kalmaz' kaygısının oraya taşıttırdığı bir varlık oldu; bu da konferansın Kürt ayağındaki sakatlığı gidermeye yetmedi.

Sorunun çözümü üzerine sunulan tebliğler, dile getirilen görüşler, neo-liberal fikri kuşatmanın Türkiye'ye emdirilebildiği kadar emdirilmiş haliydi adeta. Kürt konuşmacılar da Türk konuşmacılar da önerilerinde bu çerçeveyi aşmamaya özen gösterdiler. Bu kuşatmanın tek dalgakıranı İsmail Beşikçi Hoca oldu. Ve denilebilir ki; Kürt kamuoyu nezdinde, yine çıplak gerçeğin tek dile getireni ve konferansın en çok puan toplayan kişisi oldu. Teşekkürler İsmail Hoca!..

***

Bu sayımız hem dosya konusu itibariyle hem de dosya dışı yazı ve belgelerle yine dolu dolu. İlgiyle okunacağını umuyoruz. Bu arada, halen epey rütuş bekleyen web sitemiz de devreye girmiş bulunuyor. MESOP sürecinde üretilmiş tüm yazı ve belgelere www.mesop.net adresinden ulaşılabilir.

Gelecek sayıda buluşmak umuduyla, tüm okurlarımızın geçmiş Newroz'unu kutluyor, özgür yarınlar diliyoruz...

Aziz Mahmut Ak

www.arsivakurdi.org

Newroz Pîroz be!

MESOP Girişimi'nin Çözüm Adresi Emekçi Halklardır!

Özgürlüğe susamış Mezopotamya toprakları, yeniden uyanışın, dirilişin ve toplumsal özgürlüğün sembolü olan Newroz'u yine büyük bir heyecan ve coşkuyla karşılıyor! Kürt halkı ve ulusal hakları gaspedilmiş tüm bölge halkları bu Newroz'da da haklı özgürlük taleplerini haykırıyor!..

Newroz; bahara açılan kapıdır, baharın müjdecisidir. Bu topraklarda tarihsel kökleri Newroz'un doğuşundan daha derinlerde olan Kürt halkının da Dünya'nın diğer özgür halkları gibi kendi baharını yaşama hakkı vardır. Bölgemizde halklar arası yeni bir kardeşlik ikliminin tesis edilmesi, Kürt halkının bu hakkının samimiyetle kabul edilmesinden geçmektedir. Ve Kürt Sosyalistleri için aslolan komşu emekçi halkların kabulüdür; egemen devletlerin gelip geçici yöneticilerinin Kürt sorununa köklü çözüm üretme iradesinden yoksun boş vaatleri değil.

Kürt halkının, onurlu bir halk için vazgeçilmez olan haklarının bilinçlerde ve vicdanlarda kabulü, bölgemizde halklar arası kalıcı barışın da, kardeşliğin de asıl teminatıdır.

Uluslar arası güç merkezlerine sırtını dayamış bölge devletlerinin bir asrı aşkın süredir Kürt halkına yaşattıkları trajediden kaynaklı olan sorun, Kürt coğrafyasını tahrip etmekle sınırlı kalmamış; Kürtlerin komşu olduğu, iç içe yaşadığı halklara da derin acılar yaşatmıştır. Halen de yaşatıyor. Dolayısıyla bu sorun başta Kürtler olmak üzere bölge halklarının bir sorunudur. Yani sorun bizim sorunumuzdur. Çözümünü de karşılıklı eşitlik ve yüksek adalet anlayışıyla kendi içimizde ortaya çıkarmalıyız. Her girişimleri kirli çıkar hesapları kokan emperyalist haydutları sorunlarımızın çözümüne ortak etmek mecburiyetinde değiliz.

Bilinmelidir ki; Türk devleti ve Kürtler üzerinde egemenlik kurmuş diğer devletlerin inkar, imha, çözümden kaçınma ve Kürt halkını boş vaatlerle oyalama politikaları, çözümü uluslar arası güç merkezlerine havale etmekten başka bir anlama gelmemekte ve sorunu içinden çıkılmaz bir hale getirmektedir.

www.arsivakurdi.org

Mezopotamya Sosyalist Partisi (MESOP) Girişimi;

Türk, Arap ve Fars halkları başta olmak üzere bölge emekçi halklarını, Kürt halkının yanında yer almaya, haklı istemlerini sahiplenmeye ve Kürt sorununun eşitlik temelinde çözümü için inisiyatifi ele almaya çağırıyor!

MESOP Girişimi, ulusların kendi kaderlerini tayın hakkının gerçekleşme biçimlerinden biri olan **"federasyon"**u, Türkiye için bugünkü koşullarda en gerçekçi çözüm biçimi olarak öne çıkarıyor! Eşit koşullarda egemenliği birlikte paylaşmanın bu idari biçimini, başta Kürt ve Türk halkı olmak üzere tüm bölge halklarının öne çıkarması için mücadele veriyor.

MESOP Girişimi, halkımızın / halklarımızın işçi ve emekçilerini, yoksul köylülerini, esnaf ve zanaatkarlarını, gençlerini, aydınlarını ve çıkarları barışı, Kürt sorununun adil çözümünü işaret eden herkesi bu mücadelesine omuz vermeye davet ediyor!

Egemen devletlerin federasyonlaşmayı kendi halklarına 'yıkıcılık', 'bölücülük', 'egemenliğin zedelenmesi' gibi göstermelerinin hiçbir bilimsel, hukuki ve pratik dayanağı yoktur. Tersine, federasyon temelli devletleşme, halkların hak eşitliği temelinde birlikte kalabilmelerinin bugüne kadar en sık başvurulmuş yollarından biridir. Nitekim Dünya'nın değişik bölgelerinde çok sayıda ülke federasyonlar biçiminde devletleşmeyi tercih etmiştir. Tekçi ulus-devlet zihniyetinin önemli oranda aşılmasıyla gündeme gelen ve halkların onayının esas alındığı bu çözüm biçimi, günümüzde Irak Kürdistanı'nda da halkların birlikte yaşamalarının en uygun idari biçimi olarak tercih edilmiş bulunuyor.

MESOP Girişimi, federasyonlaşmaya giden yolda katedilmesi gereken mesafeyi tamamlamak için, başta işçi ve emekçileri olmak üzere egemen ülke halklarını Kürt halkının aşağıdaki acil taleplerini destekleme çağırıyor:

√ Coğrafyamızda derin tahribatlara neden olan kirli savaşa son verilmeli, askeri operasyonlar durdurulmalıdır.

√ Barış yolunda bir ilk adım olarak genel af ilan edilmelidir.

√ Kürt sorununu inkar, Kürt halkının haklı taleplerini şiddet ve imha yoluyla bastırma anlayışıyla oluşturulmuş olan Köy Koruculuğu, JİTEM, Özel Harp Dairesi gibi yapılanmalar dağıtılmalı; geçmişte işlenen siyasi cinayetlerin, işkencelerin sorumluları yargılanmalıdır.

√ Yakılıp boşaltılan köy ve mezralarımızdan sürgün edilmiş milyonlarca insanımızın geri dönüşü -gerekli altyapı tamamlanarak- derhal sağlanmalıdır.

√ Kürt kimliği resmen tanınmalı, bu tanıma anayasal güvencelere kavuşturulmalıdır.

√ Toplumsal yaşamın her alanında Kürt dili ve kültürü üzerindeki yasaklara son verilmeli; Kürt coğrafyasında eğitim dili Kürtçe olmalıdır.

√ Kürt halkının kendi coğrafyasında kendisini yönetmesinin idari altyapı mekanizmaları peş peşe oluşturulmalıdır.

√ Newroz'u bir bayram olarak kutlayan bölge ülkelerinde olduğu gibi, 21 Mart resmi tatil günü ilan edilmeli; böylece Kürt halkının bu bayramına Türkiye'nin tüm halkları ortak edilmelidir.

Bijî Newroz!
Yaşasın Halkların Mücadele Birliği!

www.arsivakurdi.org

JI ÇAPEMENÎ Û RAYA GIŞTÎ RE

Wek ku tê zanin Newroz, bûyereke felsefi, siyasi û mitolojik e.

Lı Rohılata Navin û Asya Pêşin, dı nav gelek qewm û mıletan de Newroz tête pirozkırın. Ev ji bûye wesila diyalog û bıratiyê dı nav gelan de. Belê mıletê Kurd, maneyeki taybeti daye Newrozê û bı hezarê salan e ku bı serfırazi jê re xwedi derdıkeve.

Dı tarixa her mıleti de, bûyerên/rojên gring hen ın. Rojên serfırazi, şan û şerefê ji, yên rûreşi, serpêli û berxweketınê ji hen ın.

Heqê her mıleti ye ku bı tarixa xwe ya qenc serfıraz be. Ev ne bı tenê romantizma mıleti ye. Belê pêşxıstına hestên mırovatiyê ye ji. Dısa, her mılet dıvê poşmani û lêborina xwe lı hamber tarixa neqenc û xerab nişan bıde. Ev ji dıbe nişana hemdemi û mırovperweriya wi mıleti.

Mırov dıkare bıbêje ku mıletê Kurd, dı tevahiya tarixa çûyi de her mazlûm bûye û lê neheqi hatiye kırın. Belki dewlet û imparatoriyên mezın ava nekırye, belê bı rûyeki spi em dıkarın bıpesın ın û bıbêjın ku pêşiyên Kurda, lı tu mıleti, kulturi û qewmi komkuji, stemkari û nıjadperesti ji nekırye. Eva iro ciyê rıhetiya wıjdanê me ye.

Jı wê bonê em Kurd, çıqas bı Newrozê bı pesının hêjaye û haqê me ye. Jı ber ku bı serpêhatiya Newrozê pêşiyên me lı dıji zulmê rawestiya ne û dı ber mırovatiye de xızmetek hêja kırne.

Belê iro Rohılata Navin û welatê me dı qonaxek pır hesas da derbas dıbe. Statukoya sedsala bori ya neheq û stemkar, miada xwe dagırtiye û lı ber hılweşandınê ye. Neheqi û xedra ku dı destpêka sedsala çûyi de lı Kurda hate kırın wısa dıxwıyê ku dı serê vê sedsalê de ber bı guhartınê ve dıçe.

Pırsa Kurd, iro bı tevayi ketiye pêvajoya çareseriyê. Lı aliyeki mudaxela Iraqê û statûya Kurdistana Federe, lı aliyê dın muzakereyên endamtiya Tırkiyê bı YE re û zextên lı ser İran û Sûriyê, dıde xwıyakırın ku lı van parçeyan ji pırsa Kurd berbı çareseriyêki gışti dıçe.

Dı vê pêvajoya hesas de jı her wexti bêhtır ihtiyaca Kurda bı yekiti, bırayeti û akliselimiyê heye. Bı vê mebestê em Grûba Xebata Kurd ya Neteweyi û Demokratik bang lı herkesi dıkın û dıbêjın; doza Kurd, dı tevahiya cihanê de dozeke heri gring, tabii û meşrû ye. Meşruiyet, hêza me ya heri mezın e. Heqê tu kesi nin e ku bı tu awayeki evê meşrûiyetê kriminalize an terorize bıke. Jı wê bonê, em jı her kesi hêvi û daxwaz dıkın ku neyên leyistık û provakasyonan. Û hiç bı tu awayeki têkıli karên şiddetê û terorê nebın. Newroz, dıvê bı çalakiyên aştiyane, demokratik û bı hestên neteweyi were piroz kırın.

Bı vê mebestê em Newroza Gelê Kurd û gelên herêmê piroz dıkın.

Bıji NEWROZ!
Bıji Yekiti û Bırati!
Bıji Mafê Çarenûsi!

GRÛBA XEBATA KURD YA NETEWEYİ Û DEMOKRATİK

20. 03.2006-Diyarbekır

www.arsivakurdi.org

Demokratik bir Ortadoğu Kürtlerin özgür olması ile mümkün

✍ Veysel Çamlıbel

"Ölümleri
'kardeş' eliyle gerçekleşmiş
tüm yurtsever Kürtlerin anısına..."

Ortadoğu'da işler hiç de kolay değil. Tarıma, kırsal yaşama dayalı kapalı ekonomilerin, bölük-pörçük sosyal bir dokunun üzerine oturmuş eli sopalı devletlerin, tapınılan diktatörlerin değişebilmesi zor mu zor... Kaygan bir zeminde her kafadan bir sesin çıktığı, yerel güçlerin çarpışıp yorgun düştüğü, kartların sil baştan karıldığı kaotik bir ortam. Değişim tam da işte bu kaosun içinden çıkacak. Bu da bir gerçek.

1920'li yılların aksine Kürtler bu seferki değişimde donanımsız değil, üstelik temel aktörlerden biri. Yaşamın önümüze koyduğu gerçek bu. Günümüzde Kürtler; yoksulluklarına, eğitimsizliklerine rağmen yüzleri modernizasyona, batı değerlerine dönük, laik, demokratik bir arayış içinde olan bir halk. Kürt özgürlük arayışı, imkanları 1920 koşullarına göre bugün daha derli toplu. İlk defa bütün bir coğrafyada eş zamanlı ve paralel/uyumlu yürüyen bir mücadele içinde. Ortadoğu'da değişim kaçınılmaz. Kürt ulusal kimliği, eşit halk olma mücadelesi, yaşamı geliştiren, yükselen demokratik bir değer.

Görünen o ki; Ortadoğu, 80 yıl önceleri temeli atılmış statükonun çerçevesinde kalmayacak, orada çok şey değişecek. Kürt özgürlük arayışı Ortadoğu'nun demokratik şekillenmesinde temel, belirleyici bir güç. Bir süredir ateşi küllenen Filistin sorunu, Arafat'tan sonra da radikal bir yol izlemede direnen Hamas'ın seçim kazanmasıyla beklenilmeyen bir şekilde yeniden hararetlenip tartışma alanına girdi. Silahı elinden bırakmayan Hamas'ın çoğunluğu elde ederek sandıktan da çıkması, bölgedeki dengeleri sarstı.

Evet öyle!.. Her köklü siyasi/toplumsal değişimin öncesinde kaotik bir ortamın olması doğaldır. Tarih, yaşanılanlar bunun böyle olduğunu söyler. Onca yılın bulanık sularının durulması bugünden yarına

www.arsivakurdi.org

olabilecek şey değildir. Eskinin nasıl yıkılacağı bilinse de yeninin nasıl inşa edileceği, başarının nasıl sağlanacağı kolayca kestirilemez. Güçler dengesi belirler gidişatı. Değişim isteyen aktörlerin bir ahenk, dayanışma içinde ilerlemesi, statükoyu koruyan güçleri kararlı/dirençli bir mücadele ile geriletmesi, bertaraf edebilmesi söz konusudur.

Bilindiği gibi, Ortadoğu milli kimliklerden ziyade irili-ufaklı cemaat kimliklerinin baskın olduğu, peygamberler, dini ve milli önderler, kahramanlar üreten bir coğrafya. Kuramsallık çok fazla sökmüyor. Siyaset de öyle masa başında üretilemiyor. Halk kitleleri bir türlü kadroların, programların arkasından yürümüyor, yürüyemiyor. Oldum olası kahramanlarla kendini ifade edebiliyor. İş, günahı ve sevabıyla kahramanlara kalıyor. Ortadoğu yerel kimlikler, yerel çekişmeler, çatışmalar ülkesi. Onca cemaat kimliği üzerinde din, birleştirici temel bir üst kimlik olarak, parça-pörçük toplulukları bir arada tutabilme misyonu yüklenmiş.

***

Bir başka farklı yanıyla Ortadoğu, kapitalist dünyanın arka bahçesi... Enerji kaynakları dahil bir çok açıdan batı için stratejik bir öneme sahip. Irak, güçlü bir devlet geleneği üzerine oturmayan, bölgede değişim açısından kritik bir ülke, önemli bir nirengi noktası. BOP iddiasının Irak'tan başlatılması da kuşkusuz bir rastlantı değil. Bölgede Irak ateşin üstündeki bir kazan, kepçesini daldırmayan devlet yok. Bölgesel güçler/devletler için statükonun korunması, Kürtlerin özgürleşmemesi başlıca amaç. Kürdistan'ın bir ucundan diğer ucuna tutuşan Kürt halk uyanışı, Kürtlerin geleceğini sahiplenişi bu devletlerin korkulu rüyaları. Bölge devletleri halklarını manüple etmek, gerçek çıkarlarını çarpıtmak, halkları karşı karşıya getirmek, bunun için şovenizmi, militarizmi kışkırtmak peşindeler.

Ortadoğu'da statüko sallanıyor. Değişim kaçınılmaz. Özgür, eşit, adil bir yaşam için yürütülen, halkların karşılıklı çıkarına dayanan mücadele güvenle akacağı yatağını arıyor. Tüm ezilenler bir dayanışma, ortak hesap içinde olabilecekler mi?

ABD ve müttefiklerinin Irak'tan sonra İran ve Suriye rejimleri üzerinde baskılarını yoğunlaştırmaları, Danimarka'daki karikatür olayının yarattığı tepkiler, Hamas'ın Yaser Arafat çizgisini aşıp yükselişi bölge genelinde batı karşıtı bir İslami dalgayı öne çıkardı. Yükselen İslam, ısrarla kızıştırılan dinler, mezhepler arası çatışma ortamı Türkiye'ye de yansımaktadır. Öteden beri, özellikle de 1978 yılından bu yana acılar/sıkıntılar yaşayan Alevi kimliği yeniden tehdit altındadır. Demokratik Kürt kimliği, Kürt halk talepleri bastırılıp, Türk-İslam Sentezi çerçevesinde baskı altına alınmak istenmektedir.

'Kızıl Elma'cı sol, geniş Kemalist çevreler, iflah olmaz şoven milliyetçiler, din referanslı çeşitli siyasal kesimler, susmayı/seyretmeyi seçenler ağız birliği içinde 'derin devlet'le kenetlenmiş, AB'ye giden sürecin yolunu iyiden iyiye kapamak peşindeler. Düne kadar İran rejimini 'laik cumhuriyet' için başlıca tehlike görenler, bugün İran mollalar rejimini savunmakta, 'dost ve müttefikimiz' dedikleri, NATO çatısı altında birlik olmayı sürdürdükleri ABD'ye İran'ı hedefine aldığı için saldırmaktalar. Bir zamanlar sosyalistlerin kullandığı 'anti emperyalizm' gibi belli bir toplumsal içeriği olan bir kavramın içi boşaltılarak, yerelleşmiş, kaba bir yabancı düşmanlığına dönüşmüş; ırkçıların, şoven milliyetçilerin, radikal dinci çevrelerin diline kadar düşmüştür.

Ortadoğu'da statüko sallanıyor. Değişim kaçınılmaz. Özgür, eşit, adil bir yaşam için yürütülen, halkların karşılıklı çıkarına dayanan mücadele güvenle akacağı yatağını arıyor. Halklar, ondan da öteye emekçiler, tüm ezilenler bir dayanışma, ortak hesap içinde olabilecekler mi? Yoksa halklar bir defa daha karşı karşıya mı getirilecek? Türkiye'nin AB yolunda sürdürdüğü değişim, demokratik gelişme ihtiyacı açık/gizli çeşitli tuzaklarla karşı karşıya. Türkiye üzerinde dolaşıp duran bulutlar fırtına yüklü.

***

Kuzey'de 20 milyon nüfuslu Kürt halkı ufkunu/önünü görmede zorluklar yaşıyor. Bunca zamandır ektiğini biçemiyor; fedakarlığının, emeğinin karşılığını bir türlü alamıyor. Üzerinde PKK'nin açık/dolaylı etkisinin yaşandığı legal Kürt siyasal hareketi, toplumsal/kültürel kurumlaşma girişimleri bir zihniyet çarpıklığı/çaresizliği sonucu hayli ağır sorunlar yaşıyor. Yedi yıldan bu yana ağzından düşürmediği 'barış, barışçı çözüm' benzeri sözlerin karşılığını bulamıyor. Yeniden şiddet ortamının başlaması ile barış talepleri temelli boşlukta

www.aslyakurt.org

kalıyor. İmralı'daki ağır tecrit koşulları, oluşturulan üstü örtük senaryo, bir trajediden bir komediye doğru yol alıyor. Kürt özgürlük talepleri çıtasının bunca düşürülmesine karşın, devlet kimseleri muhatap almama, bilmezden gelme tavrını sürdürüyor. Zamana yayarak varolan kitlesel enerjiyi aşağı çekmek, minimize etmek, bütünüyle bitirmek, sorunu alışıldık/bildik yöntemlerle çözmek peşinde.

Kürtlerin her halk gibi bir halk olarak yaşadığı coğrafyada kaderini eline alması, nasıl yaşayacağına karar vermesi kendi doğal hakkı olması yanında, uluslar arası belgelerden de kaynaklanan vazgeçilmez hakkıdır. Türkiye koşullarında 20 milyon diye ifade edilen Kürt halkının, 'tavşanın suyunun suyu' sayılabilecek, neredeyse 'lütfedilmiş' hak kırıntılarına razı olmayacağı, her halk için geçerli olan haklarını kendi gerçekliğine göre kullanacağı, bunun için kaç kuşaktır mücadele ettiği gibi mücadelesini sürdüreceği, eninde sonunda haklarına kavuşacağı kuşkusuzdur.

Kürtler Ortadoğu'da gecikmiş bir ulusallığı yaşıyorlar ve bu yolda artık olgunlaşmanın eşiğindeler. Kürt fikir dünyasının çok canlı/yaratıcı olduğu söylenemezse de yeni koşullara uygun arayışlar, etkileşmeler, tartışmalar önem kazanıyor. 'Kürt aydınları' 12 Eylül zorbalığının, 1984'ten bu yana toplumun dokularına sinmiş şiddetin getirdiği suskunluğu, ataleti üzerinden atmış değil. Şiddetin halkından, ikliminden dışarı savurduğu 'Kürt aydınları', Kürt sermayedarları, olması beklenen rollerini oynayamıyor, atıl bir potansiyel oluşturuyorlar. Yurt dışında, metropollerde mültecileşmiş, halktan kopmuş aydınların siyasal/toplumsal/kültürel duyarlılıklarından/değerlerinden bir hayli uzaklaştıklarını, özlerine yabancılaştıklarını söylemek 'aydınlar'a bir haksızlık olmasa gerek.

Kürtler Ortadoğu'da gecikmiş bir ulusallığı yaşıyorlar ve bu yolda artık olgunlaşmanın eşiğindeler. Kürt fikir dünyasının çok canlı/yaratıcı olduğu söylenemezse de yeni koşullara uygun arayışlar, etkileşmeler, tartışmalar önem kazanıyor.

Son birkaç yıldır 'Kürt aydınları' görece bir hareketlilik yaşıyorlar. Üstlerine sinen ölü külünü silkeliyorlar. Kürtler arası barışı, etkileşmeyi, toparlanmayı önemsiyorlar. Kürtlerin geleceği üzerine tartışmalar, bakış ufku genişledikçe, yaşanılan gerçekliğe uygunluğu önem kazandıkça yerli yerine oturuyor.

Arayışlar, çözümler sarkacın iki ucu arasında gidip geliyor. Türkiye'nin genel demokratikleşmesi çerçevesinde Kürt kimlik haklarının kabullenildiği/yasal garanti altına alındığı, özgürce açık siyaset imkanının tanındığı, şiddet ortamına genel bir afla son verildiği asgarisinden bir çözüm. Sarkacın diğer ucunda ise; ademi merkeziyetçi, gönüllü birlik şekilleri, eyalet sistemi/coğrafi federasyon talebi. Bunların dışında herhangi bir birlik şeklinin olamayacağı, ayrılmanın kaçınılmazlığına işaret eden görüşlerin olduğuna da işaret etmek gerekir.

Çözümün nasıl, hangisinin olabileceğine kim karar verebilir? Halk adına karar verenler talep ve mücadele çıtasını aşağıda da tutabilirler, yukarıda da. Halk adına hak arayan siyasal aktörlerin her öngörüsü tasvip görmeyebilir. Son kararı mücadelenin gidişatına göre kuşkusuz bizzat halkın kendisi verir. Çünkü siyasetin gerçeği farklı bir gerçekliktir. Olabilirlik imkanı üzerine bina edilmiş bir gerçekliktir. Halk adına kimler ne söylerse söylesin, netice olarak olabilirlik mührü bizzat halkın kendi elinde bulunur. Halk her zaman için gerçekçidir, gerçeklerden, olabilirliklerden yanadır. İradesini o yöne koyar. Yeter ki sözde kalmayıp onun görüşüne, katılımına, iradesine değer verilsin.

Hak sahibi olmak ile o hakkı gerçekleştirebilmek farklı şeylerdir. Zoraki birlikler sürgit olmayacağına göre, birlikte yaşama arzusu taraf halkların iradesine kalmış bir şeydir. Hakkı teslim edecek durumda olan, hak sahibinin beklentilerine cevap vermez, onu baskı/şiddet altında tutarsa, halk tepki gösterip taleplerini yüksek tutabilir, mücadelesinde radikalleştirebilir. Boşanmak kaçınılmaz hale gelir. Kısacası hak sahibinin çıtayı nerede tutacağı sadece kendi elinde değildir. Sorunun nasıl çözüleceği, cereyan edecek mücadelenin tarzı, egemen olanın tutumuna, kullandığı yönteme sıkı sıkıya bağlıdır.

***

Kürtler tarihte baskıya/zulme büyük ölçülerde hep tepkiyle, isyanla karşılık verdiler. Şiddet şu ya da bu durumda bitince isyan da bitti. Sorunlar bastırıldı, çözümleri hep gelecek kuşaklara bırakıldı, ertelendi. Günümüzde aksiyon üzerinden hak arama mücadelesi artık Kürtler için büyük önem

www.arsivakurd.org

kazanıyor. Bu, sivil bir hak arama, bu hakkı gerçekleştirme mücadelesidir. Sivil itaatsizlik yöntemlerini de benimsemiş, kitlelere dayanan, onların yürüttüğü siyaset mücadelesidir.

Şiddetle hak alabilme, bu devirde, bu dünya koşullarında mümkün mü? Şiddet belki inkardan gelinen sorunların gün yüzüne çıkmasını sağlayabilir, ama sorunları nihai olarak çözmez, çözemez. Şiddet ulusal/toplumsal kurumlaşmayı, bilgi/dil/kültür mücadelesini, aydınlanmayı/aydınlatmayı mümkün kılmaz, aksine köreltir. Kendisini karşıtlıklarla ortaya koyabilen yaratıcı düşünceyi önler, özgür düşünce ve davranışı silahın gölgesinde bırakır. Hukuku, insanı, insan haklarını göz ardı eder.

PKK soğuk savaş döneminin mantığı çerçevesinde kurulmuş, siyaseti silahla/silahlı propaganda ile yürüten, tepkiyi örgütleyen, büyük ölçülerde de köylülüğe dayanan bir yapılanma. Kendi iç hukukunda/işleyişinde de sorunlarını silahla, silahlı propagandayla çözeceğine inanabilen askeri bir örgütlenme. Kısacası şiddetin kışkırtıp yarattığı, büyüttüğü karşı şiddet. Şöyle bir düşünelim; zindanlarda, köyde, şehirde, sokakta, yaşamın bütün alanlarında insan onurunu çiğneyip geçen 12 Eylül zulmü olmasaydı, 12 Eylül hukuksuzluğu bugüne kadar sürmeseydi, PKK isteseydi bile bu yaygınlıkta karşı şiddete, milyonları bulan kitlesel bir güce ulaşabilir miydi?

Şiddetin nasıl hukuk tanımaz olduğu, nelere mal olduğu, yaşamı nasıl kirlettiği, çökerttiği meydanda. Vatan/millet adına işlenen suçların haddi/hesabı yok. Şiddet şiddeti besledi. Şiddetin iki tarafında da hukuk tanımazlık, çeteleşme, rantçılık, cinayetler, faili meçhuller yaşandı, yaşanıyor. Bu artık saklanmadan ifade edilebiliyor. Savaş, şiddet bir başına gayri insanidir. Savaşta hukuk şöyledir, böyle olmalıdır, savaş hukuku, Cenevre Sözleşmesi filan denilse de, gerçekte iş öyle cereyan etmez. Normal zamanlarda önlenemeyen hukuksuzluk, savaş koşullarında hiç önlenemez.

Hukukun bittiği yerde savaş başlar. Savaş ortamında hukuk iddiası bir yalandan öteye geçmez. Zorbalık, şiddet hukuk tanımaz. Düşünce, söz susar, kaba güç konuşur. Halk, insan, insan hakları susar, vahşet konuşur. Yaş-kuru birlikte yanar.

Hukukun bittiği yerde savaş başlar. Savaş ortamında hukuk iddiası bir yalandan öteye geçmez. Zorbalık, şiddet hukuk tanımaz. Düşünce, söz susar, kaba güç konuşur. Halk, insan, insan hakları susar, vahşet konuşur. Yaş-kuru birlikte cayır cayır yanar. Devlet dediğin meşruiyetini toplumdan, hukuktan alır. Devletin kendi yasal/meşru organları dışında örgütlenmesine, suça ittiklerini günü geldiğinde temizlemesine ne demeli? Ya hak/hukuk, adalet için yola çıkanlar? Ya 'dava arkadaşları'nı olmadık gerekçelerle, gözünü kırpmadan yiyenler, onların akla sığmaz günahları? Şiddet yalnızca düşmanına yönelmez, kendisini de yer, bitirir. Bu kaçınılmaz mı? Evet, büyük ölçülerde kaçınılmaz.

Kendi evinde hukuku olmayanlar, demokrasi olmayanlar, dışarıda arayabilirler mi hukuku, demokrasiyi? Kendi evinde barışçı olmayanlar, hane halkına zorbalık yapanlar, dışarıda barış mı arıyorlar? Aranan barış bulunabilir mi dersiniz? Bu inandırıcı olabilir mi, ey insanlıktan nasiplenenler! Hangi akılsız inanır buna!..

Silahlı siyasal faaliyet/siyasal propaganda hak arama mücadelesinde yanlış bir yoldur. Astarı kumaşından pahalı bir çabadır. Hele hele siyaset hiçbir hukuk düzeninde asla silahın emrinde olamaz. Savaşta sivilleri, sivil yaşamı bir yana iten asker iktidar olur. Öyle olan yerde hukuktan da, insanlıktan da söz edilemez. Hukuku arayanlar, hukuka saygı göstermek zorunda. Yanlış yolda yürüyenler, akıntının önünde sürüklenenler yaşam mücadelesinde kötü adam rolünden başka bir rol yüklenemezler, hayırlı bir rolde oynayamazlar. Bu, gerçeklere, eşyanın tabiatına aykırıdır.

***

Devletler baskı ve şiddetin tekelini ellerinde bulunduran, bir başına kullanmak isteyen aygıtlardır. Kendisini hukukla bağlı gören, yaptıklarını, yapacaklarını hukukla sınırlayan devleti ara ki bulasın!.. Devletin, devletçi kafaların mantığına bakarsanız, korkutucu, caydırıcı silahlar onun tekelinde olmalı. Çünkü şiddet bir tek devletler için haktır(!) Niye? Çünkü toplum yaşamında devlet dirlik-düzen için, o ülkedeki insanların huzuru için vardır(!) Devlet babadır; onun kestiği parmak da/kelle de acımaz(!) Ondan bir şey talep etmeye gerek bile yoktur, o sana gerekeni bilir, istemeden sana verir(!) Devlet baba hem döver hem sever(!) İlle de hak/hukuk diye tutturanlar, hak aramayı bahane edip şiddete şiddetle karşılık verenler ise terörist-

www.anarsokurt.org

tir(!).. İş böyle olunca en masumane hak arama mücadelesi bile terörizm damgası yiyebilir. Onun için dünya çapında hak arama mücadelesi, halkların özgürlük talepleri bugün ciddi bir tehdit altındadır. Kısacası dememiz o ki; adil, kalıcı bir barışı devletler yapmaz. Devletler için, boyun eğip önünde sus-pus olduğun durumdur barış. Barışı kabullenen devletler, halklarının/kamu oylarının baskısı altında barışa evet demek zorunda kalmış devletlerdir. Barış, netice olarak şiddeti bir çözüm ya da bir kurtuluş yolu olarak görmeyenlerin, yani halkın, halkların işidir.

'Ağacın kurdu kendinden değilse ağaç çürümez' der Kürt atasözü. Kürtler gelinen şu aşamada kendi kendilerini yemekten kurtulmak isteyen, bu yolda mücadele eden bir toplum. Kürtler arası barış özellikle şu dönem büyük bir önem taşıyor. Evinin içindeki barışı sağlamayı bilmek çok önemli. Öyle ya;

Kürtler statükoların sarsılmasıyla doğan değişimi özgürleşme yolunda en iyi şekilde kullanmak durumundadırlar. Demokratik bir Ortadoğu ancak Kürtlerin özgür olması ile mümkündür. Eşitliğe dayalı gönüllü birlik imkanları sonuna kadar zorlanmalıdır.

evinin içini düzenleyemeyenlerin, geniş bir ufka sahip olamayanların yönetilmekten kurtulabildikleri nerede görülmüş? Kendisini tepki göstermenin ötesinde siyasal/toplumsal/kültürel bir aksiyon içinde, birlik içinde ortaya koymadan özgürleşme yolunda yürünebilir mi?

Ortadoğu kaynıyor. Yaşam kabuk değiştiriyor. Değişim, Kürt özgürleşmesi, Ortadoğu'da demokrasi kolay olmayacak. İnişli-çıkışlı bir yol izleyecek. Ortadoğu'da yüzünü batının demokratik değerlerine dönmüş ender halklardan biridir Kürtler. Onlar geniş ufuklu olmak, büyük düşünmek zorunda. Kürtlerin özgürlük yürüyüşünde enerji kaybına, küçük hesaba yer yok. Kürtler, gerçek manada laik, tutarlı demokrat, halkların kardeşliğine/dayanışmasına yürekten inanan bir halk konumunda bulunuyorlar. Buna uygun davranmak zorundalar. Nesnel durum bu. Yeni dünya koşulları, Ortadoğu'daki değişim yalnızca Kürtlere değil, Ortadoğu'da tüm halklara devrimci-demokrat bir dönüşümün şansını/imkanlarını sunuyor. Halkların özgürlüğü/eşitliği üzerinden enternasyonal bir arayışı mümkün kılıyor.

Kürtler statükoların sarsılmasıyla doğan değişimi özgürleşme yolunda en iyi şekilde kullanmak durumundadırlar. Demokratik bir Ortadoğu ancak Kürtlerin özgür olması ile mümkündür. Eşitliğe dayalı gönüllü birlik imkanları sonuna kadar zorlanmalıdır. Özgürlük, eşitlik, adalet kavramları çerçevesinde gönüllü birlikten yana ısrarcı olmak, Kürtleri haklı, güçlü ve başarılı kılacaktır.

www.arsivakurdi.org

Dünya ve bölgenin siyasi ikliminde Kürtlerin yeri

✍ S. Çiftyürek

Dünya ve Ortadoğu bölgesi 2006 yılına önemli gelişmelerle girdi. ABD'nin "4 yıllık savunma gözden geçirme raporu" Şubat 2006'da yayınlandı; hemen ardından 14 Şubat 2006'da "42. Münih Güvenlik Konferansı" gerçekleşti ve konferansın ana gündemi "ABD ile Avrupa'nın Ortaklığının Yenilenmesi" idi; Çin, Rusya, Hindistan'ın başını çektiği Asya'nın ekonomik, teknolojik yükselişi dünyadaki bir başka önemli gelişme; Latin Amerika'da sol/sosyalist hareketin peş peşe mevziler kazanması, emekçi halkların kurtuluş mücadelesinde önemli bir gelişme olarak kaydedilmeli. Dünyayı etkileyen karikatür krizini de unutmamak gerekiyor.

Dünyadaki bu belli başlı gelişmelerin yanı sıra bölgemizde de önemli gelişmeler var: Irak'ta El Askeriye Türbesi'ne yapılan saldırının ardından Şii-Sünni Arap çatışmasının alevlenmesi; Suriye rejiminin ilk kez Kürtler ve Sünni siyasi dinamiklerle diyalog arayışına girmesi; Filistin'de Hamas'ın seçimlerden birinci güç olarak çıkması; ABD'nin Karadeniz'de savaş filolarını konuşlandırma yönünde "hak" iddia etmesi; ABD-İran gerginliğinin güncelliğini koruması... Türkiye'nin esas Kürt sorununda, İran ve Suriye'nin Kürt sorununun yanı sıra açık tehdidin kendilerine dönmesini engellemek hesaplarıyla savunma hatlarını Irak'ta kurması ve Irak'ta parçalanmanın yeniden güncelleştiği şu günlerde bu üç devletin koordineli müdahale hesaplarının Kürt ulusal hareketini derinden tehdit etmesinin gündeme getirdiği sorunlar...

Özetle; gerek dünya, gerekse bölgemiz sadece ekolojik olarak ısınmıyor, siyasette de gittikçe ısınıyor. Emperyalist-kapitalist sistemin biriken gazı, bu ısınmanın ve önümüzdeki yıllarda muhtemel kanlı-kavgalı çatışmaların asıl nedeni ya da tetikleyicisi konumunda. Sadece ABD, Rusya, AB, Çin gibi belli başlı güç odakları, iriliufaklı tüm siyasi dinamikler, güçler kendilerini savaşa göre konumlandırıyor. Herkes kendini çatışmaya hazırlıyor.

www.arsivakurdi.org

I - ABD'nin Avrasya Stratejisi'nde öngördüğü "evdeki hesap çarşıya uymadı"!

ABD'nin Avrasya üzerinde egemenlik kurmayı hedefleyen stratejisi üzerinde daha önce durmuştum. Stratejinin şekillenişi, hedefleri ve bu stratejide Kürtlerin yeri, "Emperyalizmin Avrasya Stratejisi Ortadoğu ve Kürdistan" adlı kitapta ayrıntılı yer alıyor. Burada esas son gelişmeler ve ABD'nin kimi taktik manevralarını ele alacağız.

ABD; reel sosyalizmin ve esas SSCB'nin yıkılmasının hemen akabinde yani 1990'lı yılların başında, Avrasya coğrafyası üzerinde çok yönlü egemenlik kurmayı amaçlayan bir strateji belirledi. Çin'den Balkanlara, Rusya'dan Mısır'a uzanan bu geniş coğrfyada tek egemen güç olmanın hesabıyla, birbirini tamamlayan plan-projeler belirledi, hayata geçirmeye yöneldi. Kafkasya, Ortaasya ve Ortadoğu üçgeni, ABD'nin Avrasya Stratejisi'nin kalbini oluşturuyordu. Bu üçgene hakim olmak, Asya'ya dolayısıyla dünyaya hakim olmak demekti. 11 Eylül 2001 saldırısından çok önce bu üçgende faaliyet içindeydi. Rusya'nın Güney Kafkasya, Baltık ülkeleri ve Ortaasya üzerinden adım adım kuşatılarak kuzeye hapsedilmesi; Pakistan-Hindistan geriliminde taraf olarak, bu ikilinin ve esas olarak Hindistan'ın Rusya-Çin eksenine kaymasının önlenmesi amacıyla bir dizi ekonomik, askeri plan geliştirdi. Hedef, Rusya ile Çin'in kuşatılarak etkisizleştirilmesi ve Hindistan gibi "stratejik yol ayrımında olan ülkelerin" tercihlerinin şekillenmesinde aktif rol almak; dahası Rusya ve Çin'i etkisizleştirmeyi başaramazsa bile en azından "ABD'nin küresel çıkarlarına ters düşmeyen rolleri benimsetebilmek"; AB'nin içindeki elini yeni katılanlarla daha da güçlendirip küresel rakip olmasını engellemek... Çünkü Avrasya Stratejisi'nde ABD, kendini "küresel çıkarları olan tek devlet" olarak görüp tarif ederken; Rusya, AB, Çin gibi güç odakları ise ancak ABD'nin bu misyonunu kabul etmek koşuluyla, yerel, bölgesel aktörler olarak stratejinin bir parçası olabilirlerdi, yoksa tamamıyla dışlanacaklardı.

ABD strateji odakları (başta Pentagon), konvansiyonel olmayan güçleri hedef tahtasına koyarken bir yanılsamayla yol almaya çalışacaktı. Asya üzerinde egemenlik kurabilmek için esas Rusya, Çin ve Hindistan, İran gibi güçleri etkisizleştirmesi gerekirdi.

Avrasya üzerinde egemenlik kurmak on yılları alacak uzun bir zaman dilimine yayılacaktı. ABD bu süreçte II. Dünya Savaşı sonrası dönemde olduğu gibi müttefikler ve müttefiklerle birlikte etkiledikleri küresel kurumlara (BM, IMF, DB, NATO vb.) dayanmayı esas almıyordu. Tersine tek yanlı güç kullanımı ve etrafında saf tutacak olan "bir istekliler koalisyonuna dayanması" planlanmıştı. Soğuk savaş dönemi boyunca izlediği askeri darbeler ve başka yöntemlerle rejim değişikliği yerine Afganistan ve Irak'ta uyguladığı doğrudan askeri müdahaleyle iktidar değişikliğini hedefleyecekti. Yani tankların gücüyle "haydut devletler"e "düşük yoğunluklu demokrasi"yi taşıyacaktı. Uzun yılları kapsayacak olan bu savaş genel olarak "asimetrik" karakterde işleyecek ve gerek "haydut devletler"den, gerekse genel olarak "kitle imha silahlarına" sahip olup konvansiyonel olmayan güçlerden (İslami radikal örgütler ve devrimci dinamiklerden) gelecek olan tehditleri "önleyici vuruş taktiği" ile yerinde etkisizleştirmeyi belirlemişti.

ABD strateji odakları (başta Pentagon), konvansiyonel olmayan güçleri hedef tahtasına koyarken bir yanılsamayla yol almaya çalışacaktı. Asya üzerinde egemenlik kurabilmek için esas Rusya, Çin ve Hindistan, İran gibi güçleri etkisizleştirmesi gerekirdi. Bunlarla özellikle Rusya ve Çin'le doğrudan konvansiyonel (devletten devlete) savaşa girmenin ne uluslararası koşulları ne de savaş nedenleri oluşmuş değil. Ki nükleer silaha sahip Rusya ile savaşın galibinin olmayacağı gerçeği de var. Ayrıca ABD bunu tek yanlı (Hitler Almanyası benzeri) oluşturmaya kalksa bile, ABD iç kamuoyu buna destek sunmaz. Dolayısıyla Rusya, Çin gibi Asya'nın belli başlı aktörleriyle doğrudan savaşa girmek yerine, El Kaide gibi, Asya'nın her yerinde hem bulunan hem de devlet hedefi bakımından bulunmayan örgütler ve "haydut" dediği kimi bölgesel devletler üzerinde sürdürdüğü savaş dolaylı ve nihai olarak Rusya, Çin ile bir savaş niteliğini taşır. Fakat ABD, Avrasya üzerinde egemenlik kurma stratejisinden vazgeçmezse -ki epeyce zor- ya da izlediği savaş politikasının belli bir aşamasında tepe-takla olup, geri ülkesine dönmezse, ileride Rusya ve Çin'le yollarının kesişme, yani doğrudan çatışma noktasına varabilir. ABD de, Çin ve Rusya da zamana oynayarak buna hazırlık yapıyorlar.

ABD'nin yeni 4 yıllık "sa-

www.arsivakurdi.org

vunma gözden geçirme raporu"nda, konvansiyonel olarak adlandırılan, devletler arası askeri güç yöntemlerinin olasılığının zayıfladığının; fakat "terör ve ayaklanma" gibi konvansiyonel olmayan yöntemleri kullanan "haydut devlet" veya devlet dışı yapılarda artış olduğunun/olacağının; "ABD çıkarlarına karşı kitle imha silahlarını kullanabilecek hukuk dışı devletler ve teröristlerin" enerji akış hatlarına, iletişim kanallarına ve deniz ticaret yollarına dönük saldırılarının gelişebileceğinin vb. tespitleri yapılmış. "Hukuk dışı devletler" ve "terör şebekelerinin" yenilgiye uğratılması hedefiyle birlikte "anavatan derinlikli savunma" vurgusunun altı çizilmiş.

Günümüz dünyasında en büyük "haydut" ya da "hukuk dışı devlet"in ABD'nin kendisi olduğu, artık dünya komuoyunda, özellikle geniş emekçi halklar nezdinde kabul görüyor. Sorun "anavatanı derinlikli savunmak" ise, ABD işgal ordularının Afganistan, Irak ve daha bir çok ülkede ne işi var? Sorun "anavatanı savunmak" ise, dünyanın dört bir yanında askeri işgal ve operasyonları gerçekleştirmek amacıyla özel birlik/tabur sayısını 19'a; kara kuvvetleri aktif tugay sayısını 33'ten 42'ye; ulusal muhafız tugayları sayısını 15'ten 28'e çıkarmasını nasıl izah edecek? Anavatanın dışındaki coğrafyalarda askeri varlığını neden artırmayı hedefliyor? ABD'nin derdi anavatanı savunmak değil; emperyal çıkarlarını dünya çapında güvence altına almaktır. Fakat Avrasya Stratejisi'yle planladığı "evdeki hesap çarşıya uymadı" ve ABD rejimi bir kez daha bazı taktik değişikliklere gidiyor. ABD'yi zorlayan

Afganistan ve Irak'ta direnişle yüzleşmesi; gerek uluslararası aktörlerin, gerekse bölgesel güçlerin farklı nedenlerle de olsa hepsinin ABD karşıtı savunma hattını Irak'ta kurmuş olmaları, ABD-İngiliz blokunun tökezlemesinin başlıca nedenlerinden biridir.

belli başlı gelişmeler olarak şunları belirtebiliriz:

a) Afganistan, özellikle Irak'ta işgal sonrası beklenenden daha boyutlu bir direnişle yüzleşmesi; İran, Suriye başta olmak üzere, gerek uluslararası aktörlerin, gerekse bölgesel güçlerin farklı nedenlerle de olsa hepsinin ABD karşıtı savunma hattını Irak'ta kurmuş olmaları, ABD-İngiliz blokunun tökezlemesinin başlıca nedenlerinden biridir. İkinci bir Irak'ı, hele de İran gibi her açıdan daha çaplı güçle benzer bir sorun yaşamayı göze alamaz. Bir Irak ABD'ye yetti de arttı bile!

b) Ortadoğu'da hedeflediği "düşük yoğunluklu demokrasi" oyununun altından siyasi İslamın çıkmış olması. Seçimlerin yapıldığı her yerde (Kürtler hariç) sandıktan siyasal İslam çıkıyor.

c) Rusya'nın hem ekonomik hem de askeri olarak yeniden küresel bir aktör haline gelmesi; özellikle Rusya'nın etkinliğindeki Avrasya Ekonomik Birliği'nin giderek güçlenmesi.

d) Çin'in ekonomik ve giderek askeri olarak hızlı gelişiminin ABD'yi yeni arayışlara yönlendirmesi.

e) 1823'ten beri "arka bahçesi" ilan ettiği Latin Amerika'da, peş peşe ABD emperyalizmi karşıtı ciddi sol, sosyalist bir hareketin gelişimi.

f) ABD'nin küresel askeri hedefleri ile ekonomik gücü arasında büyüyen sorunlar.

Bu gibi sorun ve gelişmelerin de etkisiyle ABD'de "neoconlar" (yeni muhafazakarlar) 2004 yılından itibaren giderek etkilerini yitirmeye başladılar. Neoconların etki kaybıyla, "ABD küresel çıkarları olan tek devlettir" yönelimi yerini, AB başta gelmek üzere belli başlı güç odaklarıyla işbirliğinin geliştirilmesi yönelimine bıraktı. Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice'ın 18 Ocak 2006'daki konuşması bu yeni taktik yönelişin ilk işaretlerini veriyor. Rice, "tek merkezli bir imparatorluktan daha çok gittikçe dünya ekonomisiyle bütünleşen bölgeler" ve bu bölgelerin etkin güçlerinden oluşan bir dünya jeopolitiğini tanımlıyordu. "Önleyici vuruş" ve bunun gerekleri olan açık askeri işgal ve operasyonlar yerine, içerideki muhalefetin desteklenmesi yoluyla rejim değişikliği hedefi yeniden öne çıkarılıyor. "Terör tehdidi", kitle imha silahlarının yaygınlaştırılmasının önlenmesi, Çin'in "yarattığı" ekonomik, ticari tehdit gibi ortak sorunlar üzerinden AB ile işbirliğine dayanan bir siyasetin geliştirilmesine de yeniden dönüş eğilimi var.

ABD siyasetindeki bu yeni taktik yönelimlerin Ortadoğu ve özellikle Kürtler üzerindeki etkilerini yazının devamında ele alacağız.

II - Karikatür krizi kime hizmet ediyor?

2005 Eylül ayında karikatür-

www.arsivakurd.org

ler ilk yayınlandığında, Danimarka'daki az sayıdaki İslami çevre dışında kimse tepki göstermedi. İslam ülkeleri büyükelçileri, Başbakan Rasmussen'den müdahale etmesi amacıyla randevu talep ediyorlar, fakat Rasmussen buna olumlu yanıt vermiyor.

Aradan iki ay geçiyor, Danimarka İslam Cemaati Başkanı Ahmet Abu Laban yanında bir heyetle Kasım-Aralık aylarında başta Mısır olmak üzere Ortadoğu ülkelerini dolaşıyor. Yanında yayınlanmış 12 karikatürün dışında yayınlanmamış 3 karikatürü de -yayınlanmış gibi gösterip- taşıyarak, İslam toplumunu tepki vermeye çağırıyor, propaganda sürdürüyor. Avrupa'da ise birkaç ülkede aradan 4 ay geçtikten sonra nasıl oluyorsa, aynı karikatürleri sağmuhafazakar basın yeniden yayınlıyor ve ardından tanık olduğumuz olaylar, gerginlikler İslam coğrafyasında hızla yayılıyor.

Dikkat edilirse, batıda sağ, ırkçı basın ve siyaset dinamikleri, doğuda ise radikal siyasal İslam, karikatür krizinin derinleşmesinde birbirini besleyen roller üstleniyorlar. Batının ırkçı muhafazakarları, S. Huntington'un batının doğudan farklı bir uygarlığı temsil ettiği ve "medeniyetler çatışması"nın gelişeceği iddiasını sahiplendiler ve karikatür krizinde müslüman ülkelerden yükselen tepki ve eylemlilikle bağını kurmakta da gecikmediler. Kilise ayinlerine katılımın Batı Avrupa genelinde %20'ye, Kuzey ülkelerinde ise %10'lara kadar düştüğü belirtiliyor. Avrupa muhafazakar, ırkçı kesimi, karikatür krizindeki İslami tepkiden hareketle hem Avrupa'da dini yeniden canlandırmayı, hem de

Radikal İslami güçler de, karikatür krizinden hareketle İslamı batıya karşı birleştirme çabasına girdiler. Yani S. Huntington'un "batı-doğu farklılığı" ve "medeniyetler çatışması" tezini doğrularcasına bir pratik sergilediler.

batıyı "öteki" ile karşıtlık içinde yeniden dizayn etmeyi hedeflediler. Kısacası; 20 milyon civarında müslümanın yaşadığı AB'de, doğu ya da İslam kökenli halkları "ötekileştirme" aracı olarak karikatür krizi kullanıldı.

Radikal İslami güçler de, karikatür krizinden hareketle İslamı batıya karşı birleştirme çabasına girdiler. Yani S. Huntington'un "batı-doğu farklılığı" ve "medeniyetler çatışması" tezini doğrularcasına bir pratik sergilediler. İslam coğrafyasında karikatür kriziyle ilgili olup bitenleri, emperyalist batı, özellikle de ABD-İngiliz bloku kendi stratejileri doğrultusunda kullanmakta gecikmedi. Müslümanları, genel olarak batı dışı halkları "akılcılıktan uzak, duygusal, uzlaşmaz ve şiddete tapar" eğilimleriyle "potansiyel eğilim olarak" batı toplumlarına tekrar tekrar sundular. Buralardaki rejimleri değiştirmeye yönelmekle nasıl da "haklı olduklarını" kanıtlamaya giriştiler.

III - Latin Amerika'da yeniden sosyalizmin ayak sesleri

L. Amerika'da, özellikle Venezuella ve Bolivya'daki gelişmelerle, emperyalist-kapitalist dünya dışında "başka bir dünyanın mümkün olduğu" hedefi ütopik bir söylemin ötesinde yeniden filizlenmeye başladı. Chavez'in "21.yy sosyalizmini kuruyoruz" söylem ve iddiası bile, solu, sosyalist dinamikleri yeniden moralize ediyor. L. Amerika'da neler oluyor? Gelişmelerin yönü ve dinamiklerinin niteliğinin ayrıntılı analizi bu yazının konusu değil. Dünyada ve bölgemizde mevcut siyasi iklimin niteliği çerçevesinde birkaç noktaya değinmekle yetineceğiz.

L. Amerika'da 21.yy başında yeniden ayağa kalkan devrimci hareketin tarihsel kökleri derin ve güçlüdür. İspanyolların başını çektiği batı sömürgeciliğine, emperyalizme ve kapitalist sömürüye karşı zengin bir mücadele tarihine dayanır. Simon Bolivar'ın, Marti'nin, Zapata'nın, Sandino'nun başını çektiği anti sömürgeci hareket, bölgede devrimci, özgürlükçü geleneğin oluşmasında ilk ciddi temel taşlardı. L. Amerika'da bugün devrimci dalgadaki yeniden tırmanışın köklerinden beslendiği belli başlı dinamikler şunlardır:

-Yerli halkların sömürgeciliğe karşı direniş geleneği;

-Kıtasal düzlemde anti emperyalist öfke ve birikim;

-İşçi ve emekçi halkların zengin anti kapitalist ayaklanma deneyimi (Bolivya 1950'lerde sosyalist eğilimli bir işçi devriminin eşiğinden dönmüştü);

-Kıtasal devrimci demokrat ve komünist hareketin yani Castroların, Chelerin mirası...

Bu tarihsel kökler üzerinde yeniden gelişen L. Amerika'daki hareket, 1998'de Venezuella'da Chavez'in seçimleri kazanmasıyla ilk yeni hamleyi gerçekleştirdi. Chavez, tıpkı Simon Bolivar ve Che gibi, ya devrimi kıtasal düzeyde geliştirmeyi hedefleyecekti ya da ABD emperyalizmi karşısında ayakta duramazdı. Chavez'in

www.alisveriskitabi.org

liderliğindeki Venezuella, "Amerika için Bolivarcı seçenek" (ALBA) hedefiyle ve "Ülkemizin adı Amerika'dır" şiarıyla devrimci değişimin kıtaya yayılmasının kavgasına girişti; Arjantin, Brezilya, Şili'de de sol iktidara geldi, ancak yukarıdaki hedef ve şiarı esas alan değişim Bolivya'da gerçekleşti. Bolivya'da Sosyalizme Doğru Hareket'in (MAS) lideri Evo Morales'in seçimi kazanması, kıtada direniş ruhuna güç ve derinlik kazandırdı. Morales'in devlet başkanlığını kazanması, "500 yıldır yerli halkın yaşam kültürüyle, batının dayattığı kültürün çatışmasının bir sonucu olarak bu defa kazanan yerli halk oldu."

L. Amerika'da gelişen hareket, Cumhuriyet Gazetesi ve Kemalist solun iddia ettiği gibi salt anti emperyalist ulusalcı sol değil. Emperyalizme karşı olduğu kadar işsizliği, sömürüye, yoksulluğa yani kapitalizme karşı da bir hareket; dahası ülkesel değil, "Ülkemizin adı Amerika'dır" diyerek kıta düzeyinde entarnasyonal bir harekettir. Venezuella ve Bolivya'da doğrudan sosyalizmin inşasına girişen devrim ve iktidar yok, fakat sosyalizm yönelimli hareketler iktidardalar. Halkların, toplumun ekonomik, sosyal, kültürel yaşamında adım adım kapitalizmin daraltılmasını (küçültülmesini), sosyalizmin büyütülmesini hedefliyorlar.

L. Amerika'daki sol, sosyalist iktidarları ikiye ayırmak gerekiyor. Birincisi; Brezilya, Şili gibi emperyalist-kapitalist sistemle adım adım uzlaşan, bütünleşen sosyal demokrat iktidarlar. İkincisi; 21.yy'ın devrimci dalgasının L. Amerika'daki ilk hamlelerini temsil eden

ABD karşıtlığının dünya çapında büyüdüğü bir siyasal iklimde, Kürt ulusal hareketi, özellikle de Kuzey Kürdistanlı ulusal demokratik hareket, anti emperyalist bir siyasal çizgi geliştirmekle yüzyüzedir.

Venezuella, Bolivya... Seçimlerin gündemde olduğu Meksika, Nikaragua, Peru'nun da Venezuella, Bolivya çizgisinde yürüyeceğinin emareleri güçlü.

Konumuzla bağlantılı soruna baktığımızda; ABD emperyalizmi Asya'da etkinlik kurmanın peşinden koşarken, "arka bahçesi" gördüğü L. Amerika'da güç kaybediyor. Bir nevi "Dimyata pirince giderken evdeki bulgurdan olma" durumuna düştü. Asya'da, özellikle Batı Asya'da askeri gücüyle etkinlik kurmak amacıyla gittikçe derinleşen bataklığa gömülürken, yanı başındaki kıta ayağa kalkıyor ve ABD emperyalizmini yüksek sesle lanetliyor. Emperyalizme, özel olarak da ABD emperyalizmine lanet, dünya çapında büyüyen bir siyasal eğilim. Kürt ulusal demokratik hareketi bu eğilimi dikkate almalı. ABD'nin Irak işgaliyle oluşan koşullarda, Güney Kürdistan'da Federal Kürt Devleti yönünde önemli adımların atılması genel olarak Kürt halkında ve önemlisi ulusal hareketinde ABD'ye müttefik gözüyle bakma eğilimini güçlendirdi. Bu eğilim, Kürt halkına uzun, hatta orta vadede yarar mı zarar mı verecektir? ABD karşıtlığının dünya çapında büyüdüğü bir siyasal iklimde, Kürt ulusal hareketi, özellikle de Kuzey Kürdistanlı ulusal demokratik hareket, anti emperyalist bir siyasal çizgi geliştirmekle yüzyüzedir.

IV - Ortadoğu siyaset denkleminde Kürtler

Ortadoğu coğrafyasında, şu an belli başlı siyasi aktörler ve bu aktörlerin oluşturduğu siyasi-askeri eksenler olarak şunları görmekteyiz:

a- ABD-İngiliz blokunun başını çektiği ve İsrail'le stratejik ortaklığa sahip bir siyasi-askeri eksen bulunuyor. Bu eksenin etrafında Suudi Arabistan, Mısır gibi bölgenin gerici rejimleri de yer almaktadır. Bölgeye tanklarla "düşük yoğunluklu demokrasi" getirme yönelimde olan ABD-İngiliz bloku, bu yönelimi nedeniyle yer yer S. Arabistan, Mısır, Kuveyt gibi rejimlerle de sorunlar yaşamaktadır. Ve önemlisi de, tanklarla bölgeyi kendi çıkarları doğrultusunda yeniden dizayn etmeye yönelen ABD politikası bölgede giderek büyüyen bir muhalefetle yüzleşmekte, izlediği siyasetin açmazları derinleşmektedir.

b- Geçmişte bölgenin mevcut coğrafik haritasının çiziminde İngilizlerle birlikte belirleyici rol oynayan Fransa ve dolayısıyla AB'nin şu an bölgedeki etkinliği oldukça zayıf. Ancak BOP'un çıkmaza girmesi anti-ABD tepkisinin büyümesi, özellikle Irak'ta ağırlaşan sorunlar nedeniyle ABD'nin yeniden AB ile işbirliğine yönelmesi, Fransa başta olmak üzere Avrupa Birliği aktörlerini iştahlandırıyor.

c- Rusya son yıllarda içerideki toparlanmasıyla birlikte bölgedeki etkinliğini de yeniden güçlendiriyor. İsrail-Filistin sorununda rol oynayan 4'lü grupta yer almasıyla, İran ve

www.arsivokurum.org

Suriye ile ilişkilerin geliştirilmesiyle bölgede varlığını hissettiriyor. Rusya, ABD öncülüğündeki BOP'un çıkmaza girmesini dolaylı tetikleyen, Irak'ta bölge, hatta dünya çapında sonuçları olacak bir yenilgiyle ayrılmasını hedefleyen bir siyaset izledi. Çünkü ABD'nin BOP ile bölgede özellikle Irak'ta başarılı sonuçlar alması demek, ABD'nin daha aktif olarak Güney Kafkasya-Hazar ve Ortaasya'ya yönelmesi, yani Rusya'ya dönük kuşatmayı derinleştirmesi demekti. Ve Rusya bir çok nedenle, bölgede SSCB politikasının takipçisi, yani mevcut statükonun -İran, Türkiye, Suriye başta olmak üzere- devamından yana.

d- Bölgede ABD-İsrail karşıtı eksenin başını bugün İran çekiyor. İran-Suriye ittifakı, ABD tehdidi karşısında daha da güçleniyor. İran cepheden ABD karşıtlığını göğüslerken, Suriye eksenin "lojistik halkası"nı ağırlıklı oluşturuyor. Lübnan'da Hizbullah ve Filistin'de HAMAS ise bu eksende "operasyonel rol"ler üstlenmektedir. Bu eksenin bir diğer belirgin özelliği, İran ve Suriye rejimlerinin Kürt ulusal mücadele karşıtlığıdır.

e- Bölgede siyasal İslamın, İran'la yer yer çatışan, yer yer örtüşen bir dinamik olarak giderek güçlendiği görülüyor. ABD tarafından 1950'lerden bu yana soğuk savaş politikasının temel ayaklarından biri olarak İslam fundamentalizminin müslüman coğrafyasında komünizme ve sol milliyetçiliğe karşı bir ideolojik-politik silah olarak kullanılması, siyasal İslamın güçlenmesinin temel nedenlerinden biridir. Bu silah bugün ABD'nin kendisine dönme eğilimindedir. Fakat ABD ve genelde emperyalizm karşıtlığını güçlendirip pekiştirecek olan komünist ve sol milliyetçi eksenin bir hayli zayıf olması nedeniyle, radikal İslam her an emperyalizm ve hatta siyonizmle uzlaşmaya gidebilir. Güçlenen siyasal İslam da, "ümmet kardeşliği" perdesi altında boy verdiği ülkenin gerici şoven milliyetçiliğini içermekte ve Kürt halkı başta olmak üzere ezilen halkları ve ulusal istemleri dışlamaktadır.

Bölgede işçi-emekçi halkları siyasetin doğrudan aktörü haline getirecek olan komünist ve sol radikal hareketin temsil ettiği eksen halihazırda oluşmuş değil. Bu eksen az-çok oluşmadan, Kürt halkı ve ulusal özgürlük mücadelesi kalıcı bir müttefiğe kavuşamaz.

f- Bölgede işçi-emekçi halkları siyasetin doğrudan aktörü haline getirecek olan komünist ve sol radikal hareketin temsil ettiği eksen halihazırda oluşmuş değil. Bu eksen az-çok oluşmadan, Kürt halkı ve ulusal özgürlük mücadelesi kalıcı bir müttefiğe kavuşamaz ve bölgenin mevcut siyasal denkleminde kendine kalıcı, istikrarlı bir yer bulamaz.

Yukarıda özetlediğimiz siyasal denklemde Kürt halkı nefes alamıyor. Kürt halkı üzerinde Türkiye, İran, Suriye ve Irak'ın kurduğu dörtlü hegemonya halen ciddi olarak varlığını koruyor. ABD'nin Irak'ta Saddam rejimini askeri işgalle devirmesi, bu dörtlü ittifakın bir ayağının kırılmasına yol açmıştır. Ancak Güney Kürdistan'daki Kürt Federe Devleti'nin kalıcılığı da halen tam ve uzun soluklu güvenceye alınmış değil. Güney Kürdistan'daki ulusal hareket bugün "ne ABD ile ne de ABD'siz" gibi bir açmazdadır. ABD'nin ipiyle sonuna kadar kuyuya inemez. Çünkü ABD emperyalist çıkarları için bölgededir ve bu çıkarlar her an Kürtlerle yollarını ayırmaya götürebilir. Ayrıca yukarıda da belirttik; ABD, izlediği politikanın dünya, bölge ve özel olarak da Irak'ta büyüyen muhalefetle karşılaşması sonucunda er-geç bölgeden çekilecek, daha doğrusu atılacaktır. Diğer boyutuyla bakıldığında, bölgenin gerici devletlerce kuşatılması nedeniyle, Kürt Federe Devleti halen ABD'siz ayakta kalmasının özgün (iç) ve bölgesel koşullarını oluşturabilmiş değildir. Halen iç birliğini pekiştirerek bağımsız ayakta kalacak hale gelememiştir ve halen bölgede Kürt halkına nefes aldıracak olan komünist, devrimci-demokrat bir eksen, emperyalizme ve bölge gericiliğine karşı oluşamamıştır. Güneyli Kürt halkının pozisyonunu eleştirenler bu gerçeği dikkate almak zorundalar.

Bu genel tablonun ışığında, İran, Suriye, Filistin ve Irak'taki durum ve gelişmelere ilişkin şunlar söylenebilir:

İran

İran rejiminin başta Kürtler olmak üzere baskı altında tuttuğu halklara karşı izlediği şoven, baskıcı politikalar malum ve İran'ın ABD karşısında en zayıf halkalarından birini oluşturuyor. İkincisi; yine şeriat rejiminin işçi-emekçi yığınlara, kadın, gençlik ve aydınlara dayattığı karanlık dünya. Katı bir şeriat rejimi altında tüm hak ve özgürlükleri tırpanlayan baskı rejiminin halklara dayatılması,

www.sosyalistforum.org

"özgürlük ve demokrasi" oyununu oynayan ABD karşısında bir başka zayıf karnı.

Fakat bütün iç sorunlarına ve ABD-İsrail ittifakının açık tehditlerine rağmen, İran rejimi dik ve kararlı duruyor. Dahası yeni Cumhurbaşkanı Ahmedinecad ABD-İsrail blokunu kışkırtan bir siyaseti bilinçli izliyor. Çünkü ABD'nin emperyal siyasetinin bölgede ve de dünyada gittikçe büyüyen bir tepki ve muhalefetin gelişmesine yol açtığını görüyor. L. Amerika'daki sol rüzgarın dipten gelen dalgasını iyi tahlil ediyor ve Venezuella, Küba'nın başını çektiği bir dinamikle ittifaka yöneliyor. Rusya ile 1 milyar dolarlık yeni bir nükleer reaktör yapımı anlaşmasını ve Çin'le 70 milyar dolarlık uzun vadeli enerji anlaşmasını imzalayarak, Asya'nın belli başlı güçleriyle ilişkilerini güçlendiriyor. İran, bölge ve dünyanın mevcut anti ABD siyasal iklimine güvenerek, kararlı bir duruş sergiliyor. Her şeye rağmen bir ABD-İsrail açık saldırısı durumunda kullanabileceği karşı kartları şimdiden sunuyor. Bu kartların başında petrol geliyor. Petrol üretiminde ciddi bir kısma ile enerji krizini tetiklemek; diğer ülkelerin de petrol sevkiyatını engelleyeceğinden dolayı daha ağır sonuçlar doğurabilecek olan Hürmüz Boğazı'nı mayınlayarak Basra Körfezi üzerindeki petrol sevkiyatını durdurmak; Şahap füzeleri ile İsrail'i vurmak; ABD'nin bölgedeki ekonomik ve askeri hedeflerine saldırılara girişmek ve İran adına Hizbullah, İslami Cihat gibi radikal İslami örgütleri harekete geçirmek; özellikle Irak başta olmak üzere Afganistan'dan Lübnan'a kadar uzanan Şii Hilali'ni harekete geçirerek, Irak ve Filistin'de ABD ve İsrail'i daha köklü sorunlarla yüzyüze getirmek gibi kartları elinde tutuyor.

Suriye

Suriye rejimi, ABD ve İsrail tehdidi karşısında Irak'ta, Filistin'de ve Lübnan'da bir nevi savunma hatlarını oluşturmuş. Son gelişmelerle Lübnan, İsrail karşısında Suriye için bir savunma mevzisi olmaktan kısmen çıktı, ama halen Lübnan içinde dayandığı önemli siyasi güçler var. Suriye'nin elindeki kartlar İran kadar zengin ve güçlü değil, ama en azından Irak ve Filistin savunma hatlarını sonuna kadar kullanacaktır.

Beşar Esad yönetiminin diğer yönelişi ise Suriye'deki çoğunluk nüfusu oluşturan Sünni Araplar ile Kürtlere ilişkin kimi adımları atma arayışıdır. Bunu iki nedenle yapmak istiyor: Birincisi; üzerinde ABD baskısını azaltmak, yani ABD'nin BOP çerçevesinde kullandığı "demokrasi, özgürlükleri geliştirin" baskısını hafifletmek. İkinsi ise; dış tehditler karşısında iktidarının geniş bir kitle tabanına dayanmasını sağlayabilmek. Bu hedefler doğrultusunda Şam yönetimi Sünni Araplar ve Kürt muhalefetiyle uzlaşma arayışında.

Suriye'de muhalefeti esas Sunni Araplar (Müslüman Kardeşler), Kürt ulusal hareketi -ki Suriyeli Kürt Demokratik Cephesi adı altında birleşmişler- ve son aylarda muhalif cepheye geçen eski Başkan Yardımcısı Abdülhalim Haddam ve çevresi oluşturuyor.

Suriye'de halen 300 bin civarında Kürde, Türkiye kökenlidir diye nüfus cüzdanı verilmiyor. İyileştirme denilen adımlardan biri bu kimliği olmayan kesime nüfus cüzdanının verilmesi, diğeri de Kürtlerin ekonomik şartlarının iyileştirilmesidir.

16.10.2005'te yayınlanan "Demokratik Değişim İçin Şam Deklarasyonu" belgesinin altında, Suriyeli Arap muhalefetin yanı sıra Suriye Kürtleri Demokratik Cephesi'nin imzası bulunuyor.

Suriye Baas Partisi 10. Bölgesel Kongresi'nde Kürtlere dönük kimi iyileştirmelere gidileceği görüntüsü oluşturuldu. "1962'de yapılan Haseki Bölgesi'ndeki nüfus sayımı sonuçlarının yeniden ele alınması; Kürt nüfusunun çoğunlukta olduğu doğu dölgesinin ekonomik şartlarının iyileştirilmesi" yönünde kararlar alındı.

Suriye'de 3 milyon civarında Kürt nüfusun bir kısmı Şam ve Halep gibi kentlerin varoşlarında yaşıyor. Halen 300 bin civarında Kürde, Türkiye kökenlidir diye nüfus cüzdanı verilmiyor. İyileştirme denilen adımlardan biri bu kimliği olmayan kesime nüfus cüzdanının verilmesi, diğeri de Türkiye ve İran'ın yaptığı gibi Kürtlerin ekonomik şartlarının iyileştirilmesi adımıdır. Yani Kürt halkının esas sorunu olan kendi ulusal kaderini tayin etme, en azından federal bir yapı altında kendi siyasi, idari yapısını oluşturma hedefinden uzak duruyor Suriye.

Suriye Kürtlerindeki son ciddi hareketlenme, 2004 yılı Kamışlı olayları ve 1 Haziran 2005'te Şeyh Mahmud Mahşuk Haznevi'nin kaçırılarak öldürülmesinin yarattığı büyük tepki ve arayışlardır.

Beşar Esad yönetiminin Kürtlerle uzlaşma arayışında, Kürt muhalefetinin yanı sıra Kürtlerin Sünni olmalarının da rolü var. Beşar Esad, önce kar-

www.arsivakurd.org

deşi Mahir Esad ve Başbakan Mustafa Talas'ın da aralarında bulunduğu bir heyeti Kürt muhalefet liderleriyle görüşmek üzere gönderdi. Ancak giden heyet daha çok "Kürtleri oyunlara alet olmamaları" yönünde uyarıyla yetindi. Ardından Ocak 2006'da Beşar Esad'ın kendisi, 43 kişilik bir Kürt heyetiyle görüştü. Görüşme sonunda Şam yönetimi açıklama yapmazken, Kürt temsilcileri "Suriye Kürtleri devlete bağlıdırlar" açıklaması yaptılar. Görünen şudur: Suriye rejimi, ciddi bir muhalefet ve direniş olmadan Kürt sorununda çözüme yönelik ciddi adımlar atmayacak.

Irak

Irak'ta Şii Araplarla Sünni Arapların ortak paydaları olarak şu noktalar öne çıkıyor: Kürtlerin Kerkük'ü Federe Kürt Devleti'ne dahil etme planlarının engellenmesi; ABD'nin geri çekilmek için tarih belirlemesi; Irak'ın birliği için otonom bölgeler uygulamasının durdurulması. Şiilerin bir kesimi ise Kürtler federal yapıya sahip olacaksa, Güney Irak da bu hakka sahip olmalı diyerek ayrılıyorlar.

Aslında Irak'ın birliği talebi dışında, Sünni ve Şii Araplar arasında gerçekte ortak bağlar yok denecek kadar zayıf. Kaldı ki Irak'ın birliği gibi milliyetçi bir zemin bile Sünni-Şii Arapları birleştiremiyor. Son seçimler bunu çıplak sergiledi. Kürtler Kürt İttifakı'na, Şiiler Şii siyasetine, Sünniler Sünnileri temsil eden ittifaklara oy verdiler. Şii ve Sünni Araplar arasında, Arap kimliği dini kimliğe göre daha tali bir kimliktir. Bu durum yeni değil, kökleri tarihin derinliklerine dayanır. Sün-

Aslında Irak'ın birliği talebi dışında, Sünni ve Şii Araplar arasında gerçekte ortak bağlar yok denecek kadar zayıf. Kaldı ki Irak'ın birliği gibi milliyetçi bir zemin bile Sünni-Şii Arapları birleştiremiyor. Son seçimler bunu çıplak sergiledi.

ni, Şii Araplar ve Kürtler arasındaki ayrılık ABD işgaliyle ortaya çıkmış değil. Saddam döneminin öncesinde de vardı, ABD işgali sadece bunları zorla bir arada tutan Saddam diktatörlüğünü kaldırdı.

Seçim sonrası aranan Şii, Kürt, Sünni uzlaşmasına dayanan hükümet, halen kurulamadı. Bunun bir çok nedeni var. Fakat nedenlerin başında, Şiiler yıllarca iktidarından baskı gördükleri Sünnilerle iktidarı paylaşmak istemiyorlar. Somutta, seçim sonrasında özellikle savunma ve içişlerine bağlı güvenlik güçlerinde Sünnileri de içine alacak bir dengenin kurulması planlanmıştı. Şiiler buna yanaşmıyor, ellerindeki iktidar mevzilerini özellikle savunma ve içişlerini Sünnilerle paylaşmak istemiyorlar. Petrol kaynaklarından -ki önemli bir kesimi Basra ve çevresinde, yani Şii bölgesinde- gelen gelirin paylaşılması yine Şiilerin Sünnilerle paylaşmak istemediği bir diğer önemli bir sorun. Şiilerin bir kesiminin Güney Irak için de federal yapı istemelerinin nedenlerinden biri de budur.

ABD-İngiliz bloku ise, ilginçtir, başta tanklarla ezip dışladıkları Sünnilerin Irak siyasetinde ağırlık koymalarını hedefliyor. Bu tutum değişikliğinin nedeni, Irak'ın tümüyle Şiilerin denetimine girmesini engellemek. Başka sorunlar da var: Basra başta olmak üzere Şii kentlerinde İngilizleri ciddi şekilde zorlayan gelişmeler yaşanıyor. Sistani gibi ılımlı Şii çizgiye karşın M. El Sadr gibi ABD-İngiliz işgaline karşı giderek daha net tutum alan kesimlerin Şii siyasetinde sesinin daha fazla duyulur olması da ABD ve İngilizleri rahatsız eden bir başka gelişme. Bu ve benzeri gelişmeler nedeniyle ABD-İngiliz bloku, Şii İttifakı adayı İbrahim Caferi'ye karşı Sünni lider İyad Allavi'yi hazırlamaya çalışıyorlardı. Halen de uğraşıyorlar. Ama muhafazakar Şiiler ile M. El Sadr grubu ve kısmen Şii Türkmenler Caferi'yi desteklerken; Sünni Araplar, Kürtler ve laik, liberal Şiiler istemiyor.

Eğer türbe saldırısı sonrası gelişen olaylar önlenemezse, yani Şii-Sünni çatışması derinleşirse, bunda birden fazla güç odağı kendi hesabı açısından yararlanacak. Şöyle ki; ABD Irak'taki iç savaşta bu kez arabulucu rolü nedeniyle kalmasının gerekçesine kavuşacak, Sünnilerle çatışma içinde olan Şiilerin Basra'da İngilizlerin üzerindeki basıncı azalacak. Şii mezhebini bir sapkınlık olarak gören ve "Şiilerin egemenliğinde bir Irak olacaksa, hiç olmasın daha iyi" diyen El Kaide'nin de işine geliyor. Ayrıca Sünni, Şii ve Kürt ittifakına dayalı uzlaşma hükümetinin kurulmasıyla Irak'a muhtemelen "istikrarın" gelmesi de, El Kaide ve ABD karşıtı savunma hattını Irak'ta kuran İran'ın, Suriye'nin işine gelmez. Irak'ta istikrarı aslında ABD-İngiliz bloku da, Suriye, İran ve El Kaide de farklı hesaplarla istemiyor. Askeriye türbesine saldırı, saptırma amaçlı bir provokasyondu. Bunu kim yaptı sorusunun yanıtı birden fazla.

Ortadoğu'da siyaset zemini-

www.arsivkurdi.org

nin kaygan olduğu, genel bir kanı. Irak'ta bu kanıyı doğrulayacak gelişmeler yaşandı. Başlangıçta Şii Araplar ve Kürtlerle ittifak içinde olan ABD bugün Sünnilerle ittifak geliştirmeye çalışıyor, Şiilerle ise mesafeli davranıyor. Sünniler ise daha dün iktidarlarını deviren ve katliamlara varan baskılarla kendilerini ezen ABD ile işbirliğine yöneliyorlar. Dün Şii-Kürt ittifakı ön plandayken, bugün Sünni-Kürt ittifakının verileri güçleniyor.

Siyasetin ittifakları öyle ki günlük değişiyor. Kürtleri ABD ile işbirliği yapıyorlar diye eleştirenler, dahası hainlikle suçlayanların dönüp bu tabloya bakmaları gerekiyor. Bu oynak siyasi tablo Kürt halkı yönünden de çetin sorunlar üretiyor. Mam Celal'ın siyasi oynaklığı da bu grift siyasi tabloda yol bulmada zorlanabilir. ABD beklenmedik gelişmeler sonucunda Kürtlerle de yol ayrımına gelebilir. Kürt ulusal hareketi hızla kendi bağımsız hat ve gücünü oluşturmalıdır.

V - Türkiye'nin Kürt siyasetinde özünde değişim yok

Türkiye rejimi, 80 yıldır Kürt halkının ulusal özgürlük istemlerini ve bu amaçlı başkaldırılarını hep "Hiyaneti Vataniye Kanunu", "Takrir-i Sükun Kanunu", "İstiklal Mahkemeleri", "OHAL Kanunu", "DGM Kanunu" vb. uygulama ve katliamlara varan baskılarla karşıladı. Bu uzun süreçte her başkaldırının altında hem "dış güçlerin kışkırtması" diyerek "yabancı parmak" aradı, hem de " tarihten ders çıkarmak"la tehdit etti. Yani "Önceki başkaldırıları nasıl ezdikse bunu da ezeriz, hatta ileri gideriz;

Dün Şii-Kürt ittifakı ön plandayken, bugün Sünni-Kürt ittifakının verileri güçleniyor. İttifaklar öyle ki günlük değişiyor. Kürtleri ABD ile işbirliği yapıyorlar diye eleştirenler, dahası hainlikle suçlayanların dönüp bu tabloya bakmaları gerekiyor.

Zo diyen Ermeniler gibi Lo diyen sizlerin de kökünü getiririz" dendi. Rejim hiç ama hiç kendi yapısını, politikalarını sorgulama gereğini duymadı, bugün de duymuyor. Kürt ulusuna ve diğer azınlıklara Türkleşme dışında bir hak ve yol bırakılmadı. İsmet İnönü'nün "Bu ülkede sadece Türk ulusu etnik ve ırksal haklara sahiptir. Başka hiç kimsenin böyle bir hakkı yoktur." (Milliyet Gazetesi, 31 Ağustos 1930) vurgusu, rejimin başından beri Kürtlere dönük siyasetinin temelini oluşturdu. Bugün de Ümit Özdağ, "Türkler Anadolu'da ikinci bir ulusun varlığına müsaade etmeyecektir" ve "Türkiye'inin güvenlik sınırı Süleymaniye'den başlar" diyorsa, bu sadece Özdağ'ın şahsi görüşü değildir, özünde rejimin görüşüdür. Güney'deki Federe Kürt Devleti'ni ve başkanını tanıma hazırlığı bile taktik politika gereğidir. Başta ordunun "K. Irak'ta yatırıma gidin" yönlendirmesiyle, yatırıma yönelim bile kar amaçlı olmaktan öteye, "içeriden derinlemesine tanıma" ve muhtemel bir saldırıya ön hazırlıktır. Doğrudan bir saldırı yapılamazsa bile, ekonomik ve teknolojik bağımlılığı gerçekleştirme hedefi var.

Çünkü Irak'ın muhtemel bir parçalanması ve Kürtlerin bağımsız devlete yönelmesi durumunda, Türkiye bugünden birden fazla senaryo üzerinde duruyor. Doğrudan İran'la koordineli veya yalnız başına askeri müdahale ile Federe Kürt Devleti'ni ezmek; tanıyarak, komşuluk ilişkileri içerisinde birlikte yaşamak ve hatta Musul-Kerkük'ü içine alacak Kürt Federe Devleti'yle birleşerek bir Kürt-Türk Federasyonu'na yönelmek. Türkiye rejiminin zihninde, koşulların oluşması halinde askeri müdahale seçeneği de var, diğer seçeneklere hazırlık da var.

Dileriz, Türkiye rejimi artık Kürtlerin Türkleşmesindeki ısrarı geride bırakır; Kürt sorununun bir dış güçler kışkırtması sorunu olmayıp bizzat kendi şoven ve inkarcı politiklarının ürünü olduğunu kabul eder -ki böyle olduğunu biliyor- ve adım atar. Dolayısıyla Kürt halkına ve ulusal özgürlük mücadelesine karşı kullandığı askeri dilin (tarzın) yerine sorunun köklü çözümüne yönelir.

Rejim geleceğinden korkuyor, bölgedeki gelişmeler rejimi ürkütüyor, çünkü başta Kürtler olmak üzere kendi dinamikleriyle savaş halindedir. Trabzon-Mersin hattındaki tehlikeli oyunlar, bizzat rejim tarafından gelecek korkusuyla sahnelenmektedir. Bu hat üzerinde patlak verecek olan bir Kürt-Türk çatışması halkımıza ve de bölge halklarına tarifi mümkün olmayan acılar verecektir. Trabzon-Mersin hattı başta olmak üzere, ortamı geren, halkları birbirine kırdırmanın eşiğine getiren bizat rejimin izlediği politikaların kendisidir.

Rejim, 1984'ten bu yana PKK ile savaşmayı, ordunun savaş yeteneğinin geliştirilmesi ve modernize olmasının bir aracı olarak kullandı. "Bunların başında, kuşku yok ki ordunun kendini modernize edebilme yeteneği ve tecrübesini kazan-

www.arsivkurdi.org

ması, bir diğeri de her türlü savaş düzenine karşı -burada söz konusu olan PKK'ye karşı yürütülen bir mücadeleydi- kendini yeniden örgütleyebilmesiydi." (Orhan Miroğlu, Radikal İki, 11.12.2005)

1984'ten bu yana Türk Ordusu'nun nizami ve gayri nizami hareket yeteneği kazandığı ve modernize olduğu, sadece 1999-2000 yılları arasında ordunun modernizasyonu için 80 milyar dolar harcandığı doğru. Ama bu doğru ile ikiz kardeş gibi gelişen bir önemli doğru daha var: Son 20 yıl boyunca toplam 5 milyon civarında er ve 80 bin civarında subay gibi büyük sayıda ordu gücü, "Doğu ve Güneydoğu" denilen Kuzey Kürdistan'da görev yaparak süreci bizat yaşadı ve önemli gerçekleri gördü. Kürt ulusu gerçeğiyle her açıdan yüzleşerek gördü, bilincinde yer edindi. Türk resmi tarih ve kurumlarının tezlerinin gerçeği yansıtmadığını, Türkiye'de Türklerin dışında Kürtlerin (başka halkların) da yaşadığını gördü. Kısacası, PKK ile dans ederek ordusunun çok yönlü hareket

Gelinen aşamada Kürt sorununu yok saymak ya da günde bir saat ve Türkçe alt yazılı televizyon yayınları gibi kimi adımlarla çözdüğünü sanmakla rejim ancak kendini aldatabilir, Kürt halkını aldatamaz.

kabiliyeti kazanması oyununun da sonuna geldi. Israr edilirse bu politikada, ordu içinde çıkar çeteleri ve Şemdinli çetelerinin de hızlanması çoğalacaktır.

Gelinen aşamada Kürt sorununu yok saymak ya da günde bir saat ve Türkçe alt yazılı tv yayınları gibi kimi adımlarla çözdüğünü sanmakla rejim ancak kendini aldatabilir, Kürt halkını aldatamaz.

Sonuç olarak;

1-ABD, İran ya da Suriye'ye karşı doğrudan askeri işgal harekatına girişmekten vazgeçtiğinin sinyallerini veriyor. Askeri seçenek geri plana çekilirken, dıştan diplomatik baskı ve ekonomik ambargo, içeriden ise muhalefet desteklenerek iktidar değişikliğine gitmeyi öne almış görünüyor. Irak ve Filistin'de mevcut sorunlar devam ederken, ABD'nin İran veya Suriye'ye doğrudan askeri müdahalesi çok zor görünüyor. Bu sadece yeni cephe açmayacak, Irak ve Filistin cephesindeki ateşi de alevlendirecektir. Ancak bütün bunlara rağmen ABD rejimi çıldırabilir ve doğrudan yeni bir işgale girişebilir. Hitler deli olduğu için değil, Alman burjuvazisi daha fazla pazar ve egemenlik istediği için Avrupa'yı, oradan da SSCB'yi işgale girişmişti. ABD rejimi de benzer bir çılgınlığa girişebilir. Zira son yıllarda ABD rejimi de tıpkı Hitler Almanyası gibi kör, bir adım sonrasını hesaplayamayan bir siyaset izliyor. Ve ABD de tıpkı Hitler Almanyası gibi "Dimyata pirince giderken evdeki bulgurdan ol"abilir. Bunun verileri güçleniyor.

2- ABD emperyalizmi, dünyada ve bölgede gittikçe büyüyen bir tepki ve öfke ile yüzleşmektedir. Kürt ulusal hareketi bu gerçeğin bilincinde davranmalı. Aksi takdirde Kürt halkı uluslararası kamuoyunun destek ve dayanışmasından yoksun kalabilir.

www.arsivakurd.org

Kürtler kürenin neresinde?

✍ Munzur Gülapuşağı

Nereden başlamalıyız? Bu sorunun önemli olduğunu düşünüyorum. İnsanın bizatihi kendisinin yaşadığı gerçekliğe giderek yabancılaştığı; zaman ve yer bilincinin örselendiği bir düzlemde kendisi ve dünyası hakkındaki fikrinin de yara aldığının tespitini yapmak durumundayız. İnsan bilinci gerek gündelik hayatla ilgili konularda, gerekse dünya ile ilgili konularda zihinsel bölünmüşlüğünü aşamadığı sürece, belli bir tutarlılığı sağlaması, ruhsal ve zihinsel çoraklaşmayı aşması mümkün görünmüyor. İnsanın teki için geçerli olan, sınıflar, uluslar, kabileler, cinsiyetler için de geçerlidir. Zaman ve yer bilincini yitirmiş toplumların, ulusların, sınıfların zamanla erdemlerini, kendilerini, özgürlüklerini, tutarlılıklarını, vicdanlarını yitirmeleri kaçınılmaz bir sonuç olacaktır. Bugün aslında insanlığın önündeki en önemli sorun, bu sonuçtan kendisini kurtarmasıdır.

Bir zamanlar insanların, örgütlerin, partilerin bir dünya görüşü vardı; gündelik ve tarihsel olaylar, olgular karşısında belli bir iç tutarlılığı, erdemi olan duruş sahibiydi; insanlar için ilke diğer şeylerden daha önemli bir şeydi. Bugün insanların çıkarları erdemden de, ilkelerden de daha önemli hale gelmiş. Bu küçük/büyük çıkarlarına yenilmiş insanların görüntüsü, aslında insanın ruhsal ölümüdür. Bu ölüme bağlı olarak doğruları, erdemleri, ilkeleri, değerleri olmayan ölçüsüz bir dünyaya doğru evrildiğimizin bilincine varmak, bazı şeyleri konuşabilmenin asgari gerekliliğidir. Bu asgari gerekliliklerden yoksun olanların konuştuğum dili anlamasını mümkün görmüyorum.

***

Tutarlı olamamaktan her birimiz şikayetçiyiz. Kendi hikayesinin kahramanı olamayan toplumlar/insanlar sürüklenmeye mahkumdur. Başkalarının çıkarları doğrultusunda sürüklenen toplumların/insanların bilinci önemli oranda sömürgeleştirilmiştir. Sömürgeleştirilmiş bilinçleriyle politika yapanlar ya da kişi olmak isteyenler ancak soytarı olabilir. Egemenlik ya da sömürgecilik salt bir ülkenin yeraltı ve yerüstü zenginliklerinin gaspı değildir. Aynı zamanda ve aynı önemde olmak üzere, o toplumun bütün kesimlerinin ruhsal, zihinsel ve toplumsal bilinç süreçlerinin ilhakını da içerir. Gerçek anlamda bir toplumun, ulusun, inaç grubunun, insan tekinin hayallerinin yok edilmesi sürecidir, sömürgeleştirilmek. Böylesi sömürgeleştirilmiş toplumlarda öz-güven, öz-saygı, özgürlük duyguları, kendi tarihinin/hikayesinin aktörü/kahramanı olma bilincinin hastalıklı olduğu yerde, zaman ve yer bilinci de olmaz. Doğal olarak zaman ve yer bilincini

www.arsivakurdi.org

yitirmiş toplumların geleceği de tutarlılığı da olmaz.

"Bir zamanlar" duygusuyla konuştuğumun farkındayım. Aslında o bir zamanları yüceltttiğim için bu dili kullanmıyorum. "Hepimizin içinde ölü bir şey vardı / umuttu o ölenin adı" diyor Oscar Wilde. Aslında o "bir zamanlar" dediğim, o unuttuğumuz şeyler ruhumuzda, zihnimizde, toplumsal yapımızdaki yaşatamadığımız değerlerdir. Toplumlar, uluslar, insanlar bünyelerindeki cesetlerle ne kadar yaşayabilir? Sonuçta bu ölü şeyler diğer canlı şeyleri öldürecek; bu yıkıntıların, çözülmelerin, sürüklenmelerin içindeki yeşil kalmış hayat damarlarından yeniden can bulmak, diriltmek, kendimiz olmak, hikayemizin kahramanı olmak mücadelemizin, görüşümüzün ekseni olmalı. Bir Hıristiyan filozofun dedeği gibi, gerçek uzakta değil, gerçek en yakınımızda olan şeydir.

***

Nereden başlamalıyız? Eğer aradığımız şey doğrularsa, hak ve adaletse, özgürlükse, insanın kurtuluşu ise; aradığımız, herkesin yararına ve mutluluğuna olacak bir barışsa; tartışma insanın bulunduğu yerden ve zamandan başlar. Öyleyse Kürtler kürenin neresinde?

Başta şu gerçekliği kabul etmek durumundayız: Hiçbir halk (bu arada Kürtler de) kendi belirledikleri koşullarda yaşamamakta; yüzyıllardır bölgemizde yaşayan halkların adı olmadı. Kaderlerimizin çizildiği masanın başında ne Kürtler, ne Türkler, ne Araplar, ne de diğer komşularımız oldu. Kaderlerimizin belirlendiği masalarda emperyalist-kapitalist ülkelerin çıkarları, bölgemizdeki insanların varlığından daha önemliydi; şirketlerin arzuları Kürtlerin ve diğer komşularımızın arzularından daha önemliydi. Bu durumun ne kadar incitici, aşağılayıcı olduğunu hissetmeden kendimizi, komşularımızı ve insanlığımızı anlamamız mümkün değil.

Büyük devletlerin çıkar sahasının kıyısındaki-köşesindeki boşluklarda milli yarar/menfaat kavgası vermek, bu küçük çıkarların milliyetçiliğini yapmak insanı incitiyor. Kendi zaman ve yer bilincinde olmayanların bu hakareti hissetmeleri mümkün görünmüyor.

Batı'nın varlığı, beyaz adamın varlığı ne kadar aşağılayıcı; kaderlerimizin çizildiği anlaşmaların, antlaşmaların, koferansların, projelerin birer gerçek olması ne denli aşağılayıcı. Efendisini eğlendirmek için boğuşan köpekler gibi birbirimiz üzerinde egemen olma kavgası vermek çok aşağılayıcı bir görüntü. Büyük devletlerin çıkar sahasının kıyısındaki-köşesindeki boşluklarda ulusal/milli yarar/menfaat kavgası vermek, bu küçük çıkarların milliyetçiliğini yapmak insanı incitiyor. Kendi zaman ve yer bilincinde olmayanların bu hakareti hissetmeleri mümkün görünmüyor. Sevr'le Lozan'ı tartışanların traji-komik tarafı tam da bu. Sevr de, Lozan da, batılı emperyalist-kapitalist devletlerin ve şirket çıkarlarının masada dizayn edildiği bir süreç. Lozan'ın bazı bölge uluslarının daha çok yararına olması ile Sevr'in başka bazı bölge uluslarının daha çok yararına olmasını belirleyen olmasında kim ne kadar yer alabilmiştir? Lozan'da da Sevr'de de aslolan büyük devletlerin çıkarlarıydı; her iki uluslararası anlaşmada çekişenler büyük devletlerin çıkarlarıydı. Bu anlamda bölge uluslarının bağımsız iradelerinin olmadığı bu tip zeminleri fetişleştirmek ya da konuşmanın eksenini bu zeminler üzerine kurmak, aşağılandığının bilincinde olmamaktır.

***

Zengin ülkelerin, emperyalist-kapitalist devletlerin, büyük şirketlerin, piyasaların çıkarlarının dünyamızı kuşatma sürecine direnmek, dünyanın bütün yoksullarının, mazlumlarının ortak ekseni olmalıdır. Zenginlerin yoksulları kuşatma politikalarına eklemlenmek, sonuçta hepimizin zararına bir sonuç olacaktır. Başta ABD olmak üzere, emperyalist kapitalizmin dünyamızın farklı coğrafyalarına dönük askeri müdahaleleri (Balkanlar, Ortadoğu, Afrika, Kafkaslar vs.); dünyanın stratejik bölgelerini işgal etmek ve kalıcı üsler kurarak dünyamıza güç projekte etmesini alkışlamak ve bu momentte milli yarar siyaseti gütmek dünyanın mazlumlarına ihanet etmektir.

'Yeni Dünya Düzeni' temelinde yapılan bu emperyalist müdahaleler, zenginlerin yoksul ülkelere, halklara, sınıflara açtığı bir savaştır. Sorun bu savaşta Kürtlerin yeri neresi olmalı?

Tarihin hiçbir döneminde dünyanın zenginleri dünyanın yoksullarını bu kadar sömürmedi; bu o kadar ki, sömürgecilik döneminden daha fazla, dünyanın yoksul ülkelerinden zengin ülkelerine kaynak akmakta. Üçüncü dünya ülkelerinin borç yükü 2.5 trilyon dolara ulaşmış durumda. Üçüncü dünya ülkeleri gelirlerinin

www.ozgurkurd.org

%30'u borç ödemelerine gitmekte. Az gelişmiş toplumların yoksularının ürettikleri borç servislerince gasp edilmekte. Üçüncü dünya ülkesi insanları kendi ürettiği tahıla, muza, sebzeye, meyvaya doyamadan Batı'nın marketlerine hortumlanmakta. Dünya Bankası'nın "Küresel Görünüm-2000 Raporu"na göre, dünya üzerindeki 89 ülke 10 yıl içinde 23 kat yoksullaşırken, 20.yy'ın ikinci yarısında dünyanın genel gelirinde 7 katlık bir artış görülmekte. 1960-95 yılları arasında dünyanın en zengin %20'sinin dünyanın genel geliri içindeki payları %70'ten %86'ya çıkarken, en yoksul %20'lik dilimin dünya geliri içindeki payı %2.3'den 1.3'e gerilemekte. Burada asıl dikkat çekmek istediğim nokta, başta Kürtler olmak üzere bölgemizin sakinleri olan diğer mazlum halkların yeri bu dünyasal/küresel görüntünün neresinde yer almakta? Eğer sorun, dünyanın en varsıl %20'sinin dünyanın geri kalan %80'ine karşı bir saldırısı ve egemenliği ise, biz o zaman bu küresel saldırıya karşı direnenlerin yanında yer alacağız; ya da dünya hakimiyeti peşinde olan dünyanın varsıllarının işbirlikçisi olacağız.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir yandan sosyalist blok niteliksel ve niceliksel olarak büyüyen, güçlenen bir taraf/alternatif olurken; diğer yandan sömürge ulusların yükselen bağımsızlık savaşları, bağlantısızlar hareketi soğuk savaş döneminde beynelminel bir konsensusun oluşmasını getirdi; sömürge uluslar birer birer bağımsızlıklarını kazanırken, batıya rağmen ulusal kalkınma, ulusal ekonomiyi kurma girişimleri de önemli oranda güç

Eğer sorun, dünyanın en varsıl %20'sinin geri kalan %80'ine karşı bir saldırısı ve egemenliği ise, biz o zaman bu küresel saldırıya karşı direnenlerin yanında yer alacağız; ya da dünya hakimiyeti peşinde olan varsılların işbirlikçisi olacağız.

kazandı. O günkü koşulların gereği olarak ulus-devletler stratejik öneme sahip olan yeraltı ve yerüstü imkanlarını kamulaştırarak, bu zeminleri kazanılmış ulusal kalkınma mevzileri haline getirmek istediler.

Bugün geldiğimiz noktada, emperyalist-kapitalist sisteme rağmen kazanılmış olan ulusal mevzileri giderek piyasaların, kapitalist merkezlerin yararına özelleştirmekteler. Sistemin, şirketlerin yararları karşısında kaybedilen bu ulusal mevzileri savunacak direnme noktalarının ne denli güçsüz olduklarıyla yüzleşmekteyiz. Bütün bu gelişmeler sonuçta dünya nüfusunun çoğunluğunu oluşturan yoksulların, üçüncü dünya ülkelerinin zararına olan gelişmeler. Kısacası, ulusalcı güçlerin, ezilen sınıfların, işsizlerin, kadınların, yoksulların ağır bedeller ödeyerek kazanmış oldukları mevzilerin, kazanılmış hakların birer birer ellerimizden alındığını gözlemliyoruz. Artık insanlık gelişen bu küresel kapitalizm karşısında ne haklarını, ne hukukunu, ne özgürlüklerini, ne de insan olma onurunu koruyamayacak kadar güçsüzleştirilmiş. Bu olumsuzluklar ne salt siyaseti, ne salt ekonomiyi etkilemekte; bu küresel boyuttaki şiddet giderek insanın gündelik yaşamını eğip-bükecek kadar etkili olmakta.

- Bugün dünyamızda 800 milyon insan yeterince beslenememekte; her yıl yetersiz beslenmeden dolayı 20 milyonun üzerinde insan ölmekte.

- Dünya genelinde yetersiz sağlık ve beslenmeden kaynaklı sorunların asgari çözümü için gerekli olan paranın miktarı 13 milyar dolar; buna karşın sadece ABD'de parfüm ve kozmetik ürünler için (1999 hesaplarına göre) harcanan para 32.8 milyar dolar.

- Dünya nüfusunun %13'ü (840 milyon insan) gıda güvenliğinden yoksun; Amerikalılar zayıflamak için yılda ortalama 5 milyar doların üzerinde para harcamakta.

- Bundan 200 yıl önce yoksullarla zenginler arasındaki fark 1/15 iken, bu Aralık 1997'de 1/74'e yükselmiş durumda.

Dünyamızda yaşadığımız bu tezatlı görüntüyü uzatmak mümkün; her şeyden önemlisi bütün bu çelişkileri milyarlarca insan günlük olarak fiilen yaşıyor/yaşıyoruz. Yine burada önemli olan, Kürtler bu fotoğrafın neresinde yer almakta?

Dünyanın güneyi ile kuzeyi, doğusu ile batısındaki ülkelerin, halkların ekonomik, sosyal, siyasal yapıları dünya kapitalist sisteminin itmelerine, örselemelerine karşı koyabilecek iç dinamiklerden, savunma imkanlarından yoksun bırakılmış; halkların, gelişememiş ülkelerin piyasalardan gelebilecek tazyiklere, dalgalanmalara karşı kendisini koruyabilecek bağışıklık sistemleri çökertilmiş durumda; gelişmekte olan ülkelerin kendi öz imkanlarına dayanarak siyaset yapmalarının ya da kendi çıkarlarını savunacak bağımsız politika oluşturmalarının şartları sistemetik olarak emperyalist-kapitalist sisteme bağımlılaştırılmış. Kendi köylüsünün ürününe, işçisi-

www.arsivkurdi.org

nin emeğine, sanayisinin ürettiği malına sahip çıkamayacak kadar çaresiz bir ülkede/ülkelerde iktidar ne ifade edebilir? Gelişmiş kapitalist devletlerin, uluslararası piyasaların, IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşların 'yardım'ı olmadan iktidar olamayanların yönettiği devletlerin bağımsızlıkları da ne kadar gerçekçidir?

***

Kürtler bu emperyalist-kapitalist sistemin en mağdur halklarından birisi. Bu uluslararası düzene katılmak çok mümkün görünmüyor; ancak küçük halklar bu haksızlığın, emperyalist şiddetin kötü bir işbirlikçisi olabilir. Bugün küçük ve zayıf halkların bugünkü düzenden bağımsızlaşmaları, dışında kalabilmeleri mümkün değil; bu anlamda Ortadoğu'daki küçük ve zayıf halkların büyük devletlerle, uluslararası güç odaklarıyla, stratejik çıkarlarla şu ya da bu şekilde ilişkilenmeleri kaçınılmaz bir zorunluluk. Fakat zayıf ve küçük ulusların büyük devletlerle, stratejik çıkarlarla ilişkilerinde ilüzyonlara kapılmalarının onlara sonuçta felaket getireceğini unutmadan siyaset yapmanın yollarını ve araçlarını yaratmak gerekiyor. Zaman zaman büyüklerin çıkarlarıyla küçüklerin çıkarları örtüşebilir; bu tesadüfün de facto bir şey olduğunu, büyük devletlerin çıkarları değiştikçe fiiliyatta kazançlı olan küçük halkın/devletin adı da değişecektir. Burada değişmeyecek tek bir kural var; büyük devletlerin çıkarlarıyla ezilen halkların çıkarları sonuçta çelişmek durumundadır.

Bir kere, büyük devletler küçük ve zayıf halklar hakkında ne düşünüyor? Bu sorunun cevabını bilmek durumundayız. Küçük halkların, mazlum ulusların varlığı büyük devletlerin çıkarları açısından ne kadar önemseniyor?

Zayıf ve küçük ulusların büyük devletlerle, stratejik çıkarlarla ilişkilerinde ilüzyonlara kapılmalarının onlara sonuçta felaket getireceğini unutmadan siyaset yapmanın yollarını ve araçlarını yaratmak gerekiyor.

"Bize bağımlı olanları sürekli bağımlı kılmak, uysal olmalarını ve korunmalarını sağlamak ve barbarların kendi aralarında birleşmelerini önlemek olmalıdır." Bu sözler Zbigniew Brezinski'ye ait. Bizler hakkında böyle düşünceleri olan bir kuvvetin "müttefiki" olmak ne kadar onurlu bir davranış olabilir?

Ya da dünyanın küçük halkları hakkında bu tipten niyetler içeren stratejik güç odaklarının "müttefiki" olmak mümkün mü?

İngiltere Başbakanı T. Blair'in dışişleri konusundaki danışmanı Robert Cooper: "Kendi aramızda açık ve işbirlikçi bir güvenlik sistemi ve yasalar çerçevesinde hareket etmeliyiz. Ancak postmodern Avrupa kıtasının dışında kalan devletler söz konusu olduğunda, bir önceki çağda (klasik sömürgeciliği anımsatmakta- M.G.) başvurulan; güç kullanımı, koruyucu saldırı, hile gibi gerekli her yola başvurabilmeliyiz... Yasalara uyarız. Ama balta girmemiş ormanda mücadele ederken, orman kanununa göre davranmalıyız." Kendisi ve ötekisi hakkında böyle düşünceleri olan bu emperyalist zihniyetten Ortadoğu halklarının ve Kürtlerin yararına bir sonuç beklemek siyasal düşkünlük olabilir; bu zihniyetin bölgemizdeki "müttefiki" ve dayanağı olmak gerçek anlamda ihanettir. Zaten bu tipten emperyalist zihniyetin müttefiki olunamaz, ancak işbirlikçisi olunabilinir.

"Kaosun kural, savaşın bir yaşam biçimi olduğu Afrika'da, Güney Amerika'da, Ve Asya'da balta girmemiş ormanlar var. Bu bağlamda imparatorluk ve emperyalizm kelimeleri Avrupa'da yüz kızartıcı olsa da, bu balta girmemiş ormanların varlığı göz önünde bulundurulduğunda sömürgeleştirme gerekliliği ya da fırsatları 19. yüzyılda olduğu kadar büyük." (Richard Cooper). Bu emperyalist bayın sözleri çok incitici. Bu incinmeyi hissetmeden politika yapmak daha çok acı veriyor insana. Başka bir zayıf halkı ezerek, haklarını ve varlığını hiçleştirerek emperyalizme direnmekten bahsedenlerin sözleri ancak bir karış küftür. Bu anlamda ruhumuza, bilincimize sinmiş bu küften bölge halkları kendisini kurtaramadığı sürece onurlu olması mümkün değil. Bu anlamda El-Kaide gibi örgütlerin ya da Türkiye'deki sağcı-millici güçlerin emperyalizme karşı "direniyoruz" şeklindeki açıklamaları, özünde bir karış küf.

***

Bölgemizdeki mevcut ulus-devlet kültürüyle emperyalizme karşı direniş geliştirmek ne kadar mümkün? Ulus-devlet kültürüyle bölgede yaşayan halklar arasında sağlıklı, güvene dayalı bir barış ve özgürlük zemini yaratmak mümkün mü?

Bölgemizde ulus-devlet öncelikle bir coğrafya sorunudur; her ulusun, her halkın zihnin-

www.arsivakurdi.org

de bir "misak-ı milli" var. Uluslar öncelikle ulusu inşa edecekleri bir coğrafyayı tarif ediyorlar. Bu anlamda bölgemizde, uluslaşma öncelikle coğraya üzerinde sürdürülen fetih savaşlarıyla başlar. Yüzlerce bilim insanının, politikacının, üzerinde yaşadıkları coğrafyanın kendi vatanları olduğunu tarihsel verilerle ispatlama çabasında olmalarının altında "misak-ı milli" meselesi var. Bu demek oluyor ki bölgemizde bir ulusun inşa edilmesi sürecine şu ya da bu şekilde katılan milyonlarca insanın bilinci ve ruhu coğrafya kaygıları üzerine kurulmakta.

Ulus-devlet olma süreci, tarif edilmiş "misak-ı milli" üzerinde yaşayan her bir bireyi, azınlık unsurları, dinsel grupları, ideolojik ve toplumsal grupları 'tek'leştirmeyi içermekte. Ulus-devletin bölgemizde kuruluş süreci, önemli oranda güvensizlik, şüphe ve zor/zorlama üzerine gelişmekte. Tek ulus, tek din, tek dil, tek devlet söyleminin altında da şüphe ve güvensizlik yatmakta.

Milyonlarca insanın, çeşitliliğin, çokluğun, rengin, inancın birlikte yaşadıkları bir coğrafyada, korku, şüphe ve güvensizlik üzerine inşa edilmeye çalışılan ulusçuklar, kimlikler, sonuçta siyasal ve kültürel olarak paranoyaya dönüşmesi kaçınılmaz bir şey olacak. Bölgemizde milyonlarca insanın kültürünün, bilincinin, davranışlarının, yargılarının, değerlerinin önemli oranda bu paranoya ile şekillendiğinin altını çizmek gerekiyor.

Bölgemizde ulus-devlet sürecinin "misak-ı milli"nin zorla mermerleştirilmesi süreci olduğunu söylediğimde hiç de abartmıyorum. Hatırlanacak,

Biz ve öteki şeklindeki şizofreni, bölünme sendromu gibi toplumsal patolojilere de yol açmıştır. Bu toplumlarda 'öteki'nin varlığı o kadar önemlidir ki; ülkenin iç-dış politikasının temel ekseni 'öteki'nin hassasiyeti üzerine kurulur...

Türkiye'de defalarca hükümet ortağı olmuş bir partinin genel başkanı, "Türkiye mozaik değil, mermerdir" demişti. Aslında zihniyeti yansıtması anlamında söyledikleri doğruydu. Çünkü bölgemizde gerek Türk uluslaşması, gerekse Arap, Fars ulus-devlet süreci gerçek anlamda "misak-ı milli"nin ulusal, dinsel, ırksal, kültürel vs. çeşitliliğinin, çokluğunun şiddetle, zorla, jenositle, etnositle tekleştirmesi süreci olmuştur; coğrafyadaki farklılıkların silinerek mermerleştirilmesidir. "Misak-ı milli"nin özdeşleştirilmesi ve homojenleştirilmesi prosedürünün aynı zamanda egemen unsurun zihnini, bilincini, ruhunu ve kültürünü oluşturan önemli bir olumsuzluk olması, halklar, insanlar arasındaki güveni, ilişkileri büyük oranda yaralamış durumda.

Bölgemizde tanık olduğumuz tekleştirme/mermerleştirme süreci zamanla düalist bir yapı/yanılsama/ilüzyon ortaya çıkarmış; biz ve öteki. Bu yanılma aynı zamanda ulus-devletin tekleştirme politikalarının kaçınılmaz bir başarısızlığıdır. Biz ve öteki şeklindeki şizofreni, bölünme sendromu gibi toplumsal patolojilere de yol açmıştır. Bu toplumlarda 'öteki'nin varlığı o kadar önemlidir ki; ülkenin iç-dış politikasının temel ekseni 'öteki'nin hassasiyeti üzerine kurulur; ülkenin tüm çizgileri, kırmızı tonlarla kaplıdır.

Biz ve öteki, ülkeyi siyah ve beyaz olarak çatlatır; adeta misak-ı milli siyah ve beyazın baskısı altında ruhsal, zihinsel, kültürel olarak çoraklaştırır. İşte çoraklaştırılmış bu bu topraklarda ancak milli hezeyanlar yeşerebilir.

Bölgemizde sorunu ağırlaştıran önemli bir etmen, sokaktaki insanın ulus-devletçi politikaların payandası olmaya devam ediyor olmasıdır. Hala bölgemizdeki halkların ulusal-dinsel yarar üzerine kurulmuş politikaların destekçisi olması; milli hezeyanların diri olması/diri tutulması; sokaktaki insanın bilincini oluşturan temel sebebin ulusçu, dinci yargılar olmaya devam etmesi, sınıf eksenli, insanlık eksenli, evrensel değerler içeren fikirlerin, zeminlerin, mücadelelerin ortaya çıkmasını, güç kazanmasını engellemekte.

Bu anlamda hemen şimdi yapılması gereken şey: Hepimizin yararına olacak dostlukların, politikaların, düşüncelerin güçlendirilmesidir. Bu olmadan yer ve zaman bilincimiz hastalıklı olmayı sürdürecek.

***

Dünya kapitalizminin egemenlik denkleminin önemli unusuru: Petrol. Ekonominin çarkı petrolle dönmekte, savaş makinaları petrolle çalışmakta, gündelik yaşamımızda kullandığımız hemen hemen her şeyde petrol çok önemli bir girdi, enerji, hammadde vs. Altın ne kadar zenginliği simgeliyorsa, petrol hem zenginlik hem de güç, kudret, egemenlik ve iktidarı simgeliyor. 2. Dünya Savaşı'nda ittifak ülkelerinin yenilmesinde diğer sebeplerin yanında müttefiklerin petrol üze-

www.arsivakurum.org

rindeki egemenliği tayin edici olmuştur. "Savaşı Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan nükleer bombalar sona erdirmişti, ama Almanya ve Japonya'yı dize getiren ordulara yakıt sağlayan şey petroldü." (Michel T. Klare, Savaşın Jeopolitiği.) Petrol önemli bir egemenlik, iktidar, hakimiyet aracıysa, o zaman dünyaya hakim olmak isteyenlerin ilgisi doğal olarak Ortadoğu'ya yönelecektir. ABD de bugün bunu yapıyor: Ortadoğu petrollerini ve ulaşım güzergahlarını kontrolü altına almak. Amerikan emperyalizmi, "yarım yüzyıldır, gezegenin doğal kaynakları üzerinde baskın bir hak edinmeye... Basra Körfezi'ni kendi jeopolitik yörüngesine çekme konusunda istikrarlı bir ilerleme kaydetti. Washington'un matematiğinde petrol kaynaklarını kontrol altına almak, insan hakları ve demokrasi arayışlarını sürekli gölgede bıraktı." (Michael Renner, Yeni Petrol Düzeni.)

İşte Kürtler tam da bu uluslararası güç odaklarının, stratejik çıkarlarının kesiştiği, vuruştuğu bir coğrafyada yaşıyor. Bütün egemenlik denklemlerinin petrol sahaları ve enerji nakil koridorları üzerine kurulduğu bir dünyada, Kürtler gibi küçük ve zayıf ulusların politika yapması zor. Bir yandan dünyanın büyük devletlerinin egemen olma hırsları; diğer yandan da yerel bazda büyük devlet olma arzusu içinde bulunan komşularımız, komşu devletler. Aslında her iki niyet de Kürtler açısından incitici; her iki arzu da emperyalist.

Fakat son yıllarda başta ABD-İngiliz ittifakının Irak'a fiili müdahalesiyle Saddam ve Baas iktidarı devrildi. Yarım asırdan bu yana Irak Kürtleri

Bir yandan dünyanın büyük devletlerinin egemen olma hırsları; diğer yandan da yerel bazda büyük devlet olma arzusu içinde bulunan komşularımız, komşu devletler. Aslında her iki niyet de Kürtler açısından incitici; her iki arzu da emperyalist.

ulusal demokratik hakları için savaşıyordu. Ortaya çıkan emperyalist müdahaleyle birlikte bir Kürdistan yönetimi gerçeklik kazandı; yine bu ittifakın koruması ve desteğiyle Kürtler 36. paralelin üstünde 12 yıl kendi kendilerini yönetme imkanını ele geçirmiş oldular; Kürtler ilk defa 12 yıl süresince, Saddam korkusunu duyumsamadan kendi liderleriyle, memurlarıyla, dilleriyle belli bir özgürlüğü yaşamış oldular. Kürtler adeta, bölgenin ulus-devletçi zihniyetinden, zulmünden kaçarak, bu uluslararası ittifaka güvenmek zorunda kaldı. Kürtler Arap devletlerinden, Fars ve Türk devletinden görmediği itibarı, güveni bu ittifakta buldu; bu ittifak sayesinde Kürtler belli ulusal demokratik haklar elde edebildi. Bugün bazı çevrelerin Güney Kürtlerinin ittifak karşısındaki vaziyetine bakarak suçlaması, 'ilkel milliyetçi' demesi hem haksızlık hem de ikiyüzlülüktür. Sonuçta bu gerçeği gözden kaçırmamalıyız.

Öyleyse, bu süreçte önemli olan Kürtlerin bölgemizdeki stratejik hesapları, niyetleri doğru görmesi, doğru okumasıdır. Gelinen bu sonuç bizleri belleksiz yapmamalı; nihayetinde bu ittifakın müttefiki olunamayacağının bilincinde davranmak gerekir. Bölgemizdeki hiçbir millet, inanç topluluğu beynelminel bu güçlerin müttefiği olamaz; ancak işbirlikçisi olunur. Onların varlıkları ve çıkarları için ne ifade ediyoruz? Z. Brezinski ve Robert Cooper'den yaptığım aktarıma baktığımızda, bizim onlar için ne ifade ettiğimizi anlamak mümkün. Biz onlara göre barbarlarız, sürekli bağımlı kılınması gerekenleriz, kendi kendini idare edemeyen tehlikeli zavallılarız, sömürgeleştirilmeye müsait orman yaratıklarıyız. Bizim hakkımızda böyle düşünenlerin bizi müttefik olarak görmeleri mümkün değil; biz kendi kendimize gelin-güvey olabiliriz, fakat son tahlilde baş belası orman yaratıklarıyız. Çünkü beş yüzyıllık modernizmin tarihi Asya'nın, Afrika'nın, Latin Amerika'nın sömürgeleştirilmesi, yağmalanması ve aşağılanmasının tarihidir; bu beş yüzyıllık ırkçı-sömürgeciliğin mirasıyla yeryüzünde çıkarlarının savaşımını verenler ne bizim dostumuz olabilirler, ne de dostumuz olmak isterler. Bizim insan kokumuzdan daha çok petrolün kokusudur onları cezbeden.

***

Büyük Ortadoğu Projesi, kapsamına Fas'tan Pakistan'a 22 ülkeyi alan, 600 milyon insanın yaşadığı coğrafi bir alan; dünya nüfusunun %9.4'ü bu coğrafyada yaşıyor. Ancak bu bölge dünya üretiminin %4'ünü gerçekleştiriyor. Bu bölgede yaşayan halkların yüzde 30'u günde 2 doların altında bir gelirle yaşıyor; halkın %15'ten fazlası işsiz. Dünya Bankası'nın verilerine göre, önümüzdeki 20 yılda 90 milyon insana iş sağlamak gerekiyor. Buna karşın bölgedeki büyüme hızı %0.9. Bu tablonun içinde diğerlerinin yanında Kürtler de var.

www.sosyalistmezopotamya.org

Bir zamanlar "çöl, deve ve bedevi" ile özdeşleşmiş bölgemiz dünyasal bir ilginin merkezinde bulunuyor. Dünyaya hakim olanların hakimiyet kavgaları. Bedelini mal ve can olarak her ne kadar Kürtler, Araplar, Farslar, Türkler ödüyorsa da, savaş da, hakimiyet de onların. Biz bu savaşın içinde neyiz? Ve neyin kavgası verilmekte? Bu savaş, petrol kaynaklarına ve güzergahlarına hakim olma, kontrolünde bulundurma savaşı. Bu savaşta Araplar, Türkler, Kürtler ve diğer küçük/zayıf uluslar ancak büyük çıkarların payandasıyız. Öyleyse başkalarının yararına bölge halklarının toprağı, malı ve canı üzerinde sürdürülen bu savaştaki yerimizi iyi tanımak durumdayız.

Bölge, dünyadaki ispatlanmış bölge rezervlerinin %70'ine sahip. Günümüz dünyasında da halihazırda endüstri uygarlığı önemli oranda petrole bağımlı; onlarca sektör, şu ya da bu oranda petrole ve petro-kimya sanayisinin mamüllerine bağımlılık düzeyinde ihtiyaç duyuyor; ülkelerin hem ekonomileri hem bağımsızlıkları hem de küresel çaptaki stratejik çıkarları hala petrole bağımlı olmayı sürdürüyor. Bu anlamda petrol üzerindeki hakimiyet devletlere hakimiyetin önemli bir aracıdır. ABD bu petrol kaynaklarının kontrolünü ele geçirdiğinde adeta dünya ekonomisinin nabzını belirleyen bir konum elde etmiş olacak.

Büyük devletler çıkarlarının gerektirdiği yere kadar seninle yürür, çıkarlarının yön değiştirdiği yerde halkları yüzüstü bırakır. Kürtler bu tecrübeyi yaşadı. Bu anlamda, büyük devletlerle ilişkilerde ilüzyonlara kapılmanın felaket getireceğini Kürtler yaşadı.

Burada sorun şu: Onlar petrolün kavgasını bizim coğrafyamızda, bizim canımız ve malımız üzerinde sürdürürken, bölge halkları birbirleriyle neyin kavgasını veriyor?

***

Onlar çıkarlarının gereği olarak bölgemizi savaş alanına çevirdiler. ABD'nin dünyanın 69 ülkesinde askeri üsleri var ve bu üsleri vasıtasıyla batılıların, kuzeylilerin, zengin ülkelerin, uluslararası sermayenin çıkar alanlarını genişletiyor, hakimiyet alanlarını derinleştiriyor. Bu anlamda nihayette Irak'ın işgali de zengin ülkelerin yoksulları kuşatma harekatı. Bu işgal Kürtlere fiili olarak nefes aldırttı; onlarca yıldır tek ayak üzerinde yaşayan Kürtlerin ayakları yere bastı. Bir çok Kürt yurtseveri, bu sonuca kanarak önemli oranda emperyalizm bilincini yitirdi. 'Dost ve müttefik ABD' şeklindeki bir inanışın ciddi tehlikeler içerdiğini unutmamalıyız. Büyük devletler çıkarlarının gerektirdiği yere kadar seninle yürür, çıkarlarının yön değiştirdiği yerde halkları yüzüstü bırakır. Kürtler bu tecrübeyi yaşadı. Bu anlamda, büyük devletlerle ilişkilerde ilüzyonlara kapılmanın felaket getireceğini Kürtler yaşadı.

Sonuç olarak, Kürtler kürenin doğusuna ya da güneyine düşüyor. Çıkarlarımız da, kurtuluşumuz da, onurumuz da, özgürlüğümüz de güneyin çıkarlarıyla örtüşmekte.

www.arsivakurdi.org

AB ve Kürtler

✍ Tuncay Atmaca

Türkiye'nin Avrupa'ya, şimdilerde AB denilene katılması ya da onun bir parçası olma hevesi, diğer bir deyişle Avrupalı olma serüveni 19.yy başından beri devam ediyor. Bu süreçten beri topluma bir hedef gösteriliyor. Bu hedefin başında "demokrasi", "özgürlük", "insan hakları" vb. kavramlar geliyor. AB'ye girince bütün bunların olacağı gibi bir bekleyiş yaşanıyor.

Aslında bu durum, içine itildikleri kolaycı yaklaşımların sığlığında ayrıntıları saptama yetileri erozyona uğratılan, bakmak ile görmek arasındaki o çok önemli çizgiyi yitiren, gerçeklere sorgulayarak ulaşmak yerine önlerine konulan yapay ve sanal gerçekleri kendi gerçekleri olarak benimsemeye koşullandırılan kişi ve toplumların reçetesidir.

Oysa ki, demokrasi, özgürlük alanında, sermayenin egemenliğindeki Avrupa'dan beklenti içerisinde olmak doğru mudur? Ya da şunu görmezlikten gelebilir miyiz: Avrupa'nın yaklaşık beş yüz yıldan beri sürüp gelen dünya egemenliği, egemenlerin kendi suretlerinde bir Avrupa "imajı" da yarattı. Bu nedenle olsa gerek, bugün artık kimse sömürgeci, emperyalist, uygarlıkları ve halkları tarihten silen Avrupa barbarlığından söz etmez oldu.

Yaratılmış olan ideolojik yabancılaşma, sadece Avrupa'nın kendisinin değil, dünyanın geri kalanının da Avrupalı gözüyle görmesini sağlıyor. Artık Avrupa özgürlüğün, uygarlığın, refahın vb. sembolü olarak sunuluyor. Bununla da kalınmıyor, emperyalizm denilince salt ABD akla geliyor. Ve emperyalizm salt ABD'ye indirgenir du-

www.arsivakurdi.org

ruma geldi. Oysa her zaman iki Avrupa söz konusu olmuştur. Birisi dünyanın beşeri ve doğal kaynaklarını sömüren, yağmalayan, talan eden gerçek Avrupa; diğeri ise efsaneleştirilmiş Avrupa... İşte Türkiye'nin dahil olmak istediği bu efsaneleştirilmiş Avrupa'dır.

Tabii ki, kaçınılmaz bir süreç olarak AB gerçeğini görmek ile AB'yi "medeniyet beşiği", "çağdaş demokrasinin merkezi" olarak görüp varılması gereken hedef olarak belirlemek farklı şeylerdir. Bugün Fransa, Almanya ve İngiltere'de emeğin ve halkların yaşam koşulları neyse, AB'de de odur. Çünkü AB, tek tek ulusal devletlerin ekonomik, siyasal entegrasyonundan başka bir şey değildir. Diyebiliriz ki; AB süreci yol aldıkça, sermaye merkezileşmenin verdiği güçle, emeğin ve halkların kazanılmış mevzilerini birer birer geri almaya başlamıştır.

Kuşkusuz bir komünist olarak halklar/toplumlar arası çok yönlü entegrasyona karşı değilim. Ama bunun sermayenin denetiminde, onun çıkarları doğrultusunda geliştirilmesine karşıyım. Bir komünist olarak ideolojik-politik tutumum gereği sermayenin egemenliğindeki AB'yi ve Türkiye'nin bu birliğe üyeliğini savunmuyorum. Ama nesnel bir süreç olarak bunun kaçınılmaz olduğunu düşünüyorum.

Evet, yukarıda da bir biçimde değindim. Avrupa tarihi bir yanıyla vahşi kapitalist sömürü ve sömürgecilik tarihidir. Bu tarih bugün de devam ediyor. Öyle ki artık Avrupa Birliği'nin amentüsünü neo-liberal politikalar oluşturuyor. Neo-liberal politikaların geçerli olması demek, her seferinde daha çok işsiz, daha çok yoksul, sosyal korumadan mahrum daha çok insan demektir.

Her zaman iki Avrupa söz konusu olmuştur. Birisi dünyanın beşeri ve doğal kaynaklarını sömüren, yağmalayan, talan eden gerçek Avrupa; diğeri ise efsaneleştirilmiş Avrupa... İşte Türkiye'nin dahil olmak istediği bu efsaneleştirilmiş Avrupa'dır.

Aslında Avrupa Birliği'nin retoriği, birliğe dahil devletler tarafından anti-sosyal politikalar uygulamanın, kazanılmış hakları geri almanın gerekçesi yapılıyor. Birliğe dahil bir devlet sermaye lehine -emekçiler aleyhine- herhangi bir kararı geçirmek için "Birlik kriterlerinin yükümlülükleri"ni hatırlatarak işin içinden çıkmayı başarıyor.

Kopenhag Kriterleri

1993 Haziran'ından beri dillerden düşmeyen Kopenhag Kriterleri neyi içeriyor? Aday üyelerin bu kriterlere uyum sağlamaları durumunda birliğe tam üye olacakları söyleniyor. Burada asıl olarak üç kriter söz konusu; birincisi siyasi demokrasi -azınlık haklarına saygılı bir siyasi demokrasi-, ikincisi rekabete dayalı bir piyasa ekonomisi ve sonuncusu, üye olduğu andaki birlik kazanımlarına uyum sağlamak.

Bunlardan ilkinin yani siyasi demokrasi denilen kriterin, özünde kitleleri oyalamaya, aldatmaya yarayan bir "sirk oyunu" olduğu biliniyor/bilinmesi gerekiyor. Çünkü ekonomik alanın yönetimi/denetimi kapitalist/burjuva sınıfın tekelinde kalmaya devam ettiği sürece siyasi demokrasi denilenin yoksulları aldatmaktan başka bir işlev görmesi mümkün değildir. Evet, siyasi demokrasiden çok söz ediliyor, ama halkların hakları söz konusu olduğunda durum sanıldığı kadar 'açık' değil. Kopenhag Siyasi Kriterleri, özünde burjuvazinin mülkiyet haklarının genişletilmesi ve korunmasından başka bir şeyi ifade etmiyor. Yani AB'nin insan hak ve özgürlüklerinden anlayıp kavradığı, en geniş anlamda bireyin mülkiyet hak ve özgürlüklerinin savunusudur. Bu Avrupa'nın gerçeğidir. Sorun, özünde sermaye sahiplerinin mülkiyet haklarının yasal güvenceye bağlanmasıdır.

Sormak gerekir Newroz'da Diyarbakır'da AB Bayrağı taşıyan ve AB'ye bu kadar bel bağlayanlara: Avrupa, bu sözde "özgürlükler vatanı", neden irademiz diye lanse etmeye ve onlarca insanın iradesini ipotek altına almaya çalıştıkları insanın siyasi sığınma gibi insani bir talebini dahi kabul etmedi? AB ülkeleri Türkiye ile ekonomik-ticari ilişkilere sahip oldukları sürece, AB ülkesi Almanya, İtalya, Fransa ciddi bir Türkiye pazarına sahip oldukları sürece Kürdün/Kürtlerin haklarına sahip çıkmaz. Çünkü AB ülkelerinin Türkiye ile ilişkilerinde belirleyici olan insan hak ve özgürlükleri ya da Kürt ulusal talepleri değil, ekonomik çıkarlarıdır. Eğer iddia edildiği gibi sorun insan hak ve özgürlükleri, halkların ulusal talepleri olsaydı, elli yıldır bu birliğe üye olan İspanya'nın Bask ve Katalonya sorunları çözülürdü.

Evet, ekonomik uyum kriterleri dışında, siyasi kriterlerde ısrarlı tutum geliştiren bir AB'nin olmadığının altının iyice çizilmesi gerekiyor. AB açısından Türkiye'nin istikrarı sermaye düzeninin istikrarı de-

www.arsivakurdi.org

mektir. Bu çerçevede ister Kürt sorununda belli haklar verilerek sağlansın, isterse hiç hak verilmeden sağlansın, aslolan sermayenin istikrarının sağlanmasıdır. Bu istikrarı sağladıktan sonra gerisi AB sermayesi için ayrıntıdan başka bir şey değildir.

Yani küresel kapitalizm çağında neo-liberal söyleme eşlik eden liberal demokrasi, insan hakları, azınlık hakları, sivil toplum örgütleri söyleminin bir tuzaktan başka bir şey olmadığının anlaşılması gerekiyor. Siyasi kriterlerde, emekçi hakları için önemli olmayan, asıl egemen sınıflar için hiçbir maliyeti olmayan 'bireysel haklar' önerilmektedir.

Toparlamaya çalışırsak; gözden kaçan, yığınların, kimi sosyalist-devrimci ve yurtsever çevrelerin kafasını bulandıran sadece 'demokrasi' söylemi değil. Kopenhag Kriterleri piyasa ekonomisini, yapısal uyum programlarını, özelleştirmeyi vb. öneriyor.

Bu süreçte olsa olsa Kürtlerin "bireysel kültürel hakları"nın sağlanmasından başka bir şey olmayacaktır. Bu yeterli mi? Ya da AB'den özgürlük beklemek, aslında kendi gücüne güvenmeyen, kaderini başkalarının insafına bırakan bir bakış açısı değil midir?

AB düşüncesi ta baştan itibaren kartellerin, tröstlerin, şimdiyse çok uluslu dev şirketlerin projesi ve onların dar çıkarlarını gerçekleştirmesinin bir aracıdır.

Peki sonuçta ne olacak? AB'ye tam üye olursa Türkiye'de demokrasi yükselecek mi? Böyle düşünenler belli ki burjuva devlet yapısı, kapitalizm ve emperyalizm, sömürgecilik, egemenlik, hegemonya gibi kavramlar konusunda sınıfta kalmış durumdadırlar.

Çünkü kapitalistlerin yegane kaygısı sömürmek, daha çok sömürmekse, insan hakları, demokrasi ve özgürlük ancak baskının sınırlandırılmasıyla, nihai aşamada sömürü ve baskının ortadan kaldırılmasıyla mümkünse, egemenlerden, emperyalistlerden, varlığı emperyalizmle özdeşleşmiş durumda olan TC rejiminden demokrasi beklemek ne kadar mümkün?

Bu süreçte olsa olsa Kürtlerin "bireysel kültürel hakları"nın sağlanmasından başka bir şey olmayacaktır. Bu yeterli mi? Ya da AB'den demokrasi, insan hakları, özgürlük beklemek, aslında kendi halkına, kendi gücüne güvenmeyen, çözümü kendi dışında arayan, kaderini başkalarının insafına bırakan bir bakış açısı değil midir? Veya "mücadele etmekten istifa ettim" demek değil midir?

AB'ye girerek refaha, özgürlüğe, demokrasiye kavuşacaklarını sananlar kendilerini ve bu toplumu aldatmıyorlar mı?

www.arsivakurd.org

'Radikal büfeci' ve Türk solunun Kürt tercihi

✍ Aziz Mahmut Ak

Yıl: 1994. Yer: İstanbul. Tüm adli ve polisiye baskılara, cezalandırmalara, hukuk dışı elkoymalara rağmen, Newroz Gazetesi'nin tirajının sürekli yükseliş kaydettiği, dağıtım şirketi satış raporlarının bizlere moral depoladığı ayları yaşıyoruz. Gazete-okur ilişkisi bakımından -deyim yerindeyse- cicim ayları...

Gazetecilikte ilk göz ağrım olan bu haftalık gazetede genel yayın yönetmenliği yapıyorum. Bana bile şimdi inanılması güç geliyor; bir yandan yöneticilik yapıyorum, bir yandan da mesleğin her aşamasının inceliklerini öğrenmeye çalışıyorum. Hem öğrenim hem de icraat aynı anda gerçekleştiğinden olacak; o kadar yoğunlaşıyoruz ki haftanın iki günü eve bile gitmiyoruz. Acemiyiz yani.

Özgür Ülke Gazetesi'nde çalışan dostlarımızdan biri bizi bayi denetimi konusunda uyarınca, hemen organize olduk, diğer illerdeki arkadaşlarımızı bu işe yönlendirdik, iki gün sonra da biz harekete geçtik. Tiraj artışları iştahımızı kabartmış; halimize şükretmiyor, hep daha fazla tiraj diyoruz ya... Çoğu genç olan yoldaşlarımla iki grup olduk, farklı güzergahlar belirledik. Benim de içinde olduğum grubun güzergahı Sirkeci-Aksaray arasıydı.

Elimizdeki Yay-Sat dağıtım listesine bakarak bayi bayi dolaşıyoruz. Standında teşhir edenlere teşekkür ediyor, koli altı edenlerden standa koymalarını rica ediyoruz. Yüzünü ekşite ekşite gazeteyi çıkarıp asan da var, tatlı bir tebessümle ricamıza karşılık veren de...

Yorulmuş bir vaziyette bu turumuzun tamamlanacağı Aksaray'a geldik. Yayın merkezimize de yakınız artık. Aksaray'ın en merkezi noktasında, ana caddede, ağzımızı sulandıracak cinsten bir bayiye geldik. Merhabalaşma ile aynı anda göz gezdiriyoruz, gazetemiz ne içeride ne de dışarıda gözükmüyor. Dağıtım şirketinin kendisine gazeteyi getirip getirmediğini sorduğumuzda, ilk cevabı "getirmiyor" oldu. Ancak biz Yay-Sat'ı uyaracağımızı söyleyince, büfenin içine dalıp altlardan bir yerden gazeteleri çıkarıp "Hah buradaymış!" dedi.

www.arsivakurdi.org

Standa koyması için ricamızı, diğerlerine olduğu gibi ona da ilettik. Adam, "Ben bu gazeteyi standa koymam!" demez mi!.. Faşist bir tiple karşı karşıyayız kanaatiyle "Neden?" diye sorduk. "Bu gazete reformist de, ondan..!" cevabıyla hepimiz bir anda şaşırıp kaldık. Bir-iki soruyla çektiğimiz yoklamada, adamın Türk sol örgütlerinden birinin bakış açısına sahip olduğunu hemen anladık.

Standın bir yakasında Hürriyet, Milliyet, Cumhuriyet, Bulvar, Tan, Zaman, Akit, Selam... Kravatlısıyla, külahlısıyla, çıplağıyla bilcümle sermaye gazeteleri yani. Yanı sıra Özgür Ülke de var. Bir diğer yakasındaysa poşetli porno dergileri, magazin dergileri falan... Anlayacağınız, yok yok burada; her kesimin renklerine, zevklerine uygun birşeyler var. Standı işaret ederek adama cevap vermeye çalıştım:

"Dostum, belli ki kulaktan dolma bilgilerle bizi tanıyorsun. Hangi kriterlerine göre bizi reformist gördüğünü de bilmiyoruz. Ama madem büfeci olduğun halde satışta bu kadar ince ayar ideolojik davranıyorsun, bu standın hali nedir peki? Kendi 'radikal' görüşüne uzaklık derecesine göre bir elemeye tabi tutacak olsan, reformiste sıra gelene kadar akşam olur."

'Radikal büfeci' bu, altta kalır mı hiç! Bu eleştirime cevaben; Kürt örgütlerinden sadece kitleselleşmiş PKK'yi olumladığını, Özgür Ülke'yi sattığını, ama silahlı mücadele vermedikleri için diğer Kürt siyasal hareketlerinin yayınlarını satmak istemediğini, sözcüklerin üstüne basa basa ifade etti. Porno dergilerini ve diğer sermaye gazetelerini işaret ettim; kızarak, "Bunların sahipleri de mi silahlı mücadele veriyorlar?" diye sordum. Bir an suskun kaldı.

Umursamaz görünen adama bu kez farklı bir hassasiyetimizden dem vurdum; "Siyasetimizi beğenmeyebilirsin, ama içinde Kürt kültürüne, edebiyatına, tarihine yer verdiğimiz sayfalarımız var, hiç değilse baskı altındaki bu değerlerimizin hatırına gazeteyi sat bari..." dedim. O da tutmadı. Adam, Nuh diyor, Peygamber demiyor. Tam bir 'dayı okulu' mezunu!..

Baktım olmuyor, son olarak kulağına eğildim: "Radikalizm-reformizm ayrımını hareketlerin silahlı mücadele verip vermediklerine, dağlarda olup olmadıklarına bakarak yaparsan, bu seni büyük yanılgılara götürür. Kitle dediğin, dün başka hareketlerleydi, bugün başka bir hareketle, yarın da bugünden farklı olabilir. Silaha gelince... Tek başına silaha bu kadar anlam ve işlev yüklersen silahın namlusu şişer be!"

Bir asabiyet haliyle oflaya-puflaya oradan ayrıldık, gazete merkezinin yolunu tuttuk... Devletin yargısının ve kolluk güçlerinin yasakları, baskıları anlaşılabilir bir şeydi, ama yoğunlaşmış devrimci emeğin ürünü olan gazetemize 'solculuk' adına konulan fiili yasağın anlaşılabilir hiçbir yanı yoktu. 'Radikal büfeci' sinirlerimizi alt üst etmişti...

***

Tarihi kökleri üzerinde yeşeren çok sayıda sol/sosyalist örgütün, yine kendi köklerinin ürünü olan Kürt örgütlerine yaklaşım tarzında genellikle toptancı tanımlama kolaycılığının ve pragmatizmin izlerini görürüz.

Tarihsel kökleri Cumhuriyet öncesine kadar uzanan Türkiye sosyalist hareketinin Kürdistan devrimci hareketine bakış açısı ve bu hareketle ilişkilenme biçimi çoğu dönem sorunlu olmuştur. Tarihi kökleri üzerinde yeşeren çok sayıda sol/sosyalist örgütün, yine kendi köklerinin ürünü olan Kürt örgütlerine yaklaşım tarzında genellikle toptancı tanımlama kolaycılığının ve pragmatizmin izlerini görürüz.

İlişkilerin istenen tarzda olmamasında, kimi zaman Kürt siyasal hareketinin yetersizliklerinden kaynaklanan zorunlulukların, kimi zaman ise Türk solunun yanlış siyasal tercihlerinin etkili olduğu söylenebilir. İsyanlar dönemi, 'genç cumhuriyet'i koruma kaygısını öne çıkaran Türk sosyalist hareketinin Kürt siyasetiyle bağlarının kopuk olduğu dönemdir. Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte peş peşe gelişen Kürt isyanlarından en son Dersim İsyanı'nın bastırılmasıyla araya giren uzun suskunluk döneminin ardından, 60'lı yıllar itibariyle yeniden filizlenen örgütlenme dönemi Kürtlerin çoğunlukla aynı kurumda/tek örgütte bir araya geldikleri dönem olduğu için, bu dönemdeki ilişkilenme ise doğal olarak tekil örgütsel kanallardan gelişmiştir. Türkiye İşçi Partisi (TİP) içinde örgütlenme ve Doğu Devrimci Kültür Ocakları (DDKO) bu dönemin ürünleridir. Ve bu dönemde ilişkilerin sorunlu olmasına, kıvamsız zeminler gerekçe gösterilebilir. Hani neredeyse, nasıl ilişki kurarsan kur, sorun üretmesi kaçınılmaz olan bir zemin... Ancak uzunca tarihsel süreçte bu dönemin öncesi ve sonrasında ilişkilerde yaşanan sorunlarda irade ürünü siyasal

www.sosyalkurtuluş.org

tercihler belirleyici olmuştur.

Bu siyasal irade kaynaklı 'sorunlu ilişki' tarihinin birbirini izleyen zaman dilimleri bakımından tek bir istisnası var; o da 1973-83 arası on yıllık dönemdir. Aslında yaklaşım ve ilişkilenmede bu dönem de pek sorunsuz sayılmaz; "ulusal devrimciler, milliyetçiliğin değişik tonlarında örgütlenenler ayrı örgütlenebilir, ama Kürt sosyalistleri Türkiye'de oluşmuş örgütlerde yer almalı" şeklinde özetlenebilecek bir genel teorik yaklaşımın yarattığı tartışmaların hengamesi, hatıra dizinimizde kendine bir şık olarak halen yer bulabilecek türdendir. Ancak bu hengameye rağmen, her dere doğduğu topraklarda akacağı doğal kanalı bulduğu için büyümüş, Kürdistan coğrafyasındaki bu doğal büyümeleri dikkate alan fiili bir kabul söz konusu olmuştur.

Bu dönem, Kürt coğrafyasının Kuzey parçasında boy veren örgütlerde, bir-iki istisna dışında Marksizmin genel egemenliğinden söz edebildiğimiz bir dönemdir. Her biri hatırı sayılır bir tabana sahip olan Kürt sosyalist veya sosyalizm eğilimli örgütlerinin hem kendi aralarında hem de Türk sosyalist örgütleriyle önemli oranda kuvvetler dengesi tutturabildiği bu yıllarda, iki halkın örgütleri karşılıklı olarak benzerleriyle ilişkilenmiş, işbirliği geliştirmiş; bu dengeli ilişkiler sayesinde karşılıklı yaklaşımlar nispeten daha sağlıklı bir raya oturmuştur. Yine bu sayede, Türk sol örgütlerinin kendilerini tek bir Kürt örgütü üzerinden Kürt halkıyla ilişkilendirme ve Kürtlerin geri kalan kısmını bu örgütün bakış açısından seyretme darlığı, yerini farklı açılardaki çok sayıda pencereden bakabilme genişliğine terketmiştir.

Bazılarının Kürtlere ilişkin kullandıkları ağız, tamı tamına PKK ağzı oldu. Kendi ülkeleri için istedikleri çok sesliliği, demokrasiyi, sol içi dostane ilişkileri Kürt siyaset camiasına çok görmeye başladılar. Bir örgüt Kürtlerin neyine yetmezdi ki!..

1984 sonrası dönem, Türk solunun genel olarak yine eski huyuna dönüş yaptığı dönemdir. Bu dönemi, yaklaşım tarzı ve ilişkiler boyutundaki acayipliklerliyle halen yaşıyoruz. Peki bu duruma nasıl gelindi?

12 Eylül 1980 faşist darbesi ve darbenin yol açtığı süreç hem Türkiye'de hem de Kürdistan'da devrimci, sosyalist örgütleri alabildiğine güçsüzleştirip küçültürken, 1984'te gerilla mücadelesi başlatan PKK'ye çoğunlukla Kürt örgütlerinin kadrolarından büyük bir kayma oldu. PKK bu katılımları iyi değerlendirdi; eskiden hiç varlık gösteremediği kent ve yörelere kadar yayılmayı başardı. Ve kısa sürede, giderek zayıflayan diğer örgütlerle arayı aştı, kuvvetler dengesini kendi lehine bozdu, rakipleriyle kıyaslanamayacak bir güce erişti.

PKK büyüdükçe, nicelik ve hükmedebilme alanı bakımından alabildiğine küçülen Türk sol örgütleri ideolojik-politik yakınlık duydukları ve yine kendileri gibi küçülme sürecine giren Kürt örgütlerini güçlendirmenin zorluklarına katlanmaktansa -ki buna takatları da kalmamıştı-, büyümüş olanı tek muhatap olarak görmeyi ve büyümüşle ilişkilenmeyi tercih ettiler. Dahası PKK'nin bakış açısına iyiden iyiye adapte olup, diğer Kürt örgütlerini tamamen yok saymaya başladılar. Bazıları daha da ileri giderek, PKK'nin bakış zeminlerinde donandıkları kurguyla, diğer örgütlerin varolmasını/yaşatılmasını bile 'hainlik' olarak nitelemekten çekinmediler. Kürtlere ilişkin kullandıkları ağız, tamı tamına PKK ağzı oldu. Kendi ülkeleri için istedikleri çok sesliliği, demokrasiyi, sol içi dostane ilişkileri Kürt siyaset camiasına çok görmeye başladılar. Bir örgüt Kürtlerin neyine yetmezdi ki!..

İmralı süreci ve bu süreçte adadan dalga dalga yayılmaya başlayan Türkî bakış da Türk solunun önemli bir kesimi için bu işin tuzu-biberi oldu; kendilerini radikal örgütler dışında sayan ve neredeyse 'Kızıl Elma' sınırlarında dolaşan çok sayıda 'eski tüfek' solcuyu, medyada sermayeye akıl hocalığı yapan 'köşeciler'i bile cezbetti. Söz konusu kulvara büyük bir yığılma oldu. Öcalan'ın avukat görüşmelerinde Güney'e ilişkin hiç de Kürdi bakışı yansıtmayan söylemleri, Barzani ve Talabani'ye yönelik aşağılayıcı sözleri bu cenahtan büyük alkış aldı. 'Demokratik Cumhuriyet' projesi ise bu cenah için zaten dünden fit olunan bir projeydi.

Türk sol örgütlerinden özellikle bazılarının bu evriminde tamamen grup çıkarcılığı ve içine dalmayı artık başaramadıkları Kürt siyasetine tek kanaldan yaklaşma/ilişkilenme kolaycılığı rol oynadı. Kolaycılık ve grup çıkarcılığının sürüklediği çizgide, uzun vadeli olmayacağı her halinden belli olan küçük hesaplar yapıldı: Büyümüş PKK'nin kendilerini muhatap kabul etmesiyle, hem kendilerini kendi halkları ve Kürt halkı nezdinde yeniden var etmenin hazır zeminine kavuşacak, hem içlerindeki Kürt

www.arsivekurdi.org

kadrolara Kürt halkına ne kadar büyük destek sunduklarını ispat edip onları kendi bünyelerinde tutmaya devam edecekleri gibi PKK içinde sosyalizme eğilimli kadroları kapabilecek, hem de en meşakkatsiz yoldan Kürt halkına yönelik enternasyonalist dayanışma görevini yerine getirmiş olmanın hazzına/huzuruna ermiş olacaklardı... Bundan iyisi can sağlığı! Ne güzel hesap, değil mi? Bir taşla birkaç kuş; bir ilişki ile birkaç devrimci görev, birkaç örgüt işi birden..!

Bu yaklaşım tarzında artık iyice ayyuka çıkan yanlışlar ve çarpıklıklar bazı örgütleri/partileri ilişkilerini yeniden gözden geçirmeye itse de, yanlış zeminli süreç bazı örgüt ve partiler için tüm ağırlığıyla devam ediyor. Kürt halkına tek kanaldan ilişkilenmedeki sağlıksızlığın bir sonucu olmalı ki; bir süre sonra PKK ile ilişkiyi koparanlar, Kürt halkıyla ve genel Kürt siyaset camiasıyla da ilişkiyi neredeyse tamamen kopardılar. Bu kez farklı bir yanlışa savrulup, -net bir biçimde dillendirmeseler de- Kürtlerin geneline 'emperyalist işbirlikçisi' gözüyle bakmaya başladılar. Bu da giderek onları çözüm konusunda devletin bazı partilerinin savunduklarıyla paralel bir çizgiye yaklaştırdı. Bu çizgiye basmalarına ramak kaldı. Dönemsel huyu tüm ağırlığıyla sürdürmeye devam edenler ise PKK'yle muhabbeti o kadar koyulaştırdılar ki, yayın organlarında Kürtlerle ilgili jargonlarına şaşırarak, zaman zaman "Bu kimlerin gazetesiydi?" ara sorusuyla yeniden kapağa ya da birinci sayfaya dönüp bakmak zorunda kalabiliyorsunuz.

***

Kürt halkına tek kanaldan ilişkilenmedeki sağlıksızlığın bir sonucu olmalı ki; bir süre sonra PKK ile ilişkiyi koparanlar, Kürt halkıyla ve genel Kürt siyaset camiasıyla da ilişkiyi neredeyse tamamen kopardılar. Bu kez de farklı bir yanlışa savruldular.

Bilindiği üzere; Kürtlerin farklı politik kesim ve şahsiyetlerinin davetli olduğu, biri 4 Eylül'de Ankara'da, diğeri 17-18 Aralık 2005 tarihlerinde Diyarbakır'da, birbirinin devamı niteliğinde iki toplantı yapıldı. Hiçbir yönü gizli-kapalı olmayan, hiçbir şaibe kokmayan ve tamamı bizzat bizler tarafından dakikası dakikasına kayıt alınan bu iki toplantıdan amaç; bir yandan AB müzakere süreci, diğer yandan Ortadoğu'da değişmeye başlayan dengeler ve Kürtlerin iradesi dışında gelişen bu iki etkenin birlikte yarattığı konjonktürde siyasal muhatap güce dönüşecek ulusal ortak iradeyi ortaya çıkarmaya çabalamaktı. 'Demokratik Cumhuriyet' projesinde sağladığı netliğin ardından attığı yeni adımdan dolayı DTP şimdilik çağrılı değildi, ancak ileriki süreçte çağrılması gerektiğini dile getirenlerin oranı hiç de azımsanacak gibi değildi.

Bu toplantıların hazırlık aşamasından bugüne kadar Türk solunun bazı gazete ve dergilerinde yer alan yorumlar, bu yorumlarda kullanılan karalayıcı üslup, DTP çizgisindeki yayınları bile geride bırakacak türdendi. Özellikle Evrensel, Atılım ve yan ürünlerinde kullanılan dil, yapılan yorumlar, siyasal olgunluktan son derece uzak, ileride kendi içlerinde bile rahatsızlıklara yol açabilecek nitelikteydi. Bu saldırgan üsluplu yorumlara şaşırmamak elde değil; çünkü en azından DTP Genel Başkanı Ahmet Türk'ün bile söz konusu birlik arayışından bu arkadaşlar kadar rahatsız olmadığını biliyoruz. Bırakınız, bağımsızlık savunucularının yanı sıra ağırlıklı olarak federasyon istemli eğilimlerin damgasını vurduğu, yani iktidarlaşma çerçevesinde federasyonun asgari istem olarak belirdiği bu toplantılardan egemen devlet/devletler rahatsız olsun. Size ne oluyor!? Nedir bu hazımsızlık, nedir bu telaş!.. Kürtlerin hedeflenen ulusal birliği gerçekleşir de bu birlik öne çıkarsa sizin için ne değişecek ki!? Dahası var; Güney Kürdistan'daki federasyon rüzgarının esintileri altında şekillenmeye başlayan tabandaki federasyon eğilimi ile tavandaki 'Demokratik Cumhuriyet' projesi arasında şu an bir sıkışmayı/açmazı/kaosu yaşayan DTP'yle, haklarında olmadık yakıştırmalarda bulunduğunuz Kürt parti ve grupları arasında DEP döneminde olduğu gibi bir ulusal birliğe gidilirse -ki uzak bir ihtimal değil-, böylesi bir durumda sizleri nasıl bir mahçubiyet halinin beklediğini bugünden göremeyecek kadar siyasal öngörüden yoksun olmamalısınız.

Söz konusu yayın organlarında değişik imzalarla iki toplantıya öylesine ateş püskürüldü ki, iş kriminal değerlendirme boyutlarına kadar vardırıldı. Neymiş efendim: İslamcısından sosyalistine varana kadar bu geniş yelpazeyi bir araya getiren ortak dürtü ne; PKK varken, daha doğrusu yarattığı bir korku varken, korkmadan bir araya gelmelerini sağlayan güç kim miş? Neymiş efendim: Diyarbakır gibi bir kentin göbeğindeki Prestij Oteli'nin konferans salonunda açık açık top-

www.sinifkurtulus.org

landıkları halde devletin kolluk güçleri neden saldırmamış? Hımmm, demek ki bunda bir iş var; demek ki bunları devlet kolluyor(!)

Şu yorumların, şu gerekçelerin sığlığına, dahası komikliğine bakar mısınız... Bir eleştiri için ancak bu kadar yapay gerekçeler üretilebilir, ancak bu kadar zorlama komplo teorilerine başvurulabilir. Siyaset erbabı olarak bu denli kriminal değerlendirmelere ihtiyaç duyuyorsanız, üzerinde bir anlık da olsa düşünmeye değer uzman görüşü aktarın bari... Aktarın ki, dikkate alınmaya değer bulunsun; hiç değilse, bu işte iyi niyetle davranan ve sizlerin haberdar olduğu ilişkilerden bihaber olan birkaç kişiyi kurtarmaya yarasın(!)

PKK politikalarının, yeni dönemdeki mücadele tarzının Türk devletini çok rahatsız ettiği, zorladığı varsayımından hareketle -ya da yansıttıkları budur- yapılan bu değerlendirmeler, aslında cevap vermeyi hakkeden değerlendirmeler olmaktan uzaktır. Ancak yazının konusu bu iken, bu sığlıkta yorumlara birkaç basit ve çok kısa cevap vermemek doğru olmaz.

1- Sizler sizin 'parti'nin bilmem kaçıncı yıldönümünü İstanbul'un merkezi noktalarından Harbiye Açık Hava Tiyatrosu'nda nasıl açık açık kutlayabiliyorsanız, Kürt siyasetçiler de Diyarbakır'ın merkezi noktalarından Prestij Oteli'nde öyle açık açık toplanabiliyor. Bundan öyle kırk boyutlu kriminal yorumlar çıkmaz. Çıkarılmamalıdır.

2- İslamcısından, liberalinden sosyalistine kadar geniş yelpazede Kürtleri bir araya getiren ise; bölgemizdeki her kesimin ve her devletin üzerinde hesap yaptığı Kürt halkını mevcut hesapsızlıktan kurtarma, bunun için de tüm siyasal güç ve şahsiyetlerin kendilerini ifade edebileceği bir ulusal birliği şekillendirme çabasıdır. DTP'nin şimdilik çağrılmamasının nedeni mevcut stratejisidir, yani 'Demokratik Cumhuriyet' projesidir. Ancak bu bile ileride DTP ile işbirliklerinin geliştirilmeyeceği, dahası ulusal iktidarlaşmaya ilgi gösterdiği oranda ortaklığa davet edilmeyeceği anlamına gelmez.

Ortaklaşmaya yönelik uzlaşma çabaları aslında her Kürdün gönlünde ve ufkunda yeni umutlara vesile olurken; sizin bu durumunuz ancak Kürtlerin hissiyatlarına sahip olmamanızla ya da empati yeteneğinizi zayıflatmış olmanızla izah edilebilir.

Bu geniş yelpazede ortaklaşmaya yönelik uzlaşma çabaları aslında her Kürdün gönlünde ve ufkunda yeni umutlara vesile olurken; sizin bu durumunuz ancak Kürtlerin hissiyatlarına sahip olmamanızla ya da empati yeteneğinizi zayıflatmış olmanızla izah edilebilir. Bu eleştiriyi, 'sosyalistlerle liberaller ulusal özgürlük için de olsa asla bir araya gelemez/gelmemeli' tezinden hareketle yapıyorsanız, önce genel destek verdiğiniz Filistin'in FKÖ'sünden desteği çekmeli ve bizlere yönelttiğiniz kriminal yakıştırmaları ona yapmakla işe başlamalısınız. Dünyanın hiçbir ülkesindeki hiçbir ulusal özgürlük cephesini tanımamalısınız. Belki o zaman birazcık iç tutarlılık ve inandırıcılığınız olur. Yok eğer bu ortak çabaları illaki kriminalize değerlendirmelerle devlete dayandıracaksanız, kriminal uzmanları soruları bazen tersinden de sorarlar. Örneğin kendi kendinize neden şöyle bir soru da sormuyorsunuz: Bu kadar siyasal kesim ve şahsiyet benzer bir hassasiyetle bir araya gelip tartışabiliyorsa ve bu kadar farklı rengin tümü PKK düşmanı olamayacağına göre, bu memleketin insanında bir sıkıntı var demektir; nedir bu geneli kapsayan sıkıntı? Sizlerin kendi kendinize sormanız gereken esas soru bu olmalıdır. PKK'liler dışında başka Kürtler de var kendi halkının geleceğini düşünen. Kürdü Kürtten daha çok düşünecek değilsiniz ya; iyi niyetle ve önyargısız olarak biraz da başka Kürtleri dinlemeniz zararınıza olmaz.

3- Devletin PKK politikalarından rahatsız olduğu için başka Kürtleri öne çıkarmaya çalıştığı varsayımınız ise -hele de bu dönemde- çok tartışma götürür. Devletin şu an PKK'nin bir ölçüde denetlediği Kürt kitlesinin varlığından rahatsız olduğu ve korktuğu doğrudur, çünkü bu kitlesel varlığın yarın neyi talep edeceği hiç belli olmaz; ama PKK'nin özellikle İmralı sürecinde üretilen görüşlerinden rahatsız olduğu/korktuğu varsayımının dayanakları çok zayıftır. Tersine, Öcalan'ın devletin 'B-Planı'nı aşmayan yeni görüşleri, devleti özellikle bugünkü Ortadoğu ve Kürdistan ortamında önemli oranda rahatlatan görüşlerdir. Devlet uzun süredir çekmecede durdurduğu 'B-Planı'na geçişi, bu süreçte daha ötesine talepkar olunur diye kasıtlı olarak oyalamakta, zamana oynayarak 'ne kadar cimri davranırsam o kadar az vererek kurtulurum' düşüncesi-

www.arsivkurdi.org

ni hayata geçirmektedir. Bir Kürt lider için bundan daha geri istemlerin olamayacağını ve önerileriyle devleti rahatlattığını, farklı biçimlerde zaman zaman Öcalan da dile getiriyor. İftira yok.

Düşünebiliyor musunuz; yaklaşık 6 yıldır Öcalan'ın sağlık sorunları etrafında süren sokak eylemlilikleri biraz daha derli-toplu halde Kürtlerin ulusal taleplerinin dile getirildiği bir niteliğe bürünürse işin rengi nasıl değişir, gelişmeler nasıl bir yön alır?

4- Tavır ve yaklaşımlarınızın toplamından, silahlı kuvvetiyle, hitap ettiği kalabalıkların çokluğuyla, iletişim alanında yakaladığı ileri düzeyle ve artık önemli bir nüfusa hitap eden lideriyle organize olmuş bir güce kayıtsız-şartsız eklemlenmemekle halkımızın geleceğini karartmaya çalıştığımız sonucu çıkıyorsa, bu pek de aydınca/devrimcice bir bakış sayılmaz. Kalabalıklar da, kalabalıkları yönlendiren liderler de yanlış yapmaz diye bir şey yoktur. Tarih, halklar adına bunun acı örnekleriyle doludur. Kaldı ki ayrı bir muhalefet geliştirmek için, mevcut muhalefetin tamamen yanlış olması ya da yeni arayışın onun her yönüne karşı olması da gerekmiyor. Aynı örgüt bünyesinde yer alamayacak kadar ideolojik, politik ve örgütsel gerekçeler varsa, bu ayrı bir örgütlenmeye yönelmek için yeterlidir. Çağdaş beyinler bu tür girişimleri böyle algılar; büyük gücün varlığı ortamında her yeni arayışı ihanete giden yol arayışı olarak algılamazlar.

Ve siz hiç kaygılanmayın, o kalabalıklarla ne bizim kadar iç içesiniz, ne de bizler kadar

Devletin şu an PKK'nin bir ölçüde denetlediği Kürt kitlesinin varlığından rahatsız olduğu doğrudur; ama PKK'nin özellikle İmralı sürecinde üretilen görüşlerinden rahatsız olduğu/korktuğu varsayımının dayanakları çok zayıftır.

onları koruma-kollama hassasiyetleriniz olabilir. O kalabalıklar, sadece sözün gelişi veya propagandif laf olsun diye değil, kelimenin gerçek anlamında bizim kardeşlerimiz, yakınlarımız, akrabalarımız, komşularımız, eski dava arkadaşlarımız, dostlarımız ve en genel anlamda aynı ruhsal şekillenme içinde olduğumuz insanlardan oluşuyor. Onlar bizim de emeğimizin, çilelerimizin ürünleri... Yani o kalabalıklar biziz.

Ancak, kendi adıma ifade edeyim ki; ilerletici değerler üzerine inşa ettiğimi düşündüğüm bunca formasyondan, bunca ulusal ve uluslararası tarihi tecrübeden sonra, zihnimde ne kurtarıcı ilahlara, ne de kalabalıkları kutsamaya yer yoktur. Çünkü liderlerin de nihayetinde birer insan olduğunu; bazen bir gencin gösterdiği dirayeti, geniş ufukluluğu bile gösteremeyebileceğini; dahası kusurlu gençteki en fazlasından 'eksen kayması' ise, liderinkinin 'kıble değiştirme'ye vardığını yaşadım, gördüm. Yaşıyoruz, görüyoruz. Kalabalıkları oluşturanlar ise, gün oldu bizlere moral ve itekleyici güç oldular; gün oldu "Bu iş bitti, bir tek sen mi kurtaracaksın bu halkı!" deyip, gece ayazlarında bana kapı açmadılar; gün oldu, daha önce kırk türlü gerekçeyle beni evine almayan aynı kişiler yanımdan hızla geçip beni reformistlikle, pasiflikle suçlamaya başladılar. Kalabalıklar da böyle bir şey işte!..

Kalabalıkların varlığı kadar, neye hizmet ettikleri, nereye doğru evrildikleri önemlidir. Büyüğün küçüğü manüple etme şansının son derece yüksek olduğu günümüz dünya, bölge ve Türkiye ortamında, bu kalabalıkların açığa çıkardığı enerjinin karşıt büyük güçlerin manipülasyonuna uğrayıp uğramadığına çok dikkat etmemiz gerekiyor. Bu politize kalabalıkların halen önemli oranda peşinden gittiği PKK, kendi çapında bir sistem. Bu sistemde asıl söz sahibi olan ise bir lider. Tek kişi yani. Bu lider şu an tek kişilik bir cezaevinde tutuklu. Sonunda kadim Kürt dostu İsmail Beşikçi Hoca'yı bile çileden çıkaracak kadar ters bir şey var; savaş veya barış kararları, yeni organizasyon kararları halen bu tek kişilik cezaevinden çıkıyor. Artık gençler dağa 'Demokratik Cumhuriyet' için çağrılıyor; beline bombaları sararak patlatan, kendilerini feda eden gençlerimizin geride bıraktığı mektuplarda, ezilenlerin adalet ve özgürlük ihtiyacına dair, Kürt halkı ve Kürdistan'a vurgu yapan mesajlar yok; 'Başkan'a bağlılık ifade ediliyor sadece. Büyük kalabalıklar ise 6 yılı aşkındır, İmralı'ya kosterin gidip gitmediğiyle, Öcalan için ortaya atılan sağlık sorunu iddialarıyla oradan oraya yönlendirilip duruluyor. Kürdistani talepleri haykırmak neredeyse unutuldu, varsa-yoksa tek slogan: Bijî Serok!.. Mekanizmadaki karşılıklı etkileşimden olacak; serok da bir yandan modern kalıplarda görüşler ileri sürmeye çalışırken, diğer yandan yaşamasını bile bir direniş örneği olarak dillendiriyor, kendini ölmemesi gereken bir insan ola-

www.sosyalistforum.org

rak kutsuyor, ölüm oruçlarında direnerek ölen yoldaşlarının biraz da zayıflıkları yüzünden ölümü tercih ettiklerini söylemeye getiriyor. Sosyalist düşünce orada dursun, modernizme de yabancı bir ilişki tarzı, bağlılıkta bir kutsama halidir sürüp gidiyor... Yani işleyen söz konusu sistem, konunun boyutlarını bir Kürt lidere sahip çıkma ve mağduriyetine karşı çıkma çerçevesinden çıkarıyor -bu çerçevede kalsaydı, politik görüşleri ne olursa olsun, Kürtler adına tutuklu bir lider için yürütülecek kampanyalara ben de emek katardım-, dışarıda mücadele edenlerin siyasal iradelerinin teslim edilmesine vardırıyor.

Bu sistemin mekanizmalarını uzun uğraşlar sonucu yaratanların, yani birinci dereceden emektarların/sorumluların çok önemli bir bölümü bile şimdi "Eyvah! Biz nasıl bir sistem yarattık!" deyip saçlarını-başlarını yolarlarken, çoğu şu anda kurduğu sistemin dışında kalmayı tercih ediyorken, Kürtlerin küçücük de olsa varlıklarını koruyan farklı siyasal oluşumlarının tümünü bu sistemin dişlileri haline gelmek istemedikleri için suçlamak ne kadar doğru? Bırakalım, bizimkisi kadar bir nüfusa birkaç parti daha nasip olsun. Belki o zaman, kendi coğrafyamızda devlet partilerinin etki alanındaki ezici çoğunluğa ulaşma şansımız da doğar.

Egemenler bize demokratik bir ortamı layık görmeseler bile, siyasal rakiplerin kendi aralarında oluşturacakları meşru iç hukukun ürünü olacak bir demokratik yarış ortamında muhalif odakların varlığı, PKK'yi yanlışlarından arınmaya yöneltebilir.

Farklı siyasal odakların gelişiminin hem PKK hem de Kürt halkı için daha hayırlı olacağını düşünenlerdenim. Egemenler bize demokratik bir ortamı layık görmeseler bile, siyasal rakiplerin kendi aralarında oluşturacakları meşru iç hukukun ürünü olacak bir demokratik yarış ortamında muhalif odakların varlığının PKK'yi yanlışlarından hızla sıyrılmaya zorlayacağını, kendi kendine çeki-düzen verme fırsatı doğuracağını düşünüyorum. Hem tüm dünya milletlerinde adet olan şey, bizde niye kabahat gibi görünsün ki! Farklı sınıf ve katmanlardan oluşmuş bir millet, ne şekilde olursa olsun bir parti bünyesine sığmaz. Yaydırılan düşüncelerin aksine, özgürlük mücadelelerinin sürdüğü uluslarda birlik ihtiyacını karşılamanın yolu da artık tek partiden geçmiyor; toplumdaki farklı sınıf ve katmanlara hitap eden partilerin, organizasyonların asgari özgürlük hedefinde sağlayacakları ortaklıklar belirleyici oluyor. Bunun adı ulusal kongre, cephe örgütü, ulusal konferans olur, farketmez. Dünyanın benzer milletlerinde birlik sorunu böyle halledili-yorsa, bizde de uzun vadede böyle halledilecek demektir. Dünyanın en acayip milleti biz olacak değiliz ya... Bu gerçekleri bilmek için fazla politik, tecrübeli örgütçü olmak gerekmiyor, ama uzun süredir ülkemizde yalın gerçeklere şaş bakmak adet haline gelince, bazı tekrarlar kaçınılmaz oluyor.

Özetlediğim nedenlerle, Kürdistan coğrafyasının sosyalistleri kendilerini yeniden gerçekleştirirlerken ne yaratılmış yeni ilahların işaretlerine, ne de kalabalıkların hangi kulvarda olduklarına bakarak değil, kendi doğrularının açtığı yoldan yürüyecekler. Sağlıklı yolda biraz sabırla, yola yolcu bulma sıkıntısını kısa sürede aşarlar. O zaman Türk solundan dostlarımıza da, Kürt halkına daha sağlıklı yaklaşım ve ilişkilenmenin pratik katkısını yapmış olacağız.

www.arsivakurdi.org

Bolivya da Marksizm ve Yerlilik: Bir Diyalog ve Çatışma Diyalektiği *

Röportaj: Jeffery R. Webber / Çeviren: Sibel Özbudun

10 Nisan 2005 Pazar sabahı Álvaro García Linera'nın La Paz'daki mütevazi dairesinin kitaplarla çevrili oturma odasında oturup bu eski gerilla ve siyasal mahkûm, şimdiki matematikçi ve sosyologla, Bolivya'nın Marksizm gelenekleri, yerlilik, Sol'un günümüzdeki durumu ve ülkedeki halk hareketleri konusunda konuştuk.

Jeffery R. Webber (JRW): *La Paz'da Álvaro García Linera ile birlikteyim. İlkin, kişisel siyasal oluşumunuz nasıl oldu? Bir aydın olarak nasıl halk hareketlerinin yanında yer aldınız?*

Álvaro García Linera (AGL): Latin Amerika'da diktatörlüklerin son demlerinde yaşayan bir kuşağın mensubuyum. Bolivya'da diktatörlükler 1982'ye dek sürdü, askerî diktatörlükler. 14, 16, 17 yaşlarındaydım. Bu son anlar beni etkiledi, bu çocukluk, yeniyetmelik deneyimlerinden etkilendim. Ama diktatörlüklere karşı mücadele ve demokrasinin geri kazanılmasında dönemin iki büyük toplumsal aktörünü görmekten de etkilendim.

Bir yanda, demokrasi mücadelesinde, Bolivya İşçi Merkezi'nin (COB) merkezini oluşturan maden işçileri vardı. Ve 1979-1980 arasında -La Paz'da yaşıyordum- Aymara yerlilerinin ortaya çıkışını gördüm; ilk kez 1979'da yolu kapatıp La Paz'ın dışarıyla temasını kestiler. Orduya karşı mücadele ediyorlardı. Bu beni çok etkiledi. Tanımadığım, bana çok uzak bir aktördü. '79 barikatları sırasında 15-16 yaşlarındaydım. Bu benim için çok çok önemli olacaktı.

Çok coşkuluydum. İlk öğrenmelerim pratikten değil, okumayla, kitaplar ve siyasal kuramla oldu; yerli tarihini okudum. Kenti abluka altına alan, demokrasi isteyen, bilmediğim bir dilde konuşan, anlamadığım bayrakları sallayan bu aktörler kimdi? Kimlerdi? Böylece tarih okumaya koyuldum.

İlk gençliğimdeki bu ilk tanışmadan beş ya da altı yıl sonra, öğrenim için Meksika'ya gittiğimde yerli hareket önderlerini daha yakından tanıma olanağını buldum. O zamandan, yani 1985'ten bugüne, okudum, daha fazla öğrendim, daha yakından inceledim. Ve bu tarihsel deneyimi, akıl şemalarım ve kitaplarda olmayan bu kesimle pratik deneyimlerim aracılığıyla anlamaya çalışırken, kimi zihinsel çıkarsamalarda bulundum. Kitaplar aracılığıyla ya da kitaplarda olmayıp da bu hareketlerin tarihinden kaynaklanan deneyimleri anlamak için yeni gereçler bularak.

JRW: *Yakın zaman önce Barataria'da Bolivya tarihinde Marksizm ve Yerlilik üzerine bir makaleniz yayınlandı. Tarihsel ve güncel olarak, Yerlilikle Marksizm arasındaki çelişkileri ve ikisi arasındaki birlik olasılıklarını tarif edebilir misiniz?*

AGL: Burada, Bolivya'da, bir ideoloji olarak Marksizm 60 ya da 70 yıldır entelektüel çevrelerde tartışılıyor. İlk dönemde, 1920'lerde referansı

www.arsivakurdi.org

Tristan Marof olan son derece marjinal bir Marksizm söz konusuydu. Yerlilere karşı Peru José Mariátegui'sine çok benziyordu. Kimi tarihçilere göre yerli halk, Tristan Marof ve dört avukat, Sucre'de bir ayaklanmaya hazırlanmaktaydılar. Son derece ilginç bir tarihsel mevcudiyet. Ve Marksizm'le - küçük, marjinal, birkaç aydınpratik yerli hareketi arasındaki bu ilk karşılaşma, 1940'larda, çok daha fazla konsolide iki büyük akımın Bolivya'da kök salmasıyla kesintiye uğradı: Troçkistler ve Stalinistler.

Örgütsel yapıya sahip siyasal akımlardı. Daha fazla insanı katmışlardı, daha kapsayıcıydılar. Ve yerlilerle yakından ilgili ne varsa terk edip kendilerini işçilerle çalışmaya adadılar. Yani, devrim işçilerden gelecekse ve sosyalizm kurulacaksa, görev işçilerle buluşmaktı, yerliler yoktu ya da küçük burjuvalardı ya da işçilerin kurtaracağı kölelerdi.

Yerli halkın çok ilkel bir okuması; ve böylelikle işçi kesimleriyle daha sıkı bağlantılı bir Marksizm adına yerlilerle Marksistler arasındaki, çok güzel, çok verimli bir ilişkiyi koparttı. Çok ilkel bir Marksizm'di, çünkü kuramın Avrupa olmayan, Rusya olmayan bir gerçekliğe, yerli halkın, başka dillerin, başka kültürlerin varolduğu ve işçilerin nüfusun çok küçük bir kesimini oluşturduğu bir gerçekliğe uyarlanmasını sağlayacak kritik gereçlerin taşıyıcısı olamadı. Özetle, başarılı olamadı.

Yerli halkla Marksizm arasındaki mesafe 1980'lere dek sürdü. Ve bu yıllarda, 1970'lerde yerli hareketi ve önderleri bir kez daha öne çıktılar. Ve bu elkitabı Marksistleri ilkel

"Milliyet taleplerini somutlamaya, ulusal kimlik talebinde olduğu gibi etnisitenin ve siyasallaşmasının salt betimlenmesini aşmaya çalışıyorduk. Salt etnik söylemi aşıp yerli ulusalcılığı söylemine ulaşmayı deniyorduk."

Marksistler, yerlileri gerici olarak gördü, çünkü toplumsal devrime ilişkin olmayan tarihsel temalardan söz etmek istiyorlardı ya da küçük burjuvaydılar veya ırkçıydılar. Bu Marksizm 1940'lardan 1980'lere dek sürdü, ve yerli hareketlerine yaklaşamadı, onları okuyamadı ve böylelikle, toplumsal olgular çatıştı. Bu nedenle de burada 1970'lerin ve 1980'lerin yerli hareketi yalnızca liberal ideolojilerle değil, Marksizm'le de karşıtlık içinde yükseldi. Hayır, Marksistlere karşı durdular, çünkü Marksistler onların karşıdevrimci ve ırkçı olduğunu düşünüyordu. Bunun sonucunda, 1980'lerin yerli hareketinin sloganlarından biri, "ni Marx ni menos" ya da "ne Marx ne de daha azı" idi, çünkü aralarında karşılıklı kabul değil, çatışma vardı.

1980'lerde ikisi arasındaki bu çatışma sönümlenecekti, çünkü Sol, Bolivya'da yenilgiye uğradı. Bu Marksistler kapatılan madenlerdeki, kapatılan fabrikalardaki etkilerini yitirdiler ve (1982-1985 arasında iktidarda olan) UDP (Demokratik Halk Birliği) yönetiminin başarısızlığı nedeniyle tarihsel meşruiyetlerini yitirdiler. Marjinal bir kesim hâline geldiler. Ve yükselen yerlici hareketler kısa sürede STÖ'ler ya da çokkültürcü neo-liberalizm yolunda bir dizi reforma girişen devletin etkisi altına girdi.

Bu nedenle, 1980'ler ve 1990'larda, etkin bir yerlicilik ya da Marksizm'den söz etmek olası değildir, çünkü başat olan, liberaller arasındaki modernleşme ideolojileriydi. Ne ki, bizler gibi küçük, marjinal gruplar, -saçaklarda, çok tecrit biçimde- Yerlicilik ile Marksizm'i eklemlemenin yollarını arıyor, aramayı sürdürüyorduk. 1980'lerde yaptığımız bir şey, devrimci süreç içerisinde ulusal kimliklerin rolüne, kırsal toplulukların rolüne ve kapitalizmin olası dönüşümüne ilişkin bir okumayla, ayrıntılı bir incelemeyle etnik talebi ete-kemiğe büründürmeye çalışmaktı; ama o zamanlar bunun bir etkisi yoktu.

Milliyet taleplerini somutlamaya, ulusal kimlik talebinde olduğu gibi etnisitenin ve siyasallaşmasının salt betimlenmesini aşmaya çalışıyorduk. Salt etnik söylemi aşıp yerli ulusalcılığı söylemine ulaşmayı deniyorduk.

Bunu 1980'lerde denedik, ama fazla etkisi olmadı. Ama 1980'lerde uğraştığımız bu konular, 2000'lerin farklı senaryosunda, bir siyasal kriz senaryosunda, neo-liberal ideolojilerin zaafa uğradığı bir senaryoda, ve geleneksel Marksistlerin zaafları ortamında, yerlicilikle bir diyalogdan yana olan kimi Marksistlerin fikirleri arasında daha verimli bir zemin bulacaktı. 2000'den bu yana bu fikirler daha güçlendi. Başka aydınlar, toplumsal hareketlerin önderleri arasında yayıldı. Ve yerlicilik içinde de bir canlanma yaşanıyor. Ama bu Marksizmle çatışan bir yerlicilik değil, çünkü 'düşman' olan eski dönem Marksistleri artık yok.

Böylelikle, ilginç bir süreç yaşıyoruz; 1920'lerden beri görülmeyen açık bir diyalog; ama hâlâ bir tereddüt, belirli bir

www.arsivokuma.org

mesafe, bir kuşkuculuk var. Ama 1950'li, 60'lı yılların ilkel Marksizm'ine eleştirel yaklaşan ve Yerliciliğe onu denetleme niyetiyle değil de, analiz araçları, yorum araçları, yerli toplumsal hareketini anlama araçlarını sunma niyetindeki Marksist aydınlar arasında yeni, açık bir diyalog çıktı ortaya. Neredeyse 100 yıl kadar sonra, Bolivya'nın dönüştürülmesine ilişkin iki büyük okuma, Marksizm ve Yerlicilik arasında çok daha verimli bir diyalog yolunda tarihsel bir çaba içindeyiz.

JRW: *Ekim 2003 ayaklanması Bolivya'da çok önemli bir konjonktür oldu. Sizin perspektifinizden, ayaklanmanın başlıca aktörleri kimdi ve en önemli söylem ve talepler neydi?*

AGL: Pek çok aktör vardı. En önemlilerinden biri, cemaatler, sendikalar hâlinde örgütlenmiş kırsaldaki Aymara yerlileriydi. Ama sendikalar (sindicatos), bildiğiniz gibi Jeff, işçi sendikaları değil. Burada, Bolivya'da geleneksel cemaat yapısına bu ad veriliyor.

Lago Titicaca bölgesinde harekete geçen, yürüyen, açlık grevine katılan, yolları kapatan ilk aktör, Aymara yerlileriydi. Askerî müdahale 8 kişinin ölmesiyle sonuçlandı ve bu sekiz ölüm tutunumlu bir etnik kimlik duygusunu yaygınlaştırmaya başladı. Dolayısıyla ilk ulusal aktör, La Paz kenti çevresindeki Aymara yerlileri oldu.

Ardından, bu aktöre El Alto kentinde başka kentsel aktörler katıldı. Eski Devlet Başkanı Gonzalo Sánchez de Lozada 17 Ekim'de iktidardan düştü. 7 ya da 8 Ekim'den itibaren hareket karmaşık, birleşik kimlikteki kentsel aktörleri de dahil

"Mahalle kimliğinin temeli böyle bir şey; çeşitli tonları var; bazısı daha fazla işçi, bazısı daha fazla yerli, köylü ya da daha tacir. Bu ilginç. Bu nedenle El Alto'da harekete geçtiklerinde tek bir aktör ya da kimlik söz konusu değildi."

etmeye başladı. Bunlar, bir mahalle kimliğiyle örgütlenen aktörler, birleşik mahalle federasyonları (El Alto'da bunlar FEJUVE olarak biliniyor), ama bu onların coğrafî koşullarına ve toplumsal çalışma koşullarına bağlı. Bunlar bu komşu fikri aracılığıyla, daha işçi-yönelimli olan örgütsel biçimleri ve söylemleri benimsiyorlar. Örneğin Santiago 2'deki, madencilerin ağırlıkta olduğu El Alto mahallesi böyle bir şey. Ama daha göle doğru giderseniz (Titicaca gölü) kültürel repertuarlardan ya da taleplerden hareket eden aktörlerle, daha yerli kampanya gündemleri ve söylemlerle karşılaşırsınız.

Mahalle kimliğinin temeli böyle bir şey; çeşitli tonları var; bazısı daha fazla işçi, bazısı daha fazla yerli, köylü ya da daha tacir. Bu ilginç. Bu nedenle El Alto'da harekete geçtiklerinde tek bir aktör ya da kimlik söz konusu değildi. Oysa El Alto'nun Bolivya'nın en yerli kenti olduğuna hiç kuşku yok. Son sayımlarda nüfusun yaklaşık yüzde 80'i kendini yerli olarak tanımlamıştı.

Ama bu kendi içinde pek de önemli değil. Bazı durumlarda "yerli" söylemdeki, simgelerdeki kimlik olarak ortaya çıkarken, başka durumlarda "işçi", yine başkalarında "komşu" ve bazı durumlardaysa küçük esnaf öne çıkıyor. Bunlar devinim hâlindeki kimlikler.

Bence El Alto birinci kuşaktan bir yerli göçmen kimliğiyle, yerli-işçi kimliğiyle -ki bu çelişkili değil, yerlileşmiş işçi- işçi-mestizo'ya daha yakın bir kimlik arasında ilginç bir karışım. Kentin hangi bölgesinde olduğunuza bağlı olarak farklı tiplerle karşılaşıyorsunuz.

(Yeniden Ekim'in merkezî aktörlerine dönüyor.) Ve tabii, daha klasik işçi aktörlerin mevcudiyeti de var; Oruro'dan, Huanuni madeninden, Concidi madeninden gelenler ve kooperatifçiler (madenci). Ve Cochabamba'da klasik anlamda köylüler söz konusu. Ve nihayet, kentli orta sınıftan küçük bir kesim de sonunda açlık grevine katıldı, belki 50-100 kişi.

Şu hâlde bu, zaman ve coğrafya açısından eklemlenen bir seferberlik. Çoğul aktörler, çoğul kimlikler, esnek kimlikler, geçirgen kimlikler söz konusu.

JRW: *Son mücadelelerde doğal kaynakların, özellikle de gaz ve suyun rolü neydi?*

AGL: Su teması toplumsal devinimin patlatıcısı oldu. 1980'li ve 90'lı yıllarda Bolivya devletin kamu kaynaklarının özelleştirilme işlemlerinin acısını çekti. Sol düşüncenin krizinin orta yerinde, devletin yerli önderleri atadığı, modernleşme açlığının hüküm sürdüğü, serbest piyasanın önünün açıldığı bir ortamda, özelleştirmeler hemen hemen hiçbir direnişle karşılaşmadan gerçekleştirildi. Unutma ki, Jeff, 1980'lerle 1990'lar arasında serbest piyasadan yana üç büyük parti seçmenlerin yüzde yetmişinin desteğini sağlamıştı. Bolivya'da liberalleşme ve modernleşmenin kültürel ve ideolojik hegemonyası hâkimdi.

Ama tüm bunların parçala-

www.sosyalmucadele.org

nacağı bir an gelecekti; gelecekti, çünkü ortada çok fazla vaat, pek az sonuç vardı. 1990'ların sonlarındaki genel hoşnutsuzluğu yaratan ilk belirti bu olacaktı.

Ne ki, bu hoşnutsuzluğu kolektif eyleme dönüştürecek seferberliğin düğmesi, devletin devlete ait olmayan kolektif kaynakları, örneğin suyu özelleştirmek istemesi oldu. Bolivya kırsalında su, devlete ait olmayan kamusal bir kaynaktır, geleneksel su idaresi sistemleri 700, 800, 900 yıl öncesine dayanır. Irmakların, göllerin, dağların suyu, kamusal komünal sistemlerle düzenlenir. Bunlar çok karmaşıktır. Tarımsal bölgelerdeki su sistemleri toprak sisteminden daha karmaşıktır. 1990'ların sonlarında, 1999'da niyet imtiyazlar aracılığıyla özelleştirmekti.

Toprak ve su, köylü cemaatlerinin yeniden üretiminin aslî unsurlarıdır. Anıları, tarihleri, ölüleri, gelecekleri var. Özelleştirilmeye başlandığında, 2000'de Cochabamba'daki toplumsal seferberliğe neden olan eklemlenmelere neden oldu. Yalnızca kent sakinleri değil, kentin çevresindeki köylü sulamacılar da. Ve buradan, kırsal bölgeler de, 1952'den (ulusal devrim yılı) bu yana en önemli kent-kır ittifakı içinde harekete geçeceklerdi.

Şu hâlde, burada Ekim 2000'deki, yaylalara (altiplano) dayalı ikinci büyük seferberlik, Aymara yerlilerinin su yasasının parlamentoda görüşülmesi sırasında yasaya karşı çıkan Aymaraların 20 gün boyunca La Paz'ı abluka altına almaları oldu. Önderlik buradan çıktı, tarih (su savaşlarının tarihi) burada başladı.

Su, toplumsal işlevi, değişim değerine karşı kullanım değerini savunmada yerli ve köylü kırsal güçleri ve kent çeperlerindeki güçleri, hatta kimi zaman da Cochabamba'da olduğu gibi kentsel kesimleri bir araya getirmede önemli bir rol oynadı. Ve bu, kaynağın savunulmasında, gündelik yaşamın yerel yapılarında birleştirici, harekete geçirici, siyasallaştırıcı bir etken oldu. Ve o andan itibaren, talepler toplumun siyasallaşmasında ufukları genişletti; yerli, kentli, halk katmanları...

"Toprak ve su, köylü cemaatlerinin yeniden üretiminin aslî unsurlarıdır. Anıları, tarihleri, ölüleri, gelecekleri var. Özelleştirilmeye başlandığında, 2000'de Cochabamba'daki toplumsal seferberliğe neden olan eklemlenmelere neden oldu."

Hidrokarbonlar -ki doğal gaz aralarında en önemli olandır-, Ekim 2003'te toplumdaki ikinci birleştirici etken oldu. Sanıyorum hidrokarbonlar sorununda çeşitli şeyler eklemlendi. Suda olduğu gibi, yerli cemaatlerin yeniden üretiminde tarihsel bellekle özerklik koşulunun bir eklemlenmesi söz konusuydu.

Ve hidrokarbonlar iki şeyle bağlantılı başka bir tarihsel belleği vurgulamaktaydı: Tarija'da bulunduğu öne sürülen petrolü savunmak için Chaco Savaşı'nda (1932-1935) yerliler canını vermişti. Bu savaşta 50,000 kişi ölmüştü ve bu günlerde ülke nüfusu 1.5 ya da 2 milyondu. 50,000 kişi çoktur! Çok fazla! Ve ölülerin çoğu, yerliydi. Tanımadıkları topraklarda ölmek. -Sonunda orada olmadığı anlaşılan- petrol için ölebilmişlerdi ve öldüler. El Alto'da, Altiplano'da, dedesi Chaco Savaşı'nda ölmemiş ya da yararlanmamış ya da savaşmamış tek bir köylü aile yoktur. Bu önemlidir, hem de çok önemli. Chaco Savaşı'na katılmayan, ama babalarının, dedelerinin gittiğini anımsayan çocukların öykülerini insan anlamaya başlıyor.

Ama bu temada, hidrokarbonlar temasında bir tür kolektif sezgi vardır: Hidrokarbon tartışması, her zaman bol miktarda doğal kaynağa sahip, ama yine de yoksul olan, doğal kaynaklarının hep başkalarını zengin etmek için kullanıldığını görmeye alışık bu ülkenin yazgısıyla oynamaktadır. Bence halk tüm teknik tartışmaların ötesinde bunu anlıyor. Düşünüyorlar: Bu doğal bir kaynak. Daha önce gümüşümüz vardı, kalayımız vardı, kauçuğumuz vardı, ama hep yoksulduk. Yeter artık; hayır demek istiyorum! Bu doğal kaynakla yoksul olmak istemiyoruz! Onun bize hizmet etmesini istiyoruz, evlerimize gelmesini istiyoruz (evlerin doğal gaza erişimi). Hayvan gübresi yerine gazla yemek pişirmek istiyorum, oğlumun, kızımın bir işi olsun istiyorum. Bu da ikinci tarihsel unsurdur.

Ve bence üçüncü bir unsur da, gaz konusu pek az kişiye hizmet eden serbest piyasa iktisadî modeline reddiyenin kanalize olmasına olanak sağladı. Gaz, bir bahaneydi. Gazın savunulması, geri kazanılması aracılığıyla tek iktisadî modernleşme yolu olarak özelleştirmelerin, yabancı yatırımın reddedilmesiydi.

Şu hâlde birbirine eklemlenmiş üç anının birlikte işlediğini düşünüyorum: 1930'ların anısı; Pizarro'nun buraya vardığı zamanlara dek uzanan bir anı ve daha yakın bir döneme

www.arsivakurdi.org

ait; 20 yıldır halkın refahına hiçbir katkıda bulunmayan serbest piyasa iktisadî modeline karşı direnişin anısı. Bu üçü toplumsal beklentilerin vurgulayıcıları, siyasallaştırıcıları ve devindiricileri olarak işledi.

JRW: *Son bir soru: Solun ve genelde halk hareketlerinin bu tarihsel konjonktürdeki zaafları ve güçlülükleri nelerdir?*

AGL: Bu momenti tarihsel bir perspektifle, iniş ve çıkışlarıyla, kimliklerin inşasıyla, kuvvetle, söylemle bağlantılı olarak görmeliyiz. Popülerin yeniden kuruluşunun uzun tarihsel döngüleri içerisinde görülmeli.

Şimdi yerli önderler var, son 80 yıldır ise, işçilerin önderliğinde sürdürülüyordu. Ve 10 yıldan fazla bir süredir de eklemlenen bir süreç. Bu süreç olasılıkla 20-30 yıllık bir döngü içerisinde gelişecek, iniş çıkışları, başarısızlıkları ve kimi zaferleri olacak.

Aynı zamanda, bu yeniden kuruluş süreci çok tikel bir tarihsel momente yerleşmekte; tutucu ideolojilerin, modernleşme ve iktidar projelerinin çözülmesi. Ne yazık ki yerli halk hareketinin başlangıcına denk geldi, ileri ölçüde konsolide olduğu bir momente değil. Bu, pek çok zaafı açığa çıkarıyor. İnsanın neredeyse, keşke kriz biraz daha gecikseydi diyeceği geliyor; çünkü yerli halk hareketi pek çok alanda henüz olgunlaşamadı; bu da krizi çözme yetisini azaltıyor.

Ama tarih böyle, tüm koşulların tam zamanında bir araya gelmesini bekleyemezsiniz. Böylece, tarihsel perspektiften bakıldığında, olgunlaşmak için 30 yıla gereksinimimiz var; ama daha somut bir perspektif-

"Bolivya'yı yönetmek için sendikaları harekete geçirmek ve fethetmek yetmez. Kentsel düzlemde çoğunluğu oluşturan örgütsüz halk kesimlerini kapsaması gerekir. Hareketlerin önündeki ikinci meydan okuma budur."

---

ten bakıldığında, bir dizi meydan okuma ve hareketin bu meydan okumalara yanıt vermede bir dizi zaafı var; dolayısıyla yanıt verip veremeyeceklerini bilmiyorum. Bir göz atalım.

Güçlerin birleşmesi gerekli, ama COB'un yukarıdan aşağıya, dikey biçimiyle değil, daha yatay bir biçimde. Çünkü burada hiçbir kesim kendini bir başkası içinde eritmek istemiyor, hiçbir kesim ötekinin önderliği altına girmeyi istemiyor. Bu iyi bir şey, bence. Ama güçlerin birleşmesini felce uğratıp engellediğinde riskli oluyor.

Bir grubun kimliğini bir başkasının önderliği altında eritmeyen tematik, geçici, yatay eklemlenme sistemlerini nasıl oluşturacağız? Bu büyük ve acil bir meydan okuma; çünkü eğer bunun üstesinden gelinebilirse, yerli ve halk kesimleri bu ülkeyi kolaylıkla yönetebilirler. Ne ki, egemen güçlerin krizine hazırlıklı değiller. Bu, onların ilk zaafı. Korporatizmle bağları kopartan çok daha ciddi, sağlam, tematik bir eklemlenme yetisine ihtiyacımız var.

İkinci bir zaafsa şu alanda: Örgütsüz kentli toplumsal kesimlerle ittifaka olanak sağlayacak siyasal yapılar yaratma yetisine sahip olmak. Evo Morales ya da Quispe (köylü önderi Felipe Quispe) eylem çağrısında bulunduklarında, "popüler"i vurgulayabiliyorlar. Ama mahalle federasyonları ya da sendikalarda örgütlenmemiş geniş kentsel kesimler var... Onlar bireysel ve son derece etkililer.

Etkisi olan orta sınıf ve halkın yükselen kesimleri. Gazeteleri alan, radyo dinleyen, televizyona çıkan, taksi kullanan, onlar. Ve etkililer. Toplumsal ve popüler hareketlerimizin ve siyasal önderliğin sınırlılıkları bunlar.

Bolivya'yı yönetmek için sendikaları harekete geçirmek ve fethetmek yetmez. Kentsel düzlemde çoğunluğu oluşturan örgütsüz halk kesimlerini kapsaması gerekir. Hareketlerin önündeki ikinci meydan okuma budur; aynı anda hem zaaf hem de meydan okumadır.

Üçüncü bir unsur ise; kurtuluş projelerinin daha açık olmasıdır. Olası olan nedir? Arzulanan nedir? Bugün değişim açısından neler tahayyül edilebilir? Belirli bir ikircim hüküm sürüyor. Ve bu ikircim, hareketin kendi tabanıyla ve dahası kentli destekçilerle ilişkilerini zaafa uğratabilir. Kentler olmadan hegemonya kuramazsınız. Peki yerliler, dev şirketlerde çalışan, kendilerini yerli olarak görmeyen, yerli olmak istemeyen, ama yerliler kadar yoksulluk çeken işçilere hangi projeyi sunuyor? Hangi söylemi?

Yoksullaşmış orta sınıflara, yerlilerin meşru bir tarzda kazanmış olduğu hakların tanınmasının ötesinde nasıl bir söylem sunacaklar? Ülke için hangi projeyi? Yerlilerle halk katmanlarını, salt yerlileri değil, aynı zamanda halkı da eklemleme yetisine sahip hangi proje ülke için daha hegemonik olabilir? Bence hareketimizdeki hegemonya fikri hâlâ zayıftır. Direniş, muhalefet hareketleri son derece canlı, ama bunları yönetmede yapısal, söylemsel

www.asiyakurdi.org

ve projede pek çok sınırlılık var.

Ve özellikle uzun vadede etkili olacak dördüncü bir unsur: Bolivya'da proletaryanın yeniden inşası. Bolivya'da çok sayıda işçi var, ama işçi sınıfı başka kimlikler halinde bölünmüş, parçalanmış, erimiş durumda... Kendini işçi olarak değil, komşu, öğrenci vb. olarak tanımlayan bir işçi sınıfı. İşçilerin özerk bir kimlik inşası ve devindirici bir gücü yok. Burada, Cochabamba'da eski dönemi yansıtan birkaç sendika var. Küçük, savunma hâlinde, işlerini savunmayla meşgul, ileriye bakmaktan aciz son ayrıcalıklı sendikalar. Bu çok önemli. Bizde bundan yok. İşçilerimizi, öğrenci ya da öğretmen olan, atölyelerde çalışan gençlerimizi eklemlemek. Binlerce, binlerce, binlerce... 1999'da bir inceleme yaptım ve Bolivyalı işçilerin yalnızca yüzde 8'inin örgütlü olduğunu gördüm. Yüzde 8'i!.. Geri kalanı değil. Geri kalanı kendini yerli, komşu, zanaatkar, hiçbir şey olarak tanımlıyor; sendikaları yok, güvenlikleri yok, kim-

"Ve özellikle uzun vadede etkili olacak dördüncü bir unsur: Bolivya'da proletaryanın yeniden inşası. Bolivya'da çok sayıda işçi var, ama işçi sınıfı başka kimlikler halinde bölünmüş, parçalanmış, erimiş durumda..."

likleri yok, eğitimleri yok. Daha tarıma yönelik olan yerli projesini tamamlayacak tarzda bu işçilerin dokusunu yeniden inşa etmek, başka türlü bir modernleşmenin gündemini oluşturuyor. Bu, onların hâlâ kırsalla ilişkili olan kentsel güçlerini de içeriyor. Bolivya'da karşımızda olan büyük meydan okuma, özgürleşme güçlerini inşa etmek.

Ama devinim içerisindeki aktörler olarak işçi sınıfı kendisini bir hafta, üç yıl içinde inşa edemez, bu on yıllar sürer. Yirmi yılda kendilerini inşa ederler mi? Hâl-i hazırdaki maddi özellikler altında yerli hareketiyle eklemlenen bir işçi hareketi olsaydı belki bu ülkede kitlesel yapısal değişiklikleri gerçekleştirmede çok daha elverişli koşullarda olurduk.

Şu anda bence, -eski deyişle- demokratik değişimlerin eşiğindeyiz. Yani, devletin sömürgelikten kurtulması, eşitliğin inşası, kolektif hakların ortaya çıkışı, bunlar Bolivya için devasa bir devrim. Yerliler 500 yıl boyunca haklara sahip olmayan hayvanlar sayıldı. Bu, devasa bir adım. Belki dünya perspektifinden bakıldığında önemli değil, ama Bolivya için çok şey.

Ve daha yapısal büyük dönüşümler olasılığı işçilerin güçlerinin köylü-yerlilerin güçleriyle tarihsel bir moment olarak bir araya gelmesinden doğacak. Bu olduğunda, o zaman belki burada, günümüz gerçekliğini temsil eden sınırlı ufku oluşturan demokrasi ya da daha iyi bir yeniden dağıtımın olduğu bir kapitalizmden öte bir şeylerden bahsediyor olacağız.

** "Marxsism and Indigenism in Bolivia: A Dialectic of Dialogue and Conflict" Jeffery R. Webber'in Álvaro García Linera ile yaptığı görüşme, 25 Nisan 2005. ZMag, www.znet.org*

www.arsivkurdi.org

Tarihi haksızlıklar

✍ Metin Aktaş

Dokuz yaşıma geldiğimde köyümün adını, dağların, ovaların, tepelerin, ormanların, çeşmelerin, tarlaların adlarını merak ettim. Konuştuğum Kürtçe dilinde bu adların hiçbir anlamı yoktu. Bu adlar bana o kadar uzak, o kadar yabancıydı ki... Bir gün babama bu durumu sordum; babam bana bu adların Ermenice olduğunu, kendisinin de Ermenice bilmediği için bu isimlerin ne anlama geldiğini bilmediğini söyledi. O zaman Ermenilerin kim olduklarını; köyümüze, dağlarımıza, ovalarımıza kendi dillerince ad veren bu insanlara ne olduğunu babama sordum. Babam kızarak beni susturdu ve bir daha ne kendisine ne de başka insanlara böyle sorular sormamam gerektiğini, böyle sorular sorduğumda başımın belaya gireceğini, jandarmaların beni alıp karakola götüreceğini söyleyip korkuttu. O gün korkup sustum ve bir daha da bu soruyu babama sormadım. Ama kurt yüreğime girmişti. Tunceli Lisesi'nde okurken kütüphaneye gidip gizliden gizliye, çocukluktan beri yüreğimin bir yerinde saklı duran bu sorunun cevabını aradım. Bir zamanlar benim köyümde yaşamış bu insanlara ne olmuştu? Bu cevabı bulduğumda şok oldum. İlk defa o gün tarihi haksızlığın ne olduğunu öğrendim.

Hakkari Lisesi'ne sürgün edilince orada garip bir durumla karşılaştım. Benimle birlikte lisede okuyan öğrencilerin bir çoğunun amcaları, dayıları, teyzeleri, halaları, akrabaları Irak sınırları içinde yaşıyordu. Devletler, sınırlar aileleri parçalamıştı. Babasıyla Irak'ta yaşayan amcasını görmek için sınırı geçmeye çalışırken askerler tarafından vurularak öldürülen arkadaşım İsmail'i, yaşadıkça unutmam. Kurşunla parçalanmış o güzel yüzlü genç adamın görüntüsü hala gözlerimin önünde...

Bu Kurban Bayramı'nda televizyonlarda Türkiye-Suriye sınırında yer alan Nusaybin'de birikmiş on binlerce insanı izlerken arkadaşım İsmail'i anımsadım, gözlerim doldu. Aradan otuz yıldan fazla bir zaman geçtiği halde sorun hala olduğu gibi duruyordu. Ne Türkiye ne Suriye yöneticilerinde sınırın her iki tarafında yaşayan ailelerin birleştirilmesi gibi bir çaba yoktu, daha çok sınır güvenliği gerekçesiyle parçalanmış ailelerin birleşmesini engellemeye çalışıyorlardı. Aradan geçen otuz yıllık zaman içerisinde kim bilir akrabalarını görmek için sınırı geçmeye çalışan kaç insan öldü, yaralandı? Kaç insan sınırın öbür tarafında yaşayan akrabalarını görme hasretiyle ölüp gitti?

Yeryüzünün en akıllı canlı türü olduğuyla övünen insanoğlunun yaptıklarını, yaşadıklarını gördükçe, insan olarak doğduğuma pişman oluyorum. Sanki neden bir kuş, bir ayı, bir geyik olarak doğmadım ki!.. Onlar yeryüzünü sınırlarla parçalayıp birbirlerine yasaklamadı. Koydukları sınırlar yüzünden birbirleriyle savaşmıyorlar. Yeryüzünde yaşayan canlı türlerinin arasında en zalimi, bencili ve bazen de en akılsızı insanoğludur. Haksız bir şekilde yeryüzüne tek başına hakim ol-

www.arsivakurdi.org

muş bu aptal canlı türü yalnız kendi soyunun sonunu hazırlamakla kalmıyor, birlikte yaşadığı diğer canlı türlerini de beraberinde felakete sürüklüyor. Neyse ben konuma döneyim.

***

Tarihi haksızlıklar günümüzde insanoğlunun en önemli sorunlarından biri. Özellikle yaşadığımız bölgede hala çözüm bekleyen bir çok tarihi haksızlık var. Bir çok tarihi haksızlık da günümüzde insan hayatının önünde önemli bir sorun olmaktan çıktığı için düzeltilmesi mümkün değildir. Tarih böyle binlerce tarihi haksızlıklarla dolu. Size bu konuyla ilgili küçük bir örnek vereyim. Alevi mezhebine sahip insanlar H. Hüseyin'in ailesiyle Kerbela'da şehit edilmesini çok önemser. Her yıl muharrem ayında on iki gün oruç tutarak, su içmeyerek bu katliamın yasını tutarlar. Sofu bir dindar olan komşumuz Hasan amca, her muharem geldiğinde kara bir astır alarak kendini bir odaya kapatır, on iki gün boyunca hiçbir şey yemeden, içmeden yas tutardı. Biz, açlıktan öleceğinden korktuğumuzdan onu odadan çıkarmak için çok uğraşırdık; sonunda bu iş gönüllü olmayınca baltayla kapıyı kırarak Hasan amcayı odadan dışarı çıkarırdık. Bir Alevi ailenin çocuğu olarak bu sorun beni hep düşündürmüştür. Biz Aleviler sonsuzluğa kadar bu tarihi haksızlığın yasını tutmak zorunda mıyız? Şüphesiz H. Hüseyin'in ailesiyle Kerbela'da şehit edilmesi tarihi bir haksızlıktı. Ama çözümü mümkün olmayan bir tarihi haksızlıktı; çünkü bu olayın mağdurları da sanıkları da bin yıldan fazla bir zaman önce ölmüşlerdi. Tarih buna benzer, hatta bu olaydan çok daha vahşi, kanlı yağmalarla, kıyımlarla doludur. Bu tür tarihi haksızlıklar sadece anılır, düzeltilemez.

Ermeni halkının yaşadığı tarihi haksızlık da düzeltilmesi mümkün olmayan tarihi haksızlıklardan biridir; bu tarihi haksızlık, bugünün Türkiye-Suriye sınırında yaşanan olaylarla kıyaslanamayacak bir tarihi haksızlıktır.

Sanırım bir zamanlar benim köyümde yaşamış Ermeni halkının yaşadığı tarihi haksızlık da düzeltilmesi mümkün olmayan tarihi haksızlıklardan biridir; bu tarihi haksızlık, bugünün Türkiye-Suriye sınırında yaşanan olaylarla kıyaslanamayacak bir tarihi haksızlıktır. Düzeltilmesi mümkün değildir. Türkiye, Irak, İran, Suriye sınırında yaşanan tarihi haksızlık bu tarihi haksızlıktan farklıdır. Çünkü sorun hala canlıdır, hala insanlar bu tarihi haksızlığın yaratığı haksızlıklardan dolayı derin acılar yaşamaktadırlar. Bu iki tarihi haksızlığı birbirinden ayırmak gereklidir.

Sorunun daha iyi anlaşılması için biraz daha açmakta yarar var. Örneğin; İkinci Dünya Savaşı'nda Avrupa'da yaşayan Yahudilerin Hitler faşizmi tarafından soykırıma uğratılması tarihi bir haksızlıktı, ama çözümü, düzeltilmesi mümkün olmayan tarihi bir haksızlıktı. Almanya'nın İkinci Dünya Savaşı'nda yenilerek ikiye bölünmesi de tarihi bir haksızlıktı, ama düzeltilmesi mümkün olan tarihi bir haksızlıktı. Çünkü Avrupa'da yaşayan Yahudilerin büyük çoğunluğu yok edilmiş, geri kalanları da Avrupa'dan kaçmaya zorlanmıştı. Ölüleri diriltmek mümkün olmadığına göre bu tarihi haksızlığın düzeltilmesi mümkün değildir. Bizim yapacağımız şey; bu tarihi haksızlığa uğramış insanların anısını canlı tutmak, gelecekte böylesi korkunç tarihi haksızlıkların yaşanmaması için gelecek nesilleri uyarmak, bu tarihi haksızlıklardan arta kalan mağdurlar varsa onların yaralarını sarmak, acılarına ortak olmak, mağduriyetini karşılamaktır. Bundan fazla yapabileceğimiz bir şey yoktur.

Aynı tarihsel dönemde yaşanmış bu iki tarihi haksızlıkta, Yahudilerin uğradığı soykırım tarihi haksızlığının düzeltilemeyeceğini, ama Almanya'nın ikiye bölünmesi tarihi haksızlığının düzeltilebileceğini söylemiştim. Çünkü Alman halkının ikiye bölünmesi ölü bir tarihi haksızlık değil; canlı, dinamik, üretim ilişkilerinin ve üretici güçlerin gelişmesi önünde engel olan bir tarihi haksızlıktı. İkinci Dünya Savaşı'nda yenilen Alman halkının bir kısmı Doğu Almanya'da, bir kısmı Batı Almanya'da kaldı. Aileler bölündü. İki Almanya utanç duvarıyla birbirinden ayrıldı. Ama sorun yok edilemedi; hiçbir Alman, hiçbir vicdan sahibi insan, Alman halkının bu bölünmüşlüğünü onaylamadı. Bu tarihi haksızlıktan dolayı yüz binlerce Alman insanı acılar yaşadı, öldü. Batı Almanya'da yaşayan ailesiyle birleşmek için Doğu Almanya'dan kaçan kardeşimin kayınbabasının bana anlattıklarını size anlatsam günlerce üzülürsünüz. Onun yaşadıkları, Türkiye-Suriye sınırında yaşayan Kürtlerin acılarıyla aynı. Bölünmüş Alman halkı çok acı çekti. Ve sonunda bölünmüş Alman halkı utanç duvarlarını yıkarak bütünleşti. Bugün yeryüzünde bu-

www.arsivekurdi.org

na benzer yüzlerce tarihi haksızlık var. Örneğin Kıbrıs'ın ikiye bölünmesi, Kuzey Kore'yle Güney Kore'nin bölünmüşlüğü, çözüm bekleyen tarihi birer haksızlıktır. Tarihi haksızlıkları değerlendirirken bu farklılıkları dikkate almak zorundayız. Dinamik olmayan, insan yaşamı üzerinde, üretim ilişkileri ve üretici güçlerin gelişmesi önünde engel olmayan tarihi haksızlıkları anarız, bu insanların uğradığı acıları hatırlarız, ama bu tür tarihi haksızlıkların düzeltilmesinin mümkün olmadığını da bilmek zorundayız.

Şüphesiz bu tür tarihi haksızlıkların düzeltilmesini isteyen insanlar çıkacaktır, çıkıyorlar da. Ama bu insanların çabaları gerçekçi değildir. Buna bir örnek vermekte yarar var; Avrupalıların Amerika kıtasını istila edip bu kıtada yaşayan yerli halkı öldürerek yok etmesi tarihi bir haksızlıktı. Bu tarihi haksızlık artık düzeltilmesi mümkün olmayan bir tarihi haksızlıktır. Bugün Amerika kıtasında bu tarihi haksızlığın düzeltilmesini isteyen hayatta kalmış yerli halkların çocuklarının çabaları gerçekçi değil, doğru da değildir. Varsayalım ki bu amaçta olan insanlar başarıya ulaştı, bu kez ortaya yeni bir tarihi haksızlık çıkacaktır. Bugün Amerika kıtasında yaşayan milyonlarca Avrupalı istilacının torunlarını nereye süreceksiniz?

Düzeltilmesi mümkün olmayan tarihi haksızlıkların düzeltilmesini isteyen insanlar görünüşte ulvi bir amaç için çabaladıklarını göstermiş olsalar da, çabalarının sonuçları iyi olmayacaktır. İslam dini içerisinde Ehlibeyt soyunun uğradığı tarihi haksızlığı anmak başka, düzeltilmesi mümkün olmayan bu tarihi haksızlığın düzeltilmesi için çaba sarfetmek başkadır. Alevilerin bütün enerjilerini bu alana harcamaları hem doğru değil, hem de gerçekleşmesi mümkün olmayan bir çabadır.

Tarihi haksızlıklar sadece insanlar arasında yaşanan olaylardan ibaret bir şey değil, kanımca insan soyunun yeryüzünde birlikte yaşadığı diğer canlı türlerine karşı yaptığı haksızlıklar da tarihi haksızlıklar kategorisine girer.

Bir zamanlar benim köyümde yaşamış olan Ermeni halkının uğradığı tarihi haksızlık da düzeltilmesi mümkün olmayan böyle bir tarihi haksızlıktır. Ermenilerin öldürülmeleri, yaşadıkları topraklardan zorla tehcire gönderilmeleri tarihi bir haksızlıktır. Bu tarihi haksızlığı anmak, bu tarihi haksızlıkta ölmüş insanların anılarına saygı duymak ayrı bir şey, bu topraklarda yaşayan insanların yerine Ermenilerin yerleştirilmesini savunmak ayrı bir şeydir. Bugün hem ülkemizde hem dünyada tartışılan bu sorunun iki uzlaşmaz cephesi var. Birinci cephe, yaşanmış Ermeni tarihi haksızlığını inkar eder. İkinci cephe ise bu tarihi haksızlığın düzeltilmesini talep eder. Bu her iki bakış açısı da gerçekçi değil, insani değil. Bu tarihi haksızlığın düzeltilmesini amaçlayan insanlara sormak lazım; bu topraklarda yaşayan on milyonlarca insanı ne yapacaksınız?

***

İsterseniz insan soyu arasındaki tarihi haksızlığı kısa bir süre bir kenara bırakarak, dünyaya egemen olmuş insan soyunun birlikte yaşadığı diğer canlı türleriyle arasındaki ilişkiyi ele alalım. Bu konuyu açmışken birkaç söz daha söylemek istiyorum. Tarihi haksızlıklar sadece insanlar arasında yaşanan olaylardan ibaret bir şey değil, kanımca insan soyunun yeryüzünde birlikte yaşadığı diğer canlı türlerine karşı yaptığı haksızlıklar da tarihi haksızlıklar kategorisine girer. Örneğin; insan soyunun acımasız katliamları sonucu yeryüzünde yok olan canlı türlerinin başına gelen felaketler birer tarihi haksızlıktır. Bu tarihi haksızlıklar düzeltilmesi zorunlu olan tarihi haksızlıklardır. İnsanoğlu yeryüzünde birlikte yaşadığı diğer canlı türlerinin varlığının devamına saygılı olmak zorundadır. Bu sadece insani bir çaba değil, yeryüzündeki yaşamın devamı için gerekli olan bir zorunluluktur.

Bugün insanoğlu, yeryüzündeki yaşamın bir zincirin halkaları gibi birbirini tamamladığının, halkalardan birinin veya birkaçının yok olmasıyla yeryüzündeki yaşamın da yok olacağının bilincine varmış durumdadır. Geçmişte yaratılan bütün inançlar, düşünceler yeryüzündeki hayata sadece insanoğlunun gözüyle, çıkarlarıyla bakıyordu. Bu bakış tarzı hem insanoğlunu, hem de yeryüzünde insanoğluyla birlikte yaşayan diğer canlı türlerini felakete sürükledi. İnsanoğlu kendi düşüncelerini, inançlarını gözden geçirerek, yeryüzünde yaşayan bütün canlı türlerinin yaşamlarına saygılı bir düşünce, inanç geliştirmek zorundadır.

***

Yeniden konumuza, insan soyu arasındaki tarihi haksızlıklara dönelim. Yazımın başın-

www.arsivakurd.org

da Türkiye, Suriye, İran, Irak sınırında yaşanan insanlık trajedisinden söz etmiş, bunun düzeltilmesi gereken bir tarihi haksızlık olduğunu vurgulamıştım. Ne yazık ki bu tarihi haksızlığın düzeltilmesi, Türkiye'de siyaset yapan (gerek sağda, gerek solda) hiçbir partinin amaçları arasında yok. Bu sorun görmezlikten geliniyor. Ama bunun çözüm olmadığını görüyoruz. Deve kuşu gibi başımızı kuma gömmekle ne içerisinde yaşadığımız dünya yok oluyor, ne de korktuğumuz sorunlar...

Peki, ne yapmalı?

Gelin soruna biraz ütopik yaklaşalım. Varsayalım ki insanoğlu ulusal yurttaşlıktan dünya yurttaşlık bilincine ulaştı. Sınırlar kalktı, bütün ulusların, halkların eşit ve özgürce kendini ifade ettiği bir tek dünya devleti kuruldu. Tek tek ulusların orduları yok edilerek sadece dünya devletinin ordusu oluşturuldu. Uluslar arasındaki düşmanlıklar, savaşlar yok edildi. Bütün dünya bütün insanların ve insan soyuyla birlikte dünyada yaşayan canlıların özgürce dolaşabildiği bir alan oldu. İnsanlar ve insanlarla diğer canlı türleri arasındaki adaletsizlik yok edildi. Dünya nimetleri yeryüzünde yaşayan bütün canlı türlerine sunuldu... O zaman tarihi haksızlıklar yaşanır mı? Bence tarihi haksızlıkları nihai olarak yok etmenin tek çözüm yolu budur. Böyle bir dünya yaratılmadan tarihi haksızlıkları nihai olarak yok etmek mümkün değildir.

Şüphesiz ki kapitalist dünyanın sınırları içerisinde tarihi haksızlıklara çözüm bulmak mümkündür, ama kapitalizm

Bu sorunlarımızı inkar eden kesimler kadar, sorunların kapitalizmin sınırları içerisinde çözümünü yadsıyıp bu sorunların çözümünü bilinmeyen bir zaman dilimine erteleyen kesimler de yanılmaktadır.

var oldukça yeryüzünde yeni tarihi haksızlıklar doğacaktır. Biz yeryüzünde tarihi haksızlıkların nihai olarak yok edilmesini istiyorsak kapitalizmi yeryüzünde insan yaşamından çıkarmak zorundayız. Çünkü kapitalizm eşitsizlik ve sömürüdür. Temel amacımız bu olmasına rağmen, tabii ki biz çözüm bekleyen tarihi haksızlıkların kapitalist dünya içerisindeki çözümüne karşı değiliz. Hatta bu tarihi haksızlıkların kapitalizmin sınırları içerisinde çözümüne yardımcı olmak zorundayız. Bugün acil çözüm bekleyen tarihi haksızlıklara kapitalizmin sınırları içerisinde çözüm üretmek pek ala mümkündür. Örneğin; bir zamanlar düzeltilmesi neredeyse imkansız gibi görünen Almanya'nın bölünmesi tarihi haksızlığı kapitalizmin sınırları içerisinde düzeltildi. Ülkemizde çözüm bekleyen halklarımızı direkt ilgilendiren iki dinamik tarihi haksızlık var; bunlardan biri Kürt sorunu, diğeri Kıbrıs sorunudur. Ermeni sorunu bu topraklarda yaşanmış bir tarihi haksızlık olmasına rağmen, düzeltilmesi mümkün olmayan, dinamik olmayan bir tarihi haksızlıktır. Bu sorunların kapitalizmin sınırları içerisinde çözümü mümkündür. Yeter ki birbirimizi anlamayı, birbirimizin temel insani haklarına saygılı olmayı bilelim. Bu temel ilkeyi yürekten benimsedikten sonra çözülmeyecek hiçbir sorunumuz olamaz.

Bu sorunlarımızı inkar eden kesimler kadar, sorunların kapitalizmin sınırları içerisinde çözümünü yadsıyıp bu sorunların çözümünü bilinmeyen bir zaman dilimine erteleyen kesimler de yanılmaktadır. Hem ülkemizi direkt ilgilendiren hem de bugün yeryüzünde çözüm bekleyen diğer tarihi haksızlıklar da pekala kapitalist bir dünyada da önemli oranda düzeltilebilinir.

Biz, bir yandan tarihi haksızlıkların kapitalizmin sınırları içerisinde düzeltilmesine çalışırken, bir yandan da tarihi haksızlıkların nihai olarak yok edileceği bir dünyanın yaratılması için çaba sarfetmek zorundayız. Böyle bir dünya, yukarıda anlattığım dünyadır. Böyle bir dünya düş değil, yaradılıştaki gerçekliktir. Kapitalistler bu ütopyamızı gerçekleşmesi mümkün olmayan sanal bir ütopya olarak adlandırıyorlar. Aslında sanal olan bizim ütopyamız değil, sanal olan kapitalistlerin yarattığı bu dünyadır. Yaradılıştaki dünya, sınırların olmadığı, bütün canlı türlerinin bir arada yaşadığı, bütün dünyanın bütün canlı türlerinin olduğu dünyadır. Yani yaradılışta doğal olarak var olan bizim ütopyamızdır. Dünya milyonlarca yıl böyle yaşadı, dünyanın sınırlara, sınıflara bölünmesi birkaç bin yılı aldı. Bu, dünyanın varoluşundan bu yanaki zaman içerisinde bir nokta kadar bir şey bile değildir. Ve kısa bir süre sonra da tekrar eski doğal halini alacağına inanıyorum. Hep umutlu oldum. Böyle bir dünya mutlaka kurulacak, düşlerimizi süsleyen cennetin yeryüzü olduğunu göreceğiz.

www.arsivanarsiv.org

Niyet ve sözün ötesinde yerelin merkezileşmesi

✍ Enver Alpşar

Ne siyaset ne de yeni bir dünya iddiası niyet ya da söz işi değildir. Çoğu zaman yaşam niyetlerimizden çok öte bir yerden akıp gider, hatta bir çok noktada yaşam bizi kendisine benzetir, ama biz bunun farkında bile değilizdir. Çünkü biz hala yaşamın akışını değiştirmeye niyetlenmekle meşgulüzdür.

MESOP Girişimi'nin 'sorunlama belgesi'nde yer alan "örgüt/örgütlenme" üst başlığı altındaki "yerelin merkezileşmesi" bölümünde sorulan sorulardan bir tanesi de "Yerelin merkezileşmesi; merkezde değil gövdede güçlü örgüt/örgütlenme tezine niyet ve sözün ötesinde ne katabilir?" olmuştu. Soru girişim bileşenlerini ya da kadro adaylarını tam da can alıcı yerden vuruyordu aslında. Söze, kuru niyetlere daha fazla tahammül edebilecek sabrın kalmadığının üstüne vurgu yapılıyordu aynı zamanda ve böyle olması da gerekiyordu bence. Çünkü niyetlerimizin dışında bir bütün olarak önce kendimizle, sonra yaşamın kendisiyle yüzleşmemiz gerekiyor. Bunu yapmalıyız, çünkü yaşamın neresinde durduğumuzu görmeliyiz. Bunu yapmalıyız, çünkü ayağımızın bastığı yerin ihtiyaçlarını doğru algılamalıyız. Bunu yapmalıyız, çünkü lafta değil de somutta bir şeyler üretmeliyiz artık.

Ancak her bileşenimizin yerelin merkezileşmesini zihninde ezberi bozan bir yerden ve yeniden yeniden tartışması, berraklaştırması gerekiyor. Nedir yerelin merkezileşmesi ve kendini hangi zemin üzerinden kurgulamalıdır?

Birincisi; dikkat edilirse MESOP, üç-beş kişinin bir araya gelerek program/tüzük hazırlamış olan örgüt/örgütlenmeler gibi yerellerin kerhen önemsinden bahsetmiyor, bunu çok iyi bilince çıkarmak gerekiyor. Eğer böyle olsaydı MESOP mevcut hareketlerin yaptığı gibi çoktan program/tüzük hazırlamış olurdu ve yerellere konuşlandırdığı kadrolarına kurumlaşmaları adına lojistik destek vermeye başlamış olurdu bile. MESOP kendisini, süregelen bir çok örgütlenmenin tersine, kendi nesnelliği ve özgün sorunları üzerinde şekillenmiş güçlü yerel örgütlerin üzerinden kurguluyor. Yani tepeden

www.sivakurdi.org

inme değil, tabandan/yerellerden süzülüp gelen bir merkezden bahsediyor ki bunun adını da gövde ağırlıklı ya da gövdede güçlü örgüt diye koyuyor.

İkincisi ve önemlisi; yerellerin merkezileşmesi, kadroların kendilerini salt fiziki olarak bulundukları yerde görmeleri, konuşlandırmaları demek değildir. Ya da bulundukları bölge, il veya semtte salt kurum ve kuruluşlar oluşturmak da değildir. Eğer sorunu böyle algılarsak, her şeyden önce ezber bozmayı ve taş üstüne taş koymayı iddia eden bir girişimi daha işin başında iken tıkamış ve yeni bir ezberin kaynağı haline getirmiş oluruz. Bir bebeğin koşması için önce emeklemesi, yürümesi ve koşarken düşmemesi için güçlü bir denge yetisini kazanması gerekiyor. Bu demektir ki bulunduğumuz bölgede/ilde/semtte yaşayan insanların öncelikle kendi asgari ve ivedi sorunları üzerinden harekete geçmesi/geçirilmesi gerekiyor. Dünyaya yerellerden bütünlüklü baktığımızda, bu emekleme sürecidir, bebek artık kendi sorunlarıyla ilgilidir demektir. Sonraki aşamada kendi sorunlarını ve çözümlerini bilinçli bir tarzda diğer il ve bölgelerin sorunları ve çözümleri ile birleştirmesi gerekiyor ki, bu da yürüme aşamasıdır. En son aşamada ise, bulunduğu yerden dünya halklarıyla kucaklaşabilmenin maddi zeminlerini yaratma çabası içine girmesi gerekiyor ki, bu da koşma süreci demektir. Çünkü günlük yaşamında karşılaştığı sorun ve sıkıntılara yüzünü dönmeyen bir insanın Afrika'daki, Somali'deki ya da dünyanın herhangi bir yerindeki sorunlara duyarlı olması beklenemez.

Kendi kendimize hep "Neden bu çabalarımıza rağmen o/onlar hala kavganın dışında duruyor?" deriz, ama bunun nedenlerine inmeyiz. Oysa tarih bize, doğru bir yerden ilişki kurulduğunda 'korkakların/duyarsızların' neler yapabileceğini çokça göstermiştir.

Artık bir bölgede ya da bir semtte halkın, semt/mahalle sakinlerinin gündelik sorunlarının çok uzağında sorunları içeren yazı ve sloganlara yer veren bildiri, afiş vb. pratik çalışmalar, insanları harekete geçirmek bir yana, dikkatlerini bile çekmiyor. Üç aydır evin kirasını veremeyen bir işçi sabah işe gitmek için evinden çıktığında sokağın köşe başında "MAHİR, HÜSEYİN, ULAŞ, KURTULUŞA KADAR SAVAŞ / TEK YOL DEVRİM" yazılı bir pankart ya da afiş gördüğünde ne hisseder acaba? Bence hiçbir şey hissetmediği gibi yoluna devam edip gider. Bir de üstüne üstlük o insana kızarız, duyarsız ya da ot gibi bir insan deriz, oysa duyarsızlığın da toplumsal nedenlerinin olduğunu ve bizim bunu anlamaktan çok uzak bir yerde durduğumuzu görmeyiz bile.

Kendi kendimize hep "Neden bütün bu çabalarımıza rağmen o/onlar hala kavganın dışında duruyor?" deriz, ama bunun nedenlerine inmeyiz ve hala onları korkak, duyarsız olarak nitelendirmeye devam ederiz. Oysa ki tarih bize, doğru bir yerden ilişki kurulduğunda 'korkakların/duyarsızların' neler yapabileceğini çokça göstermiştir. Yani çok düz, mekanik ve insanların ruhsal yapısından, iç dünyasından kopuk bir örgütsel pratik, kendini tatmin etmenin ötesine geçemiyor; bir kere bunu görmemiz gerekiyor. İnsanların iç dünyalarını, ruhsal yapılarını ve öncelikli sıkıntılarını bilmeyen ve bu üç olgu üzerinden onlarla herhangi bir ilişki geliştiremeyen kadro ya da örgütler yaşamın akışını ne yönde ve nasıl değiştirebilir?

Yerelin merkezileşmesi, kavram olarak ilk kez MESOP tarafından kullanılmıyor belki. Daha önce de bunu farklı açılardan ele alan, tartışan kimi hareketler olmuştur elbette. Ama bu konuda kilit sorun, niyet etmekten öte bunu pratikte klasik yerel çalışmaların dışına nasıl çıkartacağımızdadır. Dün bunu tartışanlar, bugün niyetleri ne olursa olsun, yerel çalışmalarda dünün araçlarına, yöntem ve tarzlarına geri döndüler/dönmek zorunda kaldılar. Bu süreçte yeni yöntem, tarz ve araçlar geliştirmediğimiz taktirde MESOP'un da eskiye dönmesi kaçınılmazdır. Bu sorun her MESOP çalışanının üzerinde durması gereken önemli bir sorundur. Çünkü gövdede güçlü örgütü yaratacak olan, yerellerde oluşan merkezler olacaktır.

Klasik yerel çalışmadan somut bir örnek

İstanbul'da olduğum bir dönemde, Alibeyköy her kış olduğu gibi yine sular altındaydı. Altyapının düzensizliğinden ve kanalizasyonun olmayışından kaynaklı olarak biriken sular, olması gereken kanalizasyona gidecekken mahalle sakinlerinin evlerini dolduruyor durumdaydı. Bunun haberini aldığımızda, haftalık bir gazetenin muhabiri olarak mahalleye gittim. İnsanlar bu duruma alışmış olacak ki, evlerine doluşan suları çok sakin bir şekilde dışarıya atacak malzemeler bile

www.arsivakurdi.org

icat etmişlerdi. Birkaç poz resim aldıktan sonra insanlarla sohbet etmeye koyuldum, ama beni dinlemediler bile. Sonra anladım ki, onların o an için sohbete değil, evlerindeki suları boşaltmalarına yardımcı olacak insanlara ihtiyaçları vardı. Ben de öyle yaptım; çantamı kuru bir yere koyduktan sonra paçalarımı dize çektim ve elime bir kova alarak işe koyuldum. Bu yaklaşık iki saat sürdü böyle. Sonra ev sahibesi tavşan kanı çayı getirdi ve birlikte oturup çaylarımızı yudumladık. Sohbet kendiliğinden başlamıştı bile...

Beni can kulağıyla dinliyordu, ona "Seneye ne yapacaksınız?" diye sordum. "Yine biz bize temizleyeceğiz evimizdeki suları." demişti. "Peki bunun daha köklü bir çözümü mümkün değil mi?" dediğimde ise, "Bizi kimse dinlemiyor ki." demişti. "Devlet mi?" diye açmak istedim, "Hem devlet hem de belediye." dedi. "Peki neden çözümü hep onlardan bekliyorsunuz? Mahalle sakinleri olarak bu sorunu hepiniz birlikte yaşıyorsunuz, bu sizin öncelikli ve ortak sorununuz değil mi? Neden bir mahalle komitesi oluşturup bunun çözümüne ilişkin bir araya gelmiyorsunuz, tartışmıyorsunuz?" dediğimde ise, "Bize kimse akıl vermiyor ki." demişti.

Her MESOP çalışanı, bulunduğu yerin öncelikli sorunları üzerinden pratik çalışmaları örmelidir. Yeni bir dil başta olmak üzere yeni yöntem ve araçları geliştirmeli ve bu araçları yerellerdeki ayaklanmaların manivelası olarak kullanabilmelidir.

Çayımı içtikten sonra "Seneye görüşürüz." dedim ve çıktım evden. Çünkü yapacak pek fazla bir şeyim yoktu, ne de olsa saatinde büromda olmalıydım. Ama giderken ardımda öyle bir kapı bırakmıştım ki her gittiğimde bana tereddütsüzce açılabilirdi ve o mahalle sorunu üzerinden ona her istediğimi yaptırabilirdim. Mahallenin duvarlarında "Yaşasın Devrim ve Sosyalizm" içerikli falancafilanca imzalı afiş ve yazılamaları gördüğümde ise, kendi kendime "bu mahallede yani, Alibeyköy'de devrimin ve sosyalizmin yolunun, evini su basmış insanların sorunlarını paylaşmaktan ve onları öncelikle bu sorun üzerinden bir araya getirmekten geçtiğini" söyledim.

Oysa ki orada devrimci yerel çalışma adına yapılabilecek iş o kadar da zor değildi; tam da adamın dediği gibi, bu sorunda ne yapabilecekleri konusunda onlara akıl vermek, yol göstermek ve bunun üzerinden onları bir yerde toplamak gerekiyordu sadece.

Bu noktada, her MESOP bileşeni bulunduğu yerin öncelikli sorunlarını araştırıp bulmalı ve o sorun üzerinden somut pratik çalışmaları örmelidir. Yeni bir dil başta olmak üzere yeni yöntem ve araçları geliştirmeli ve bu araçları yerellerdeki toplumsal ayaklanmaların manivelası olarak kullanabilmelidir.

www.arsivakut.org

İdeoloji ve politikada devrimci duruş

-I-

✍ Hurşit Kaşıkkırmaz

Böylesi bir konuya beni yönelten, kuşkusuz ki son yıllarda devrimci hareket ve kadroların -istisnalar hariç- büyük çoğunluğunun dünden farklı olarak bugün nerede ve nasıl konumlandıklarının, hangi çizgi ve hangi dünya görüşüne hizmet ettiklerinin, etmeye çalıştıklarının düşündürücü oluşudur. Bu durumun bilince çıkarılması gerektiği düşüncesinden hareketle konunun irdelenmesi gerektiğine inanıyorum.

Bu yazıda yalnızca A, B, C hareketleri değil, genel anlamda devrimci hareket ve o hareketleri oluşturan kadroların durumuna genel bir bakış şeklinde yapabildiğimce bir değerlendirme yapacağım. Böylelikle kendi gerçekliğimizi anlama, kavrama ve ona göre hareket etme gibi bir zaruretimizin olduğunu düşünüyorum.

Bu konuda çeşitli şekillerde ve düzeylerde kimi yazılar yazıldı. Değerlendirmeler yapıldı. Fakat bunlara rağmen, bu konunun -içinde bulunduğumuz durum gereği- gündeme taşınması ve tartışılmasının gerekliliğinin olduğunu vurgulamak istiyorum.

Son yıllarda dünya devrimci/komünist hareketinin karşılaştığı ağır ideolojik, teorik, felsefi, siyasi ve bunlardan kaynaklı pratik hareketlilik sorunları bu hareket ve kadrolarda bir duraganlık, gerileme ve deyim yerindeyse 'sersemleşme' yaratmıştır. Öyle ki, gelinen aşamada hareketler ve kadrolar bu durumdan kaynaklı olarak ne yapacaklarını, nerede ve nasıl konumlanacaklarını birbirine karıştırmış durumdadırlar.

Öyle bir durum gündeme gelmiştir ki, daha dünün ve kimi bugünün hareketleri ve kadroları, gerek klasik anlamda sol saflarda bulunanlar, gerek "bu böyle gitmiyor" diyerek kadroluktan çekilenler ve hareketlerin varlığına son verenler, gerekse de "bizler çağa denk düşecek, onun ihtiyaçlarına cevap verecek hareketi yaratacağız" iddiasında olanlar olsun, çoğunlukla herkes bu tıkanıklıktan etkilenmektedir. Evet, bu kadro ve hareketler üç temel şık şeklinde bugün yaşamlarını idame ettirmektedirler.

www.arsivakurdi.org

Gelinen aşamada bu kadrolar ve hareketler bu üç şıkkın hangisinde yer alırlarsa alsınlar, herkes sol, sosyalist, devrimci ideolojinin böyle temsil edileceğini iddia ederek propagandasını yapmakta, kendisince mücadele etmekte ve dahası ideolojik, teorik, politik üretim yapıyorum diyerek siyaset sahnesinde yer almaktadır. Şimdilik durum teorik ve pratik olarak bu şekilde gidiyor. Ama bu kadro ve hareketlerin çoğunluğunun şu anda teoride savundukları veya savunmaya çalıştıkları sol, sosyalist ve devrimci düşünce ile somut, gerçek durum birbirinden çok farklı çizgiler oluşturmaktadır.

Bu üç şıkkı oluşturan hareket ve kadroları ayrı ayrı ele alarak değerlendirirsek, inanıyorum ki daha anlamlı ve anlaşılır bir durum ortaya çıkacaktır. Tabii bunlar hakkında böylesi bir değerlendirme yaparken, dikkate alınacak önemli konuları da işlemeye çalışacağız. Yazımızın konusu gereği burada dünya meselelerini tümden masaya yatırıp bunlara çözüm üretecek değiliz. Ama öne çıkan, artık belirginleşen bazı konuları, yazının konusu gereği işleyerek, örnek vererek meselenin anlaşılması için çaba sarfedeceğiz.

Birinci şık: Şu anda klasik anlamda sol, sosyalist, devrimci saflarda yer alan hareket ve kadroların ideolojik, teorik, politik, felsefi ve kültürel olarak şekillendikleri konum ne oranda çağa cevap veren bir bilimsellik içermektedir?

Hemen belirtelim; hiçbir devrimci/komünist üstad/lider yani Marx, Engels, Lenin, Stalin, Mao ve diğerleri yaptıkları ideolojik, teorik, felsefi ve kültürel üretimlerine bağnazca ve

Kadro ve hareketlerin çoğunluğunun şu anda teoride savundukları veya savunmaya çalıştıkları sol, sosyalist ve devrimci düşünce ile somut, gerçek durum birbirinden çok farklı çizgiler oluşturmaktadır.

statükocu bir şekilde bağlı kalınması gerektiğini kitlelere veya kitle önderlerine önermemişlerdir. Tam tersine bu üstad ve liderler toplumbilimi olan Marxizm'in de diğer bilim dalları gibi geliştirilmesinin gerekliliğine vurgu yaparlar. Dikkat edilirse, bu üstad ve liderler ve diğerleri toplumbiliminde bağnazlığa ve statükoculuğa takılmamışlardır. Onlar dünya, bölge ve ülkelerde her zaman somut durumun somut ve bilimsel analizini yaparak mücadele etmişler ve ideolojik, teorik, felsefi ve kültürel üretimlerde bulunmuşlardır. Çünkü yeryüzünde her şey değişime uğruyor. Bu durum tabiatın bir kuralıdır. Ve onlar bu durumu bilip bilinçlerine dahil ettiklerinden dolayı, bağnaz ve statükocu davranmamışlar ve kimseye de böyle bir tavsiyede bulunmamışlardır.

Evrende "değişmeyen tek şey değişimdir" tahlil ve tespiti çağımız filozoflarının tespiti değildir. Bu tespit yüzyıllar önce o dönemin filozoflarının bilince çıkardıkları bir tespittir. Ama bu noktada kimin veya kimlerin bu değişimden ne anladığı/anladıkları veya bu değişimi nasıl yorumladığı/yorumladıkları önemli bir durum oluşturmaktadır. Bizim üzerinde yoğunlaşmamız gereken konu, bu değişimin toplumlarda nasıl bir etkide bulunduğudur.

İkinci şık: "Bu işler böyle gitmiyor" diyerek kadroluktan çekilenler veya örgütün varlığına son verenler veya vermeye çalışanlar.

Bu kesim gerek bilinçli, gerek bilinçsiz olarak, işlerin böyle gitmeyeceği kanısına vardıktan sonra örgütü terk ederek sistemin olanaklarından yararlanmaya yöneliyor. Örgüt içerisinde olmalarından dolayı daha önce yazma, okuma, araştırma veya pratikte tecrübeye sahip olmaları, onların belli bir seviye yakalamalarına olanak sağlamıştır. Bu durumda olanlar o seviye ve tecrübelerini kullanıp durmadan meselenin olumsuz yanını dillendirerek, mücadele ve sorumluluktan kaçmanın yol ve yöntemleri üzerine kafa yormaktadırlar.

Son yıllarda dünya devrimci/komünist hareketinin karşı karşıya kaldığı ağır ideolojik, teorik sorunları gerekçe yapan bu kadrolar böylesi bir yönelim içerisine giriyorlar. Bu durum herkes tarafından biliniyor. Genel anlamda dünya sol hareketi, özelde ise devrimci/komünist hareket bir gerileme ve duraganlık yaşıyor. Burada bizim anlamamız gereken mesele, dünya solu bir zamanların hazır reçetelerine dayanarak hareket ediyordu. Artık gelinen aşamada o hazır reçetelerle siyaset sahnesinde politika yapılamayacağı anlaşılmış bir durumdur.

Bu sorun bütün solun sorunudur. Bu anlamda solun tekrar çekim merkezi olabilmesi için çağa denk düşecek yeniden üretim yapılması gerekiyor. Bu yeniden üretim için çaba sarfetmeyip de, "bu işler böyle gitmiyor" diyerek saflardan çekilmek acizliğin ürünüdür.

Üçüncü şık: "Bizler çağa denk düşecek, çağın ihtiyaçla-

www.arsivakurum.org

rına cevap verecek hareketi yaratacağız" iddiasında olanlar.

Bu kesim diğerlerine oranla teorik olarak bir şeyler yapma/yapabilme gayreti içerisindedir. Fakat burada yeniyi yaratmaya çalışmak öyle basit bir iş değildir. Bu anlamda ciddi bir enerji ve kararlılıkla yeniyi yaratma çabası sarfedilmiyor. Daha önce belirttiğimiz dünya devrimci/komünist hareketi ve genel anlamda solun şu anki durumu, kapitalist-emperyalist kamptaki gelişmeler karşısında bu kesimin çoğunluğu umutluumutsuz ikircikli bir durumdadır. Oysa ki yeni çelişki biçimlerini anlamak, kavramak ve ona göre hareket noktasını belirlemek, kararlı, azimli bir şekilde sorunların üstüne yürümek gerekiyor. Tabii ki bu durum belli bir kararlılık, özveri ve inanç gerektirmektedir. Öyle ki, solun genel anlamda içinde bulunduğu durum bu kesimi de etkilemektedir. Bu kesimde genel anlamda yeniyi üretmek için herkes kendi cephesinde çaba sarfetmiyor. Bu durum çağa denk düşmüyor. Çağa denk düşecek olan yönelim, bu sorun için kendisini sorumlu hiseden her bireyin kendi cephesinde yeniden üretime yönelerek gelişmelere katkıda bulunmasıdır. Ama görebildiğim kadarıyla gelişmeler öyle olmuyor. Geçen yy'da hakim olan mantık aynı şekilde devam ediyor. Yani yeniden üretimin görev ve sorumluluğu birilerine havale ediliyor. Bu yy'da bu durum çağın ihtiyaçlarına cevap verecek bir yönelim değildir. O anlamda her kadro, üye, sempatizan ve taraftar bu konuya ciddi bir şekilde yönelmelidir. Herkes kendi cephesinde görebildiğini paylaşıma sunmalıdır.

Öncelikle kendimizden başlamalıyız. Teorik, felsefi, kültürel vb. konularda bulunduğumuz her alanda koşullara göre kendimizi yeniden şekillendirmediğimiz sürece kitlede değişikliğin olacağını/olabileceğini beklememiz ham hayal olur.

Bizim öncelikli olarak, olan/olabilecek değişikliklere kendimizi hazırlamamız gerekiyor. Biz öncelikli olarak kendimizden başlamalıyız. İdeolojik, teorik, felsefi, kültürel vb. konularda bulunduğumuz her alanda ve bu alanların koşullarına göre kendimizi yeniden şekillendirmediğimiz sürece kitlede değişikliğin olacağını/olabileceğini beklememiz ham hayal olur. Bizim kendi cephemizde geleceği bugünden kurmamız için öncelikle kendimizden ve çevremizden başlayarak ve karşıt cephede olup bitenleri anlayarak, ona alternatif yaşam prespektifi ile hareket ederek, geleceğin toplumsal sisteminin yaşamla bağını kurmalıyız.

Yanılgıya düşülmemesi gerektiği inancıyla vurgulamam gerekirse; her yeni toplumsal sistem, eski toplumsal sistemin değerleri üzerinde gelişir ve yeni toplumsal sistem eskiyi diskalifiye ederek devre dışı bırakır. Eski toplumsal sistemi devre dışı bırakarak doğan yeni toplumsal sistem, eskiye oranla ilericidir. Bu genel bir kabuldür. Ama yeni toplumsal sistem pür u pak ve problemsizdir anlamı çıkarılmamalıdır. Hele bu sistem sınıflı toplumsal sistem ise... Buna sosyalist sistem de dahildir, çünkü o da sınıflıdır.

Genel anlamda sınıflı toplumsal sistemlerin birinden diğerine geçiş yaparak günümüze kadar ilerleyen insanlık, her sınıflı toplumsal sistemde farklı dayanılmaz, çekilmez problemlerle karşılaştığı için, yeni ve problemi az olan, insanca yaşanılabilecek bir toplumsal sistem arzusuyla mücadele etmiştir, etmektedir. Bu sınıflı toplumsal sistemlerin hakim olduğu bölgelerde, ülkelerde çeşitli sebeplerden dolayı bazen gereğinden fazla geri düşüşler (Afrika, Asya vb.), bazen gereğinden fazla ileriye sıçrayışlar (Avrupa, ABD vb.) gündeme gelebilmektedir. Ama şunu da belirtmekte yarar vardır: Bu sınıflı toplumsal sistemin (kapitalizm) hakim olduğu bölgelerde/ülkelerde özü itibariyle sistemin niteliği ne olursa olsun, bu bölgelerin/ülkelerin sahip olduğu rejimlerde uçurum yaratacak bir farklılık gündeme gelmemektedir. Konunun daha iyi anlaşılması için kısa iki örnek vereceğim.

Birincisi; Asya ve Afrika'da açlık, sefalet ve savaşlardan dolayı her yıl on binlerce insan yaşamını yitirmektedir. Bu herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Ya öbür cephe de? Avrupa ve ABD'de savaş yok, açlık yok, sefalet yok, ama ne hikmetse bu bölge ve ülkelerde her yıl on binlerce insan intihar ediyor, kendi yaşamına son veriyor. İşte toplumsal trajedi, işte toplumsal sistemin içten çözülerek yıkıma doğru ilerlediğinin kanıtı budur! Burada önemli olan, toplumun aydınlarının yeni bir insani/toplumsal proje üreterek, insanlığın bu barbar sistemden kurtulmasını sağlamaya çalışmalarıdır.

İkincisi; Avrupa ülkeleri kapitalist sınıflı sistemin hakim olduğu ülkelerdir. Bu ülkeler genel anlamda dünyada hakim olan kapitalizmin en ileri düzeyini oluşturdular. Bu düzeyi

www.arsivkurdi.org

üretim araçları, hukuk, sosyal devlet, bilim-teknik alanlarında gerçek oluşumlarla kanıtladılar. Bu ülkelerin bu seviyeye sıçrama yapmaları kuşkusuz kendiliğinden gerçekleşmedi. Bu ülkeleri böyle bir sıçrama yapmaya zorlayan sebepler çok önemlidir. İşte asıl anlamamız ve kavramamız gereken, bu sistemde bu ülkeleri bu duruma zorlayan etkenlerdir. Bu etkenler şunlardır:

1- Avrupa'da güçlü ve örgütlü olan işçi sınıfı, halk cephesi;

2- Bu ülkelerin tarihsel sebeplerden dolayı zengin olmaları, güçlü sanayiye sahip olmaları;

3- Son 15 yıla kadar sosyalist sistem gibi bir sistemin karşıt blok olarak varlığını sürdürmesi, sosyalizm korkusu.

Bu sebepler özel olarak Avrupa ve genel olarak kapitalizmin yukarıda değindiğimiz gibi şekillenmesini sağladı. Bu üç etken varlığını sürdürdüğü müdetçe ne kapitalizm ve ne de Avrupa eski konumunu bozmaya cesaret edemedi. Ne zamanki bu üç etkenin varlıkları ortadan kalktı, kıta ve kapitalizm eski konumunu bozmaya başladı.

Strateji değişti

1900'lerin başlarında emperyalizmin varlığını tahlil eden Lenin, onunla ilgili olarak yaptığı tespitlerde "emperyalistlerin dünya genelinde paylaşmadıkları ve girmedikleri herhangi bir bölge ve ülkenin kalmadığı" vurgusunu yapar. O dönemden günümüze kadar emperyalistler girdikleri, paylaştıkları ülke ve bölgelerin yeraltı ve yerüstü zenginlik kaynaklarını talan etmektedirler.

1900'lerin başlarında emperyalizmin varlığını tahlil eden Lenin, onunla ilgili olarak yaptığı tespitlerde "emperyalistlerin dünya genelinde paylaşmadıkları ve girmedikleri herhangi bir bölge ve ülkenin kalmadığı" vurgusunu yapar.

Ve aynı zamanda bu yeraltı ve yerüstü zenginlik kaynakları talan edilen ülkelerin kendi iç dinamikleri ile gelişmeleri emperyalistler tarafından engellenmiştir, engellenmektedir. Bu bölge ve ülkeler emperyalizm tarafından bilinçli bir şekilde geri bıraktırılarak, kimi klasik, kimi modern anlamda sömürülmeye uygun bir konuma getirilmişlerdir. Bu ülke ve bölgeler genel anlamda "geri kalmış bölge ve ülkeler" olarak adlandırılır. Bu ülkeler içerisinde aynı zamanda "gelişmekte olan ülkeler" diye adlandırılan, farklı bir kategoriye sahip olan kimi ülkeler de bulunmaktadır.

İşte burada bizim asıl üzerinde durmamız gereken, bu kategoriye sahip olan ülkelerdir. Türkiye de bu kategori içerisinde yer almaktadır. Aynı zamanda gerek altyapıda, gerek üstyapıda belli (ileri) bir seviyeye sahip olmalarından dolayı kimi eski sosyalist ülkeler de bu kategori içerisine dahil edilmektedir. Çağımızda emperyalist kapitalizmin kendi çıkarları için yöneldiği ve büyük önem verdiği ülkelerden bir kısmı da bunlardır. Emperyalistler bu ülkelere ucuz iş gücünden dolayı önem vermektedirler. Kuşkusuz ucuz iş gücü bütün geri bıraktırılmış ülkelerde mevcuttur. Ama emperyalizm bu kategorideki ülkeleri seçmektedir. Neden? Hepimizin bildiği gibi emperyalizm daha çok kâr hırsı yüzünden sermayenin yanı sıra sanayiyi de bu ülkelere taşıdı, taşıyor. Emperyalistler sermaye ve sanayilerinin ihraç edildiği ve taşındığı ülkelerde, bu sermaye ve sanayinin sağlıklı işleyebilmesi için, kendilerinin çıkarına olan sağlıklı bir altyapının olmasını istemektedirler. Artı bu sanayi ve sermayeyi çekip çevirecek, onu işler hale sokacak belli seviyede kadroya (eğitimli insana) da ihtiyaç duymaktadır. Bu sebepten dolayı emperyalistler bu kategorideki ülkelerde altyapıda ve üstyapıda bir revizyonun (yeniden yapılanmanın) gerekliliğine işaret ederek, yerli burjuvaziyi, siyasetçileri zorlamaktadırlar.

Şunu bellirtmekte yarar vardır: Lenin emperyalizmin tahlilini/tespitini yaptığı yıllarda, emperyalistlerin bölge ve ülkelere sermaye ihracından bahseder, ama sanayi ihracı o dönemde söz konusu değildir. Lenin o dönemde sadece sermaye ihracıyla ilgili olarak şöyle diyor: "İhraç edilmiş sermaye, ihraç edildiği ülkelerde, kapitalizmin gelişmesini etkiler, hızlandırır. Böylece, sermaye ihracı, ihracatçı ülkelerdeki gelişmeyi bir parça durdurma eğilimi taşısa da, bunun, bütün dünyadaki kapitalizmi derinlemesine ve genişlemesine geliştirmek pahasına olduğu unutulmamalı." (Lenin, Emperyalizm, s.78)

Aslında Lenin bu tespitinde kapitalizmin bizzat emperyalistler tarafından dünya geneline yaydırılmasına işaret ediyor. Düşünün ki Lenin sadece sermaye ihracıyla ilgili olarak bu tespitte bulunuyor. Bu durumda sermayeyi ihraç eden ülkede kapitalizmde bir duraganlık yaşanırken, sermayenin ihraç edildiği ülkelerde ise kapitalizmin gelişmesi sağlanıyor.

www.sosyalistforum.org

Özellikle bu gelişmekte olan ülkeler kategorisinde bulunan ülkelere yapılan ve dünden farklı olan sermaye ve sanayi ihracı bu ülkelerdeki kapitalizmi nasıl etkileyecek, geliştirecek? Dahası sermaye ve sanayi ihraç eden ülkelerde (emperyalist) nasıl bir duraganlık gündeme gelecek? Bugün Türkiye ve Türkiye gibi ülkelerin pazarına sermayesi ve sanayisi ile giren emperyalizm, bu ülkelerde nasıl bir avantaj ve dezavantaj yaratacak? Bu durum düşündürücü değil mi?

Türkiye ve Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde devasa bir kapitalist gelişme söz konusudur. Ama sermaye ve sanayi ihraç eden ülkelerde durum nedir? Örnek vermek gerekirse; sadece Almanya'da bu durumdan kaynaklı olmak üzere son üç-beş yılda işsiz sayısı 6-7 milyon civarında seyretmektedir. Bu rakam Almanya gibi bir ülke için son yıllarda traji-komik bir durum oluşturmaktadır. Eğer bu sanayi ihracı devam ederse bu rakam daha da artacaktır. Bu sanayi taşıma hareketinin yarattığı etkilere ek olarak bilim ve teknikteki gelişmelerin de bu sürece olumlu ve olumsuz katkıları söz konusudur. Örneğin; bir iş düzeneğinde daha önce varolan çalışma sistemi 10 kişilik ise, son 10-15 yıldan beri bu rakam 5-6'ya düşürülmüştür. Bu durum, yeni tarz makinaların eskilerin yerini almasından kaynaklanmaktadır. Kuşkusuz bu durum daha çok kâr için gündeme getirilerek, uygulamaya sokulmuştur.

Burada belirtmekte yararlı gördüğüm ve konuyla ilintili olan gelişmiş emperyalist-kapitalist ülkelerdeki sanayinin hepisinin bu taşıma hareketine dahil edilmeyeceği/edilemiyeceğidir. Bu ülkelerde sanayinin belli bir kısımı taşındı/taşınıyor. Ama belli bir kısımının ise bu ülkelerde tutulması hedefleniyor. Burjuvazi sanayinin belli bir kısımını bu ülkelerde tutarken, kendi kâr ve istikrar oranını hesaplıyor. Bu hakları kısıtlama furyasının içerisinde aynı zamanda bu ülkelerde de işçinin iş gücünün değerini düşürme hedeflendi/hedefleniyor. Öyle ki çeşitli bahanelerle eski sözleşmeler iptal edilerek, onların yerine yeni ve işçi haklarına saldırı niteliği taşıyan yeni anlaşmalar yapılıyor. Bu anlaşmalar işçinin sosyal haklarını kısıtlamanın yanı sıra iş gücü değerinin düşürülmesini de kapsıyor. Böylelikle bu ülkelerde ucuz iş gücünden dolayı daha çok kâr elde etmenin olanakları yaratıldı/yaratılıyor. Yani kısacası; gelişmiş emperyalist-kapitalist ülkeler işçi ve emekçiler için siyasal, sosyal, ekonomik olarak bir gerileme sürecine girdiler ve bu süreç giderek yaygınlaşıyor. Bütün emperyalist-kapitalist ülkelerdeki siyasal, sosyal, ekonomik hakların gün be gün kısıtlandığı göz önünde bulundurulduğunda, Lenin'in bundan yaklaşık 100 yıl önceki "emperyalizmde her şey görecelidir" tespiti, daha önce belirttiğimiz kimi sebepler ortadan kalkınca açığa çıkmıştır. Bundan 14 yıl önce, İsviçre Emek Partisi Merkez Komitesi üyesi olan Norberto Crivelli'ye, "Avrupa'daki işçi sınıfı Marx'ın tarif ettiği işçi sınıfı niteliğinde değildir. İşçi burada çok şeye sahiptir." demiştim. Onun bana verdiği cevap, "Burada işçilerin sahip olduğu haklar ve malların hiçbir garantisi yoktur. Yarın ne olacağını bilemeyiz." olmuştu. Oysa biz devrimci olanıyla-olmayanıyla o dönemde bu durumu tartıştığımızda, buralarda yerli olan her vatandaşın hayatının garanti altında olduğunu düşünüyorduk.

Burjuvazi sanayinin belli bir kısımını bu ülkelerde tutarken, kendi kâr ve istikrar oranını hesaplıyor. Bu hakları kısıtlama furyasının içerisinde aynı zamanda bu ülkelerde de işçinin iş gücünün değerini düşürme hedeflendi/hedefleniyor.

Bugün kapitalizm her alanda eskisinden farklı olarak işçi-emekçi haklarına saldırıyor. Bu süreçte gelişmekte olan ülkelere yapılan sermaye ve sanayi ihracından dolayı o ülkelerde eskisinden farklı bir durum gündeme gelecektir. Fakat bu ülkelerde sermaye ve sanayi gelişiyor diye, gerçek anlamda bir burjuva hak ve hukuk sisteminin inşa edilmesi söz konusu değildir. En azında şimdilik görünen budur. Çünkü bu durum güçler dengesine bağlı bir şekilde gelişecektir. Şu anda güçler dengesine baktığımızda, burjuvaziye karşı dişe diş mücadele edecek ve yeniden hak kazanımına yönelecek işçi sınıfı hareketi yoktur. Zaten bizim temel sorunumuz da budur.

Emperyalist kapitalizm, sosyalizm ve sosyalizm savunusunun insanlığın çoğunluğu tarafından beğeni ile karşılanması ve onun yarattığı etki karşısında bir çok şeyde geri adım attı. Sosyalizm gelişmeler karşısında kendisini ideolojik ve teorik olarak yenileyemeyince çözülerek çöktü. "Çöküş sebebi ne olursa olsun, kim ne derse desin bu konu kapanmıştır" şeklinde bir savunuya sahip olmanın, gelinen aşamada gelişmeler karşısında bir acizliğin ürünü olduğu gün gibi ortadadır.

Diğer yandan, "kim ne der-

www.enternasyonalist.org

Doğrudan eylem ve vicdani ret

✍ Yasin Yetişgen

Vicdani ret, son olarak AİHM'in (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) vicdani retçi Osman Murat Ülke'nin lehinde karar vererek, Türkiye Cumhuriyeti'ni Ülke'ye tazminat ödemeye mahkum etmesiyle gündemimize yeniden girmiştir. Bu olay öncesinde de vicdani ret, total (bütün, her koşulda) retçi Mehmet Tarhan'a militarist TC tarafından 4.5 yıl hapis cezası verilmesiyle gündemimize girmiş ve halen de sıcaklığını korumaktadır.

AİHM'nin Ülke lehine karar vererek TC'yi cezalandırmasıyla, TC'nin vicdani reddi bir anayasal hak olarak yasalara yerleştirmesi şimdilik mümkün görünmüyor, zaten AİHM'nin böyle bir yaptırımı da söz konusu değildir. Bunun yanında TC'nin, vicdani retçilerin vatandaşlıktan çıkarılmayacağına ilişkin kanun tasarısı hazırlaması da vicdani reddin anayasal hak olarak tanınması anlamına gelmiyor. Bu yasa tasarısı daha çok yurt dışındaki vicdani retçiler için düşünülüyor. Yurt dışındaki TC vatandaşlarının bedelli askerlik talebine yönelik Başbakan T. Erdoğan'ın yanıtı; bu konuda acele etmeyin, askerlik kanunu üzerinde köklü yasa tasarısı hazırlıklarımız var demişti. Bu hazırlıklardan birisi de bu olsa gerek. Ben bu konunun prosedürünü bilmiyorum ama TC, ülke içindeki vicdani retçileri vatandaşlıktan nasıl çıkaracak? Vatandaşlıktan çıkarsa bile nereye, hangi ülkeye sınırdışı edecek? Veya sınırdışı etmese bile vatandaşlıktan çıkardığı kişiyle birlikte TC ve onun kurumsal örgütlenmeleri de zorluk çekmeyecek mi? Ya da beni vatandaşlıktan çıkardılar diyelim; polis benden kimlik bilgilerimi sorduğunda ben ona, "benim kimliğim yoktur, çünkü ben bu ülkenin vatandaşı değilim" mi diyeceğim? O zaman polis benden oturum izni isteyecektir. Peki bu durum karşısında ben ne yapacağım ya da polis ne yapacaktır? Bu duruma bu açıdan bakıldığında traji-komik tablolar ortaya çıkıyor. Bu yasa tasarısına en mantıklı yaklaşım tarzımız şu şekilde olmalıdır; yurt dışında bir hayli vicdani retçi bulunmaktadır. Bu vicdani retçiler içinde

www.arsivakurdi.org

se desin, bu çöküşü yaşayanlar zaten sosyalist değillerdi, iyi oldu, insanlık bir 'bela'dan kurtuldu" diyenler, şu anda gündemde olan "sosyalist düşünce ve sosyalizm savunusu insanlık için hala kurtuluş abidesidir" diyerek eskide diretenler, gelişmelerden bihaber deve kuşu rolünü oynuyorlar.

Emperyalist kapitalizmin stratejisinde değişiklik var dediğimizde statükocu kesim "ne değişti ki" diyor. Bizler bu kesime karşı ideolojik ve teorik olarak mücadele etmeliyiz. Bu durum tarihin bizlere dayattığı bir mücadele esprisidir. Bir diğeri ise, "evet değişiklik var" diyerek sistemin kanatları arasına giren/girmeye çalışan, 'demokrasi havarisi' kesilen kesime karşı da ayrıca mücadele etmeliyiz.

Evet, emperyalist kapitalizm ekonomide ve politikada stratejisini değiştirdi. Emperyalist kapitalizm bu değişikliği yaptı derken onun insancıllaştığını, insanlığa hizmet için bu değişikliği yaptığını kastetmiyoruz. Emperyalist kapitalizm, daha önce sosyalizmin yarattığı değerleri ortadan kaldırmak ve daha çok kâr ve sömürüyü katmerleştirmek için böylesi bir değişikliğe yöneldi. Burada önemli olan, bu değişikliğin ne ve nasıl olduğunu anlamaktır. Bu değişiklikleri anlamak ve kavramak için hele şu klasiklere dönelim bakalım, bu olup bitenler neymiş şeklindeki bir yönelim çözüm yöntemi olamaz. Burada klasikleri reddediyoruz anlamı çıkarılmamalıdır.

Kuşkusuz, bu yeni yöntemle kapitalizm krize girmez diye bir kaide yoktur. Kriz yaşama kapitalizmin karakterinde vardır. Bu yeni modelde, kapitalizm eğer üretim için pazar bulamazsa, her zaman olduğu gibi yine kriz yaşayacaktır.

Bu değişiklikler o klasiklerin yazıldığı dönemde mevcut değildi. Yani Marx, Engels, Lenin, Stalin, Mao döneminde olmayan bir şeyi onların kitaplarında aramak metafizik (anti bilimsel) olur. Bu anlamda bizler klasiklerden yararlanacağız, esinleneceğiz, fakat onları dogma kalıplar gibi görmemeliyiz.

Son 15-20 yıllık bir süreçte ekonomik ve politik olarak strateji değiştiren emperyalist kapitalizm kendi karakterinden kaynaklı olan krizlerine karşı önlem almaya çalışırken, diğer taraftan sınırsız kâr hırsıyla hareket ediyor. Emperyalist kapitalizmin çelişkileri devam ediyor ve bu çelişkiler gittikçe derinleşiyor. Dikkat edilecek olursa, emperyalist kapitalizm daha önce varolan Tayloris-Fordist üretim örgütlenmesi yerine, şu son yıllarda elastik, Türkçesi esnek üretim örgütlenmesi modelini getirdi. Elastik kelimesi lastikten gelmektedir. Özü itibariyle lastik gibi sünen, lastik gibi büzülen bir anlam taşımaktadır. Kuşkusuz bu yeni model eskisine oranla daha çok sömürü içermektedir. Bu model şu anda yavaş yavaş bütün kapitalist ülkelere yayılmaktadır. Üretimdeki bu modele paralel olarak politikada da bu yönteme denk düşen bir siyasi çizgi izleniyor.

Bu üretim örgütlenmesi modeli, esasında talep üzerine inşa edilmiş bir modeldir. Talebe göre üretim. Burada eskiye oranla daha çok mal talebi yaratılacak ve o yaratılan mal talebine göre üretim yapılacak. Oysa ki eski yöntemde önce üretim yapılıyordu, ondan sonra talep için ortam, pazar yaratılıyordu. Ve o dönemde yapılan politika bu duruma endeksliydi. Konu ile ilgilenenler bilirler; önceki yöntem döneminde kapitalizmdeki krizler fazla üretimden kaynaklanıyordu. Çünkü o dönemde seri üretim modeli söz konusu idi. Durmadan üretim yapılıyordu ve bu yapılan üretime pazar bulunamayınca sistem krize giriyordu. Bu yeni yöntemle kapitalistler eski duruma karşı bir nevi önlem almak ve daha çok kâr yapmak için böylesi bir modele yöneldiler. Kuşkusuz bu yeni yöntemle kapitalizm krize girmez diye bir kural/kaide yoktur. Krize girme veya kriz yaşama kapitalizmin karakterinde vardır. Bu yeni modelde, kapitalizm eğer üretim için pazar bulamazsa, her zaman olduğu gibi yine kriz yaşayacaktır.

Ben burada yazımızın konusu gereği bu durumu enine boyuna, geniş bir şekilde ele almayacağım. Ama son yıllarda konu ile ilgili gündeme gelen ekonomik ve politik kimi meselelere işaret ederek, sorunun daha kapsamlı anlaşılması için çeşitli örnekler vereceğim.

(devam edecek)

www.arsivakurd.org

gerçekten askerliğe karşı çıkanlar da bulunmakta, ama bunların yanında daha çok bulundukları ülkede oturum alabilmek için vicdani retçi olanlar da bulunmaktadır. Hatta Hollanda'da Türk-Kürt vicdani retçilerin kurduğu *"Askere Gitme!"* hareketi dahi bulunmaktadır. Dolayısıyla bu yasa tasarısı ancak TSK'nın (Türk Silahlı Kuvvetleri) uzun bir sürece yayılan değişim sürecinin ilk adımın ilk adımları olarak değerlendirilebilinir.

Vicdani ret kavramına Türkiye ve Kürdistan halkları yabancıdır, yabancı bıraktırılmıştır. Aslında Türkiye'de vicdani ret kavramı bu kadar yeni değildir. İlk vicdani retçiler 1989 yılında Tayfun Gönül ve Vedat Zencir'in Sokak Dergisi'nde vicdani retlerini açıklamalarıyla başlamıştır. O günden bugüne kadar ismini duyduğumuz-duymadığımız 70'e yakın insan vicdani reddini basına ve kamuoyuna açıklamışlardır. Bu durum sermayenin, militarizmin, daha doğrusu bir bütün olarak rejimin işine gelmediği için toplumun vicdani ret kavramıyla tanışmasını engellemişlerdir. Bu yüzden toplum, özellikle de ezilen, sömürülen sınıf bu kavrama yabancı kalmıştır. Bu kavrama yabancı kalanlar genelde toplum, özelde de komünistlerdir. Komünistlerin bu kavrama yabancı kalmaları ise sosyalist, devrimci örgüt ve hareketlerin doğrudan eylemi (itaatsizliği) genel olarak ideolojik-politik-pratik olarak reddetmesidir. Tabii bir de bunun yanında Marksistlerin STK'lara (Sivil Toplum Kuruluşu) ve çevreci hareketlere bakış açılarıyla ilintilidir. Bu konuya yazının ilerleyen bölümlerinde değineceğim.

Vicdani ret kavramına halklarımız yabancı bıraktırılmıştır. Aslında Türkiye'de vicdani ret kavramı yeni değildir. İlk vicdani retçiler 1989'da Tayfun Gönül ve Vedat Zencir'in Sokak Dergisi'nde vicdani retlerini açıklamalarıyla başlamıştır.

Tarihsel süreç içerisinde vicdani ret

Toplumumuzun ve komünistlerin bu kavrama uzak kalmalarından dolayı vicdani reddin bilinen tarihsel sürecinin ortaya konulması yerinde olur.

Vicdani reddin tam anlamıyla tarihsel sürecinin ortaya konulabilmesi için tarihte bilinen bütün isyan hareketlerinin, devrimlerin ve savaşların iyi bir şekilde araştırılması gerekir diye düşünüyorum. Bu konuda hem benim hem de varolan kaynakların yetersiz olduğunu düşünüyorum. Ama genel bir izlenim olması için Savaş Karşıtları Derneği'nin internet sitesinden "Vicdani reddin kısa tarihi" başlıklı yazıdan bir alıntıyla başlayayım.

"Vicdani reddin kökenlerini Ortaçağ'da ilk olarak Orta Avrupa feodal beyliklerinde bulmak mümkün. O dönemde çeşitli Hıristiyan tarikatları feodal beylerle anlaşmalar yapıp, bir çeşit savaş vergisi ödeyerek üyelerini ordu hizmetinin dışında tutuyorlardı. Bu durumu gerçek anlamıyla vicdani ret olarak tanımlamak mümkün değildir; zira, reddetmek denen insani yeti hiçbir çağda bedeli para ile ödenen bir şey olarak ortaya çıkmamıştır. Bu çizgiyi ilk terkeden ve feodal rejimin ya askerlik hizmeti ya savaş vergisi dayatmasına karşı ilk radikal çıkışı gerçekleştiren Almanya'daki Wiedertaeufer tarikatı, Katolik kilisenin kışkırtmasıyla kanlı bir şekilde bastırıldı. Sonrasında 18. yüzyılda İngiltere'de, dini inançları nedeniyle şiddet kullanmayı, askerlik yapmayı ve vergi vermeyi reddeden Quaker tarikatını görüyoruz. Quakerler gerekçelerinin açıklığı ve tavırlarındaki tutarlılıkla ilk vicdani retçiler olarak adlandırılabilirler.

Vicdani retçilerin 20. yüzyılda ilk kitlesel çıkışı 1. Paylaşım Savaşı sırasında İngiltere'de gerçekleşti. Savaşa çağrılan binlerce insan savaşa katılmayı reddettiler, 3000 tanesi hapse atıldı. Bu çıkıştan sonra 1921 yılında İngiliz retçilerin önemli bir bölümünü oluşturduğu WRI (War Resisters' International - Uluslararası Savaş Karşıtları) kuruldu. WRI daha sonra yerel savaş karşıtı örgütlerin ve vicdani ret örgütlerinin uluslararası çatısı haline geldi.

Vicdani ret hareketi 1968 ve sonrasında bütün Avrupa'yı sarstı. Avrupa devletleri vicdani ret hakkını 70'lerin ortasından başlayarak tanımaya başladılar. 80'lerin başında Yunanistan ve Türkiye dışında bütün Avrupa ülkelerinde vicdani ret hakkı tanınmış durumdaydı. Ancak vicdani ret hakkı sivil hizmet zorunluluğuyla birlikte elde edilebildi. Silahlı hizmet yapmak istemeyen insanlar gene zorunlu olarak ve çoğunlukla askerlikten daha uzun bir süre hastane, okul vb. sosyal birimlerde çok düşük ücretlerle hizmet etmeye zorlanıyorlar. Batılı liberal devletler bu yasal düzenlemeyle Avrupa vicdani ret hareketinin büyük bölümünü yönlendirmeyi başardılarsa da, bugün, askerlik yapmayı reddeden insanlardan oluşan total ret hareketi Avrupa, Latin Amerika ve Afrika'nın çeşitli

www.devrimkurtuluş.org

ülkelerinde sürmektedir. Bu tavır devletin birey üstündeki hiçbir tasarrufunu kabul etmemesi ve uluslararası savaş düzenine her ne biçimde olursa olsun hizmet etmeyi reddetmesi ile radikal savaş karşıtlığının gerçek taşıyıcısı durumundadır." (www.savaskarsitlari.org)

Yazının başında da belirttiğim gibi Türkiye'de vicdani ret kavramıyla ilk kez 1989 yılında Tayfun Gönül ve Vedat Zencir'in Sokak Dergisi'nde vicdani retlerini açıklamalarıyla karşı karşıya gelindi. Haklarında TCK m.155'ten dava açıldı, ancak sivil mahkemelerde yargılandılar. Daha sonra Vedat Zencir beraat etti, Tayfun Gönül ise üç ay hapis cezası aldı ve bu da para cezasına çevrildi.

90'lı yıllardan sonra Kürdistan'daki savaşın boyutları arttıkça, genişledikçe Kürdistan'da ve Türkiye'de doğrudan reddetme olmasa da askere gitmemelerde veya asker kaçaklarının sayısında yoğun bir artış yaşanmıştır. (Hatta 1990 ile 2000 yılları arasındaki asker kaçaklarının sayısının 800 bine yaklaştığı söyleniyordu.) Oluşan bu durumdan rejim gittikçe rahatsız olmaya başladı ve 90'lı yıllardan sonra Genel Kurmay Başkanlığı tarafından askeri mahkemelerin yaygın kullanımı başladı. Sıkıyönetim ve ajanlık suçları dışında da sivil insanların askeri mahkemelerde yargılanmasının yolu açıldı. Rejimin bu yönelişinin ardından Anayasa'nın 155. maddesi tıkır tıkır işlemeye başladı. Bir çok devrimci, ilerici, aydın ve sanatçılara cezalar yağmaya başladı.

Dolayısıyla Ülke de askeri mahkemede yargılanan ilk vicdani retçi olmuştur. *"19 Kasım 1996'da Genelkurmay Askeri Mahkemesi, Ülke'nin tutukluluk haline son vererek, askerliğini yapması için Bilecik'teki birliğine gönderilmesi kararını aldı. Yaklaşık 45 gün süren bu tutukluluğun büyük bölümü Mamak Askeri Cezaevi'nde hücre cezası ve açlık grevinde geçti. Ülke, bir sivil olduğu halde burada kendisine dayatılan askeri yaptırımlara uymadı, tek tip elbise giymedi. Aynı tavrını, hiçbir örgütlü şiddet kurumunun bir parçası olmayacağını, dolayısıyla askerlik yapmayacağını söyleyerek Bilecik'teki askeri birlikte de sürdürdü. (...) Bilecik'te birkaç gün kalan Ülke, burada emre itaatsizlik suçu işlediği gerekçesi ile tekrar tutuklanarak Eskişehir'deki Askeri Cezaevi'ne kapatıldı. Akabinde Eskişehir 1. Taktik Hava Kuvvetleri Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde emre itaatsizlikte ısrar suçlamasıyla hakkında dava açıldı. 27 Aralık'ta çıkarıldığı ikinci duruşmada tahliye edildi. Tahliye sonrası götürüldüğü askerlik şubesinde Ülke'ye bağlı olduğu birliğe kendi başına gitmesi söylendi. Ülke birliği yerine evine gitti. Bir basın açıklaması yaparak kaçmadığını, adresinin bilindiğini ve olağan yaşantısını sürdüreceğini kamuoyuna bildirdi."* (www.savaskarsitlari.org)

Ülke'den sonra vicdani ret gündemimize ülkücü Mehmet Bal ve son total retçi olarak da cezaevinde tutuklu bulunan ve 4.5 yıl hapis cezası alan Mehmet Tarhan'la girmiştir. En sonda işte AİHM'nin Ülke lehinde TC'yi tazminata mahkum etmesiyle gündemimize girmiştir.

Vicdani ret kavramının ortaya çıkmasındaki ön koşul muhakkak ki çıktığı coğrafyada, bölgede, devlette militarizmin varlığına bağlıdır. Bundan dolayı vicdani ret kavramını irdelerken, irdelenmesi gereken bir diğer konu da militarizmdir.

Vicdani reddin ön koşulu olarak militarizm

Vicdani ret kavramının ortaya çıkmasındaki ön koşul muhakkak ki çıktığı coğrafyada, bölgede, devlette militarizmin varlığına bağlıdır. Bundan dolayı vicdani ret kavramını irdelerken, irdelenmesi gereken bir diğer konu da militarizmdir.

"Ordu kavramının Fransızca karşılığı olan militaire (İngilizce military), etimolojik olarak Latince 'askerlik ve savaşa dair' anlamına gelen miltaris'e dayanmaktadır. Dolayısıyla, militarizm (Fr. militarisme, İng. militarism) kavramını Türkçe'ye orduculuk veya askercilik olarak çevirmek mümkün." (Kavram Sözlüğü, Militarizm, Ayşe Gül Altınay, sy.351, Özgür Üniversite)

Türkiye'de militarizmi sadece orduculuk veya askercilik olarak açıklamak yanlış olur diye düşünüyorum. Bunu da Sn. Ayşe Gül Altınay yazısında çok iyi belirtiyor zaten. Çünkü militarizm; sadece ülkedeki orduda veya askerde yoktur. Bu iki kavramın yanında militarizmi savaşın, silahlanmanın, toplumun silahlanmasının, özellikle eğitimde, sağlıkta, kamu kuruluşlarında, özel sektörde ve nihayetinde toplumun zihniyetinde ve şekillenişinde aramak gerekiyor. Bütün bunları, yani militarizmi Türkçe'de karşılayacak kelime bulmak oldukça zor. Bu durum da 80 yıllık zoraki oluşturulmak istenen Türk kültürünün halini çok iyi yansıtmaktadır.

www.arsivkurdi.org

"Militarizm kavramı ilk olarak 1860'larda Fransız anarşist düşünür Pierre Jaseph Proudhon tarafından kullanılmaya başlanmıştı." (age) Militarizmin tanımına ilişkin bir çok değişik tanımlar yapılmaktadır. Michael Mann'a göre militarizm; *"Savaş ve savaş hazırlığını normal ve arzu edilir bir sosyal etkinlik olarak algılayan tüm yaklaşımlar ve kurumsal oluşumlardır."* (age) Tarihçi Alfred Vagts'a göre de *"Militarizm savaş zamanından çok barış zamanında gelişir."* (age) Michael Howard'a göre ise; *"Askeri alt kültüre ait değerlerin toplumun egemen değerleri olarak algılanması"*dır. (age)

Yukarıda militarizm üzerine yapılmış olan tanımlar çok çarpıcı ve yerinde tanımlamalardır. Modernizmin ve ulus devletlerin ortaya çıktığı andan bugüne kadarki süreç veya tarihsel süreçler ele alındığında bu tanımlar tam olarak yerli yerine oturmaktadır. Burada bu tarihsel süreci uzun uzadıya aktaramayız ama üniter TC'nin ve toplumun militarist şekillenişi üzerine değinmemiz gerekiyor.

Bütün ulusal devletlerin şekillenmesinde olduğu gibi TC'de de militarizm, devletin bütün kurumlarında iliklerine kadar sinmiştir. TC'nin ordu ve bütün silahlı örgütlenmelerinin dışındaki, sözde sivil örgütlenmelerinde de (eğitim, sağlık, sektörel, medya, kamu vb.) militarizm çok açık bir şekilde görünmektedir. Bu alanlarda silahlanma yoktur ama silahlanmanın, daha geniş anlamda militarizmin zihniyeti görünmektedir. Ayrıca bir yerde silahın olmaması militarizmin olmaması anlamına da gelmiyor.

Üniter TC'de militarizm zihniyeti en çok eğitim-öğretim

TC'de de militarizm, devletin bütün kurumlarında iliklerine kadar sinmiştir. Ordu ve bütün silahlı örgütlenmelerin dışındaki, sözde sivil örgütlenmelerinde de (eğitim, sağlık, medya, kamu vb.) militarizm çok açık bir şekilde görünmektedir.

örgütlenmesinde ortaya çıkmaktadır. *"Milli Marş"*ın ilkokul 1'den lise son sınıfına kadar pazartesi sabah, cuma günü kapanışta toplu bir şekilde okutturulması; ilköğretim öğrencilerine her sabah *"andımız"*ın okutturulması; "milli bayram"lara öğrencilerin askeri yürüyüşle götürülmesi; spor ve beden eğitimi derslerinde spor ve bedenden çok askeri eğitimlerin olması; tarih derslerinde objektif tarih anlayışından çok Türk askeri ve savaş tarihinin öğretilmesi; liselerde *"milli güvenlik"* derslerinin verilmesi; okulların bütün sınıflarında, devlet kurumlarının bütün odalarında *"Başkomutan Atatürk"*ün resmi ve *"Milli Marş"*ın çerçevesinin bulunması vb. bir çok unsur sayılabilir. Bunların dışında özellikle Türk toplumunun zihniyetine, milliyetçilik adı altında (son iki yüzyıldır miliyetçilik, militarizmin parametreleri arasında ilk sırada gelir) militarizm aşılanmıştır. Ana ve babanın, erkek evladını askere gönderirken bayram havasına girmeleri, çeşitli gösteriler yapmaları ve etkinlikler yapmaları dünyada eşine az rastlanan bir durum olsa gerek. Zaten birçoğumuz şahit olmuşuzdur, asker alımları ve sevkıyatlarında özellikle büyük kentlerdeki otogarlarda binlerce insanın davullar ve halaylar eşliğinde yakınlarını askere göndermelerine. Toplumdaki bu zihniyetin altında biraz erkek egemen toplum olmanın unsuru, birazcık askere alınan zatın 'terbiyelileşmesi', 'adam olacağı' düşüncesi yatmaktadır. Geçenlerde babaannem bana, *"Oğlum sen ne zaman askere gideceksin?"* dedi. Ben de ona, *"Ben senin ilk askere gitmeyen torunun olacağım."* dedim. O da bana, *"Oğlum askere gidersen adam olursun, hayatı öğrenirsin."* dedi. Aslında toplumdaki bu zihniyet Türk kültüründeki göçebe kültürünün ve TC'nin 80 yıllık tarihinin militarist şekillenmesinin yansımasından başka bir şey değildir. TC gibi diğer tipik Ortadoğu devletlerinde ve uluslarında da durum aşağı-yukarı aynıdır. Bu anlamıyla TC'deki militarizm, Michael Howard'ın militarizm tanımına çok iyi uymaktadır. Yani genelde toplum olarak yaşadığımız değerler aslında TC devletinin askeri alt kültürünün 'değerleri'nden başka bir şey değildir.

Vicdani ret nedir, ne değildir?

Vicdani reddi tanımlarken ve açıklarken, onun ne olup ne olmadığını ortaya koymamız gerekiyor. Yani karşıtlar karşılaştırılarak. Savaşa karşı çıkan, savaşmayacağını açıklayan, silahlanmaya karşı çıkan, savaş yöntemlerini öğrenmeye karşı çıkan, bir bütün olarak militarizme karşı çıkan ve tüm bu sebepler de içerisinde olmakla beraber askere gitmeyeceğini açıklayan veya beyan eden birey ve gruplardır. Kısacası vicdani ret nedir dersek; *"Kişinin ahlaki tercih, dini inanç ya da politik nedenlerle askere gitmeyi reddetmesi"*dir. (www.savaskarsitlari.org)

Vicdani reddin gerekçeleri nelerdir? Kişi neden vicdani retçi olur? Ya da kişiyi vicdani

www.asyakultur.org

retçi olmaya yönelten sebepler nelerdir?

"1- Birey, emir almak ve vermek, itaat etmek ve hükmetmek istemiyor olabilir.

2- Birey, şiddet kullanmayı ve insan öldürmeyi öğrenmeyi istemiyordur.

3- Birey, savaşlara karşı olabilir ve savaşların yürütücüsü olan ordulara hizmet etmek istemeyebilir.

4- Birey, (Yehova Şahitleri örneğinde olduğu gibi) dini inançları gerekçesiyle her türlü şiddete karşı olabilir.

5- Birey, politik görüşleri doğrultusunda ordusuz, sınırsız, devletsiz, özgür bir dünyada yaşamak istiyor olabilir." (www.bianet.org)

Buradaki gerekçelerin ilk üçü vicdanın politikasıdır. Yani sadece insani, vicdani ve ahlaki çerçeve içerisinde vicdani ret olarak kuşkusuz kabul edilebilir. Ama 4-5. maddedeki gerekçeleri bu çerçeve içerisine almak ne derece doğru? Yani vicdanın politikası mıdır, yoksa 4. madde dinin, 5. madde politikanın, düşüncenin hatta mı hatta komünizmin mi gerekçesidir? 4-5. maddeler üzerinde biraz daha düşünmek gerekmiyor mu? Bu sorunlamalar üzerinde yazının ilerleyen bölümlerinde değineceğim ve vicdani reddin ne olup ne olmadığını yine www.savaskarsitlari.org sitesinden alıntılarla aktaracağım.

"Vicdani retçilere sıklıkla söylenen şeylerden biri, savaşa karşı bu kadar bireysel bir tutumun, gerçi iyi niyetli olduğu ama yetersiz kaldığı ve sonuç almaya yönelik olmadığıdır. Biz, diyoruz ki, vicdanının sesini dinleyen bir insanın durumunu anlamanının bir sonucudur; retçi öncelikle sonuç al-

Toplumsal değişime varolan üretim ilişkilerinin devrimci değişmesi olarak bakarsak, vicdani ret, köklü bir toplumsal değişim değil ama köklü bir toplumsal değişime dolaylı yollardan olumlu etki yapabilecek doğrudan bir eylem veya bir araçtır.

mak için değil, vicdani kanaatleri gereği başka türlü davranması mümkün olmayacağı için bu yönde davranmaktadır." Acaba insanların, özellikle de komünistlerin birazcık vicdanlarının (eğer komünizm insan içinse) seslerini, yani toplumsal projeleri doğrultusunda, dinlemeleri gerekmez mi? Devamla: *"Vicdani ret tekil bir eylem olarak, şüphesiz, toplumu dönüştürmeye muktedir değildir. Ama unutulmaması gerekir ki vicdani retçi ahlaki bir öznedir; kendi iradesi doğrultusunda davranmakta ve ister istemez ötekileri de böyle yapmaya davet etmektedir. Bu davet, yapısı gereği, bir toplumsal değişim çağrısıdır. Elbette, çoğu kişi bilir ki, toplum böyle çağrılarla değişmiyor; ama bunu bilenlerin pek azı, toplumun bu çağrılar olmaksızın hiç değişmeyeceğinin farkındadır. Dolayısıyla retçinin tutumu, bizzat örnek teşkil etmesi bakımından toplumsal değişim yönünden bir değere sahiptir."* Burada toplumsal değişimden kimin ne anladığı önemlidir. Toplumsal değişime varolan üretim ilişkilerinin devrimci değişmesi olarak bakarsak, vicdani ret, köklü bir toplumsal değişim değil ama köklü bir toplumsal devrimci değişime dolaylı yollardan olumlu etki yapabilecek doğrudan bir eylem veya bir araçtır.

Devamla: *"Vicdani reddin toplumsal değişim için ifade ettiği asli önem, eylemin kendisinden ziyade, kişiyi bu eyleme sürükleyen kavrayışta yatar. Vicdani retçi -reddinin gerekçeleri çok farklı olsa da- belli bir toplumsal değişim istikametine işaret etmektedir. Bu istikamet; bir, toplumsal değişim mücadelesine katılanların iradelerini özgürleştirmeleri, dolayısıyla iktidar tarafından belirlenen ve yönetilen kişiliksiz nesneler olmaktan çıkıp ahlaki ve politik özneler haline gelmeleri şeklinde; iki, özgürleşme sürecinin politik araçlarını tahakkümün köleleştirici araçlarından ayırmaları, yani şiddetten arınmış bir mücadele örgütlemeleri şeklinde; üç, istenen yeni dünyanın değerlerini bugünden inşaa etmek ve onlara yaşam alanı açmak şeklinde; (...) Tüm bu tezahür edişler belli bir meşruiyet fikrine dayanmaktadır. Bu meşruiyet, kuşkusuz iktidar nezdinde değil, üçüncü taraflar yani halk nezdinde ortaya çıkar ve toplumsal değişimin momenti halktan başkası olmayacaktır. Şüphesiz, demek istemiyoruz ki, şiddetten arınmış eylem kendisinden menkul olarak üçüncü tarafları ikna eder ve dönüştürür. Hayır. Demek istediğimiz, vicdani reddin de bir parçasını teşkil ettiği bu eylem biçimlerinin, kendi duruş noktalarını anlatabilmek ve diğerlerini ikna edebilmek için sahip olduğu imkansızlıkların (istidatlar) daha fazla olduğudur."*

Bu alıntıda üç noktaya dikkat etmek gerekiyor; 1- Ahlaki ve politik özne olabilmek; 2- Özgürleşmelerinin araçlarını egemen sistemin araçlarından ayırabilmek ve *"şiddetten arınmış bir mücadele"* yani şiddet kullanana şiddet kullanmadan mücadele etmek; 3- İstenilen ya da istediğimiz yeni dünya-

www.alanarkuma.org

nın değerlerini inşa etmek. İstediğimiz yeni dünyayı sisteme rağmen inşa edebilecek miyiz?

Son olarak yine devam edersek: *"Hiçbir tahakküm sistemi kendisini mutlak bir varoluşa dönüştürmeyi -en azından şimdiye kadar- becerebilmiş değildir. Her tahakküm sisteminin az ya da çok gedikleri vardır ve öyle zannediyorum ki bu gerçek hiç değişmeyecektir; zira insan, yapısı gereği çok çeşitli varoluş imkanlarına sahiptir. (En kapalı, en totaliter toplumlarda bile birisi çıkar ve düzenin çarkına bir yerde çomak sokar; çünkü özne her zaman eyleme muktedirdir ve daima bir özgürlük imkanına sahiptir.) Şiddetten arınmış eylem biçimleri meşruiyetlerini tam da sistemin bu kapatılamaz gediklerinde tesis ederler ve bu gedikleri genişletirler. İktidarın şiddeti karşısında, şiddetten arınmış tutum (şiddete boyun eğmeyi değil, şiddete rağmen yapacağını yapmakta ısrar etmeyi kastediyorum) anlatmak istediğini üçüncü taraflara çok daha doğrudan ve kendisinden kaçınılmaz bir arılıkla iletme imkanına sahip olur. Onun meşruluk iddiasının pratikteki karşılığı işte budur."* Bu bölümle ilgili, yani son alıntıda üzerinde durulması gereken olgu *"şiddete rağmen yapacağını yapmakta ısrar etmek"* sadece vicdani redde ilişkin değil, bir bütün olarak itaatsizlik veya bütün doğrudan eylemler için düşünülmelidir.

Komünistler için vicdanın politikası mı, yoksa aklın politikası mı?

Vicdani retçiler, savaş karşıtları, bazı çevreci ve anarşist hareket ve örgütler vicdani redden kapsamına dini ve politik gerekçeleri de almaktadırlar. Yani bu hareketler, dini ve politik sebepleri vicdani ret kavramının alt başlıkları olarak koymaktadırlar. Burada bence bir kavram karmaşası oluşmaktadır. Vicdani ret denildiğinde akla ilk gelen, insanın, bireyin, askerliği veya reddettiği her ne ise, insani ve ahlaki sebeplerden dolayı reddetmesidir. Bir başka deyişle, vicdani ret içeriğine daha çok hümanist argümanlar yerleştirmektedir. Nedir bu argümanlar? Savaşmayı istememek, öldürme yöntemlerini öğrenmemek, silah altına girmemek, savaşa ve silahlanmaya karşı çıkmak vb. Bu argümanlar sadece ve sadece vicdani ve ahlaki gerekçelerdir. Vicdani ret denildiğinde akla hiç dini ve politik gerekçeler gelmemektedir!

Vicdani ret denildiğinde akla ilk gelen, insanın, bireyin, askerliği veya reddettiği her ne ise, insani ve ahlaki sebeplerden dolayı reddetmesidir. Bir başka deyişle, vicdani ret içeriğine daha çok hümanist argümanlar yerleştirmektedir.

Dini gerekçelerden dolayı redde baktığımız zaman; burada birey hiçbir şekilde ahlaki ve vicdani sebeplerden dolayı reddetmemektedir. Eğer Yehova Şahitleri'ne, dini otoriteleri silah altına girin veya silahlanın ve din/tanrı yolunda savaşın deselerdi savaşmayacaklar mıydı? Kesinlikle hayır. Bu sefer, biz din yolunda ve dini yasalarımız çerçevesinde savaşıyoruz ve silahlanıyoruz diyeceklerdi. Bu yönüyle İslam dini, münafıklara ve kafirlere eğer "hak yolu"na gelmezlerse dördüncü şık olarak şiddete ve silaha (kılıca) başvurmalarını buyurur. Zaten İslamın, kendi ruhuna kısmen vücut bulduktan sonra, yayılması kılıç üzerinden olmamış mıdır? Şimdi buna ahlaki ya da vicdani savaş diyebilir miyiz? Nasıl bu ahlaki ve vicdani bir savaş olmuyorsa Yehova Şahitleri'nin durumu da veya askerliği reddetmesi de ahlaki ve vicdani bir tutum değildir. Olsa olsa dini bir tutum olabilir.

Politik gerekçelerden dolayı vicdani redde bakarsak; burada da karşımıza başka bir tablo çıkıyor.

Politik reddeki gerekçeler vicdani ve ahlaki boyut taşırken, onun da ötesinde ve asıl olarak ideolojik, politik, akli (düşünsel) boyutlar taşımaktadır. Birey ya da kişi reddin gerekçesinde halkına ve halklarına karşı yapılan zulüm, baskı ve katliamları, komünist olduğu için sermayenin faşist ordusunda sermayeye ve onun uşaklarına hizmet etmeyeceğini, geçici de olsa karşıtı olduğu üretim ilişkilerinin siyasi erkinin boyunduruğu altında bulunmayacağını söylüyorsa, bu durum hem politik hem de ahlaki ve vicdani bir sorumluluktur. Biz komünistler şunda hem fikirsek; komünizm en ideal insani ve toplumsal bir yaşam sistemidir, o zaman komünizm idealini ahlaki ve vicdani çerçevesinden almaktadır. Komünistler, insani ve ahlaki kabulden sonra her yönüyle mücadeleye, materyalist bilim ve felsefenin somut durumun somut tahlilinden yola çıkarak realist bir bakış açısıyla bakar ve mücadele eder. Bu boyutuyla komünizmin insan tipolojisinde ahlak ve vicdan önde gelir. Ya da tersinden vicdani ve ahlaki sorumlulukları ön planda olmayan bir insan nasıl komünist olabilir?

www.arsiv.kurdi.org

Bunlardan ötürü buradaki ana başlığımız aslında vicdani ret değil, onu da içerisine alan itaatsizlik, daha da geniş bir anlamda doğrudan eylem olmalıdır. Ancak doğrudan eylem veya itaatsizlik ana başlığı altında vicdani ret, dini ret ve politik ret ara başlıklarıyla ele alabiliriz. Komünist bir özne askere gitmeyeceğini kamuoyuna deklare ettiğinde bu özne vicdani retçi olmaz, içinde vicdanı da kapsayarak olsa olsa politik retçi olabilir. Bu anlamıyla başkalarının vicdani ret dediği, benim politik ret dediğim unsurun komünistlerle ters düşen bir durumu bulunmamaktadır. Yani her komünist kadro (tabi öncelikle kadro tanımlamalarımızda bir birliği yakalamamız şart) ön sıfatı ne olursa olsun retçi olmalıdır. Bu onu ne çok fazla yumuşatır ne de çok fazla sertleştirir. Dolayısıyla komünistliğine de hiçbir helal gelmez.

Sivil toplum ve komünistler

Bu başlık konusunu yazıma taşıma nedenim, topyekün doğrudan eylemciler (itaatsizciler) değil ama sivil toplum içine giren sivil itaatsizciler ve itaatsiz vicdani retçilerdir.

Sivil toplum veya sivil toplum kuruluşları denildiğinde, komünistler neden bu kadar hiddetleniyor? Bu sivil toplum nedir? Sivil toplumcular kimlerdir? Sivil toplumcularla komünistlerin anlaşamadığı noktalar nelerdir? Hele de şu günlerde sivil toplum ve STK'lar bol bol gündeme çıkıyor ve kullanılıyorken.

"Bizde sivil toplum kuruluşları (STK) denilene dışarıda genellikle Non Gouvernemental Organizations'in kısaltılmışı olan (NGOs) deniyor. ABD'de bunlara Public Volontary Organizations (PVOs) deniyor. Adlandırma ne olursa olsun içerik ve misyon aynı... NGOs'yu bizim dilimizde ifade edersek ve çeviriyi 'metne bağlı kalarak' yaparsak, buna 'Hükümet Dışı Örgütler' demek ama daha geniş bir çeviri daha uygun ve bunlara 'Devlet Dışı Örgütler' demek gerekir..." (Kavram Sözlüğü, Fikret Başkaya, sy.535 Özgür Üniversite)

Sivil toplum denilince kim neyi anlıyor? Yine Sayın Fikret Başkaya'dan bu konuda çok çarpıcı bir pasaj aktaracağım: *"Kıbrıs'ın kuzeyinde yaşayan Türkler adanın bölünmüşlüğüne son verip, güneyle bir arada yaşamalarını sağlayacak bir çözüm için sokaklara dökülüyor ve Rauf Denktaş'ın uzlaşmaz politikasına karşı çıkıyor. Türkiye'de 200 sivil toplum kuruluşu (STK) Rauf Denktaş'ı desteklemek üzere bir araya gelip mitingler yapacağını ilan ediyor! Kıbrıs'ta yaşayan nüfusun neredeyse yarıya yakını iradesini ortaya koymak için sokaklarda gösteri yapıyor, bu tam da bir 'sivil toplum' tepkisidir. Eğer öyleyse Rauf Denktaş'la omuz omuza mitingi yapanlar kimin tepkisini ortaya koyuyor, kimin borusunu öttürüyor, neye hizmet ediyor? Kaldı ki 200 kadar olduğu söylenen bu kuruluşlar Rauf Denktaş'la omuz omuza mitinginde 800 kadar gösterici toplayabilmişler... Bu, örgüt başına ortalama 4 kişi demektir... Bunlardan hangisi sivil toplum tepkisi, hangisi sivil toplum örgütü? Davos sivil toplum örgütü mü? Eğer öyleyse Tayland'daki Yoksullar Forumu ne? Türkiye'deki TEMA sivil toplum örgütüyse Brezilya'daki Topraksız Köylüler Hareketi ne? Bergama köylüleri sivil toplum örgütüyse TÜSİAD da sivil toplum örgütü mü? IMF ve/veya Dünya Bankası'nın sivil toplum örgütünden anladığı bizimkiyle aynı mı?"*(age)

> **Başkalarının vicdani ret dediği, benim politik ret dediğim unsurun komünistlerle ters düşen bir durumu bulunmamaktadır. Yani her komünist kadro, ön sıfatı ne olursa olsun, retçi olmalıdır.**

Sayın Fikret Başkaya, sivil toplumdaki kavram karmaşasını aşmak için üç sivil toplum anlayışından söz ediyor.

Birincisi; *"Burjuva dünya görüşüdür ki, burada asıl olan bireyin gelişmesini sağlayan özgürlük alanıdır. Sorun esas itibarıyla bireyin girişim özgürlüğüyle ilgilidir. Girişimcinin girişim özgürlüğünün gerçekleştiği koşullarda 'her şeyin' yoluna gireceği varsayılır. Bu durumda kapitalist işletme, sivil toplumun temel eksenini oluşturuyor demektir. Onu çevreleyen, ona eklemlenen ve işlevleri ideolojik olan bir dizi kurum (okullar, kilise-cami, medya, kamu hizmetleri yapan kurumlar ve tabii gönüllü kurumlar). Gönüllü kurumların işlevi sistemin zaaflarını gidermek, ayıbını örtmek, değilse mistifikasyon yaratmaktır. Elbette böylesi bir dünya görüşü ve toplum anlayışı söz konusuyken, devletin esas işlevinin özel mülküyeti korumak ve girişim özgürlüğünü güvence altına almakla sınırlı olması doğaldır. Son dönemde devletin asli fonksiyonları denilen işte budur. Devlet olabildiğince az şeye burnunu sokmalı ki, işler yolunda gitsin... Nitekim IMF'nin eski başkanı Michel Camdessus üç elden söz eder-*

www.arsivkurdi.org

ken kastettiği budur: Pazarın görünmez eli, oyunun kurallarını düzenleyip dayatan devletin eli ve eleğin altında kalanlara yardım eden hayır kurumlarının şefkatli eli..." (age)

İkincisi; *"Naif-iyilikçi sivil toplum anlayışıdır. Bu tür anlayışta sistemin olumsuz sonuçlarıyla mücadele edilir ama olumsuzlukları yaratan, kötülüklerin kaynağı olan asıl nedenler tartışma konusu yapılmaz. Mesela hayır kurumları bu tür naif-iyilikçi sivil toplum kuruluşlarının tipik örneğini oluşturur. Asıl sorunun tartışma konusu yapılmadığı koşullarda, bu amaçla faaliyet gösteren kurum, kuruluş ve hareketlerin sistem tarafından kolaylıkla ehlileştirilmesi ve bir manipülasyon aracına dönüştürülmesi işten bile değildir... Kapitalist sermaye birikiminin mantığını tartışmayan bir çevreci sivil toplum örgütü, kısmi iyileştirmeler sağlayabilirse de bunlar devede kulak olmanın ötesine geçemez, gezegen riskinin insanlığın ve uygarlığın geleceğini tehdit etmesinin önüne geçemez... Baskıcı rejimlerle ulusal ve evrensel ölçekte zenginliğin paylaşılması arasındaki ilişkiyi dışlayarak baskıcı rejimlerin aşırılıklarıyla mücadeleyle kalıcı başarılar sağlamak mükün değildir..."* (age)

Üçüncüsü; *"Sivil toplum anlayışı sorununa aşağıdan dolayısıyla sınıfsal bir perspektiften yaklaşan anlayıştır. Sivil toplumu bir sosyal üretim ilişkileri bütünlüğü içine yerleştiren anlayıştır. Toplumsal olumsuzluklar ve kötülükler nereden ve nasıl kaynaklanıyor, eşitsizlik üreten ve onu sürdüren egemenlik ilişkileri nedir? Devlet ve kurumları son tahlilde kimin tarihsel çıkarlarını nasıl gerçekleştiriyor? Toplum, eşitsizlik ve sömürü temeli üzerinde oturmaya devam ederken, sistemin özüne dokunmadan, kurumları dönüştürmeden, alternatif ilişkileri yaratmadan 'kalpleri değiştirmek' mümkün müdür? Elbette bu üçüncü sivil toplum anlayışı sonuçlarla da ilgilidir ama nedenleri de her aşamada tartışmanın odağında tutarak."*

Sivil toplumcu oluşumlar, her ne kadar doğrudan sisteme karşı çıkmasalar da, nedenleri sorgulamasalar da, hatta sistem tarafından yönlendirilseler dahi, komünistler için, pratik politikalarımız için muazzam alanlar oluşturmaktadırlar.

Sayın Fikret Başkaya'nın ifade ettiği görüşlerin birçoğuna katılıyorum ve aynı fikirdeyim. Ama ikinci şıktaki sivil toplum anlayışına bir nebze de olsa katılamıyorum. Başkaya, bu sivil toplumcuların, nedenlerle değil sonuçlarla ilgilendiğini, nedenlerin onları ilgilendirmediğini söylüyor. Doğrudur da. Bunun doğru olması yapılanların doğru olduğunu göstermemektedir.

Komünistler, sivil toplumcu oluşumları reddederken, ideolojik ve politik olarak haklıydılar ama pratik politika açısından baktığımızda belki de yapılan en büyük yanlışlıklardan birisiydi komünistlerin yaptığı. Bu oluşumlar (özellikle sivil toplumcular) nedenlere bakmıyorlardı, sadece sonuçlarıyla ilgileniyorlardı. Ve bu sonuçların sistem içinde sistem tarafından düzeltilmesi isteniyordu. Peki bir çok yasal-yasadışı örgüt ve hareketlerin acil burjuva demokratik taleplerini (sadece talep düzeyinde kalan) nereye koyacağız? Bu talepler nelerdi? Mesela; siyasal, kültürel yaşamın özgürleştirilmesi, çalışma hayatının iyileştirilmesi, kadınlara her alanda eşitlik, emekçi köylülük üzerindeki ekonomik ve ulusal baskılara son verilmesi, gençliğe güvenli gelecek, kentlerin daha yaşanabilir bir hale getirilmesi, doğanın kirletilmemesi ve doğal yaşamın korunması vs. Bu talepler ikinci sınıftaki sivil toplumcu taleplerden çok mu daha ileride; yoksa bu talepleri dile getiren renklerin farklılığından dolayı mı farklılık arzediyor? Birisini çevreci örgütler, diğerini uzun vadede sistemi karşısına alan örgütler dile getiriyor. Peki komünistler bu acil demokratik talepleri için sistem içinde ne yapabildiler? Hiçbir şey. Ama yapmaları gerekenler, bu talepler doğrultusunda dernekler, vakıflar, kültürevleri, sendikalar, forumlar oluşturmaları gerekmiyor muydu? Bu oluşumlarla komünizmin insana ve doğaya yaklaşımını pratiğe geçirmeleri gerekmiyor muydu? Ama bunlar yapılamadı. Bunlar yapılamadığı gibi komünistlerin dışında oluşan bu sivil toplumcu çevreleri itmek mi, karalamak mı gerekiyor? Hayır. Bu sivil toplumcu oluşumlar (STK), her ne kadar doğrudan sisteme karşı çıkmasalar da, nedenleri sorgulamasalar da, hatta sistem tarafından yönlendirilseler dahi, komünistler için, pratik politikalarımız için muazzam alanlar oluşturmaktadırlar. Ve komünistlere, ilgi çekici pratik faaliyet mesajları (Greenpeac, Savaş Karşıtları, Anarşistler gibi) veya örnekleri sunmaktadırlar.

Komünistlerin bu olumsuz bakış açısı (teorik-politik olarak doğru da olsa) sivil toplumcu ve çevreci örgütlerin kendilerinden uzaklaşmasına sebep olmuştur. Bugün hayvansever-

www.alternatifkurultay.org

lerin, yeşillerin ve savaş karşıtlarının üye ve taraftar desteği sol, sosyalist bir parti veya örgütün üye ve taraftar desteğinden çok fazla ise oturup düşünmemiz gerekmiyor mu? Bugün savaş karşıtları *"Uluslararası Savaş Karşıtları-WRI"* adı altında uluslararası örgütlenebiliyorsa, bunun karşısında komünistler bırakalım uluslararasını, aynı ülke içerisinde dahi ortak politikada, hatta ortak eylemliliklerde dahi bir araya gelememektedirler. Küreselleşme karşıtı eylemliliklerin büyük çoğunluğunu bu çevreci, savaş karşıtı ve köylülük hareketleri oluşturuyordu ve eylemlilikleriyle dünya gündemine ve komünistlerin gündemine oturuyor. Kısacası komünistler, onları, sistem içinde çözüm arasalar da, sonuçta sistemin sonuçlarına muhalif olan damarı veya kitleyi kendi elleriyle dışarı iteleidiler diye düşünüyorum.

Doğrudan eylem ve komünistler

İtaatsizlik veya doğrudan eylem, sivil itaatsizlik, vicdani ret, bunlar birbirlerinden farklı anlamlar taşımakla beraber, birinciden başlayarak sonuncuya kadar birbirlerini kapsarlar. Yani itaatsizliğin içinde sivil itaatsizlik, sivil itaatsizliğin içinde vicdani ret. Doğrudan eylemin, dolayısıyla itaatsizliğin kapsamına doğrudan özgür yasadışı ve silahlı mücadele de girmektedir. Yasadışı bir parti veya hareket kurmak, bir diğer deyimle sistemle doğrudan çatışmak, cebelleşmektir. Keza silahlı mücadele de dorudan sisteme karşı bir cephe, bir isyandır. Yani bu iki alan dolaylı yollardan bir örgütlenme ve mücadele biçimi değildir. Ama

İtaatsizlik veya doğrudan eylem, sivil itaatsizlik, vicdani ret, bunlar birbirlerinden farklı anlamlar taşımakla beraber, birbirlerini kapsarlar. Yani itaatsizliğin içinde sivil itaatsizlik, sivil itaatsizliğin içinde vicdani ret.

konumuz daha çok yasadışı ve silahlı mücadele değil, meşru mücadele biçimi olan doğrudan eylem, yani itaatsizliktir. Vicdani ret de bu kapsamıyla doğrudan bir eylem biçimidir.

Komünistlerin itaatsizliği, diğer bir deyişle doğrudan eylemi gündemlerine almaları gerekmektedir. Bunları ve benzer oluşumları bir kenara atarak, onlardan uzaklaşarak ve karalayarak bir sonuca ulaşamayız. Ayrıca komünistlerin örgütsel ve hareketsel olarak zayıfladığı şu günümüzde örgütsel ve hareketsel olarak tarzlarında bazı yeni arayışlara girmesi gerekiyor. Bu arayışın yeri tamamen itaatsizlik demiyorum ama itaatsizlik bu yüzyılda yükselen bir trend ve yaratmak istediğimiz yeni tarzlara bir mesaj olabilir. Aslında bu bugünün sorunu değildi, çok daha önceki zamanlarda bu konulara değinilmesi gerekiyordu. Hiç yoktansa komünistler tarafından.

Komünistler kendilerini meşru olan bütün eylemliliklerden neredeyse soyutlamış durumdalar. Yasadışı örgütlenmeler ve eylemler hariç, kendilerini sadece (dolaylı) yasal eylemlerle sınırladılar. Neydi bu eylemler; miting düzenlemek, basın açıklaması yapmak, bildiri dağıtmak, afiş asmak ve bayramdan bayrama alanlara çıkmak. Bu tip yasal hakların veya dolaylı yollardan eylemlerin kullanılmasına karşı değilim ama sadece bunlarla yetinmek de darlığın getirdiği bir sonuçtur. Acil burjuva demokratik taleplerin dolaylı yollardan ifade edilmesi tam anlamıyla 'meşru'luk olmuyor, dar anlamıyla sadece yasallık, ayrıca sistem içerisine sıkışmışlık oluyor. Adı üzerinde zaten, dolaylı yollardan eylem. Oysa meşruluk sadece yasallığı içermez, aynı zamanda da yasadışılığı ama meşru yasadışılığı içerir. Nedir yasadışı meşruluk; varolan öznenin, varolan egemen erkin öznenin yapmasını istemediği şeyi, ona (egemen erke) rağmen ısrarla yapmasıdır. Egemenin şiddetine rağmen ısrarla yapmasıdır.

Tabii ki, meşru doğrudan eylem, sadece vicdani retle kendine vücut bulmamalı. Bunun hem geçmişte çok fazla örnekleri vardır hem de yeni tipte örnekler ortaya çıkarabiliriz. Mesela geçmişte; Henry David Thoreau, Danimarkalılar, Gandi, Malcom, Marcos, Mandela, Muhammed Ali ve şu an dünyanın bir çok yerinde özellikle vicdani retçiler ve başka eylem türleri yoğunlaşıyor, gelişiyor. Etiyopya'da, Eritre'de, İsrail'de, Brezilya'da, Arjantin'de hem vicdani retçilik yaygınlaşıyor hem de sistemin nedenlerinden rahatsız olan hareketlenmeler şekilleniyor.

Burada Henry D. Thoreau'nun, Danimarkalıların ve Muhammed Ali'nin itaatsizliğinden kısaca bahsetmek istiyorum.

H. D. Thoreau, 1846 yılında *"kelle vergisini"* ödemeyi kabul etmediği için bir geceliğine cezaevine girdi. Thoreau, *"kelle vergisini"*ni ödemesini isteyen yerel polis Sam Staples'in bu isteğini yerine getirmedi. Thoreau, vergisini ödememesini bir *"ilke sorunu"* olarak açıklayarak, vergi ödeyerek

www.arsivkutup.org

köleci bir devletin işini kolaylaştırmak istemediğini belirtti. Yasaları uygulamak zorunda olduğunu anlatan Sam Staples'e önerisi de şöyle oldu: *"Olup bitenden hoşlanmıyorsan, istifa et!"*

II. Dünya Savaşı sırasında Nazilerce işgal edilen Danimarka'da, Naziler Yahudileri kolaylıkla ayırtedebilmek için arkasında altı uçlu sarı yıldız bulunan giysileri giymeye mecbur etti. Danimarkalılar Yahudilere karşı uygulanan bu uygulamayı kabul etmedi ve aralarında kralın da bulunduğu Danimarka halkı, kendileri de bu elbiseleri giyerek Yahudilerin deşifre olmasını engellediler. Naziler bu hareketi önlemek için, hareketin önderi olarak gördükleri kralı, hasta oldu bahanesiyle gözetim altına aldılar ama halk buklelerle çiçekler hazırlayarak krala gönderdiler. Kısa sürede günlük hayat işlemez duruma geldi ve insanları tutuklayamadıkları için kralın hemen iyileştiğini söyleyip kralı ortaya çıkardılar.

1960'larda Amerikan yönetimi ünlü boksör M. Ali'yi Vietnam savaşına sürmek istedi. Buna karşı M. Ali, *"Hiçbir Vietkonglu bana zenci demedi. Bu yüzden benim onlarla alıp veremediğim bir şey yok."* dedi. Ve bütün dayatmalara ve zorlamalara karşın düşüncesinden vazgeçmedi.

Bu örnekler daha az bilinen örnekler olduğu için buradan vermek istedim. İşte bu üç eylemlilik doğrudan meşru eylemin ne demek olduğunu çok iyi anlatıyor.

Son olarak, kendilerini dünyanın önder komünistleri olarak gören KÖZ'cü arkadaşların vicdani ret hakkındaki 'üstün' görüşlerine yer vererek bir

Öncelikle, Köz'cü arkadaşlar, I. Dünya Savaşı'nda militanlarının askere gitmemeleri çağrısını ve gitmemenin propagandasının yapılmasının çağrısını bizat Bolşevik Parti'nin yaptığını bilmiyorlar.

eleştirel bakış açısı geliştireceğim.

Vicdani retçiliği pasifizm ve burjuva işbirlikçisi olarak gören KÖZ'cü arkadaşlar; *"Devrimci bozgunculuğu benimseyen hatta ordu içinde antimilitarist bozguncu faaliyet yapmayı koşul mahiyetinde bir ödev olarak kabul eden komünistler ise, askere gitmeyeceğiz; asker olmayacağız/biçiminde ifadeler kullanmaktan özenle kaçınmalıdır. Çünkü askere gideceğiz ve bozgunculuk yapmak için gideceğiz, düşmanı evinde vurmak için gideceğiz; savaşı ancak böyle durdurabiliriz, demesi gereken cüretli bir devrimci partinin eksikliği sözkonusudur; ve KÖZ'ün arkasında duran komünistler böyle bir partiyi aratmak için yola çıkmış bulunuyor... Bu tutum işçi sınıfına değil, burjuvaziye hitap eden bir tutumdur. Adeta grev yerine sakal bırakma yahut bıyıkların yarısını kesme eylemleri gibi bir şeye benzemesi ve işçi sınıfının yarısını oluşturan kadınlara hitap etmemesi bir yana!... Dünyanın en büyük güçleri savaşa karar vermişken askere gitmemek, bu savaştan kaçınmak lüksü sadece toplumun çok küçük ve ayrıcalıklı azınlığa nasip olur... Askere gitme çağrısı proleterlere yönelik bir çağrı değildir. Üstelik bir de onlara fabrikaya gir denmektedir; askerlik yapmadan fabrikaya girilmediğini bilmeyenlerin, otuz yaşına kadar askerlikten kaçmanın küçük bir azınlığa nasip olan bir ayrıcalık... Bizim muhataplarımızın sivil itaatsizlik etme lüksü yoktur; zira bu takdirde yaşamak için zorunlu olan çalışma imkanından da vazgeçmeleri gerekmektedir. Hatta bırakalım sadece iş bulma riskini, kimi yerlerde eş bulamama riski de demektir bu. Bir bakıma askerde ölmemek için hayatını değiştirmek, dünyasını değiştirmek gibi bir şeydir... Devrimcilerin görevi insanların askerden kaçma, kendini kollama reflekslerine uyum sağlamak yerine, uğruna ölümü göze almaya değer hedefleri göstermek ve benimsetmek için çalışmak olmalıdır... Savaş olursa emekçilerin çoğunluğu silah altına alınacak, ölecek ve öldüreceklerdir. Bundan kaçınması mümkün olanlar bir biçimde torpilli olanlardır... Öğrenciler; cepheye gitmek yerine cephe için üretim yapan fabrikalarda eşek gibi çalışma lüksünü elde edenler; sakat raporu ayarlayabilenler; yahut kaçak koşullarda bir yolunu bulup karnını doyurabilme tılsımına sahip olanlar. Bunların burjuva toplumunun ferah bölmesinde olanlar olacağı açıktır..."* Daha buna benzer birbirinden tutarsız, düzeysiz ve kibirlilikle, itaatsizlere, vicdani retçilere sözde eleştirel -bence hakarete varan- bir üslupla eleştiriler ortaya koymaktadırlar.

Öncelikle, Köz'cü arkadaşlar, I. Dünya Savaşı'nda militanlarının askere gitmemeleri çağrısını ve gitmemenin propagandasının yapılmasının çağrısını bizat Bolşevik Parti'nin yaptığını bilmiyorlar. Bu savaşın biz proleterlerin savaşı olmadığını, bu savaşın diğer emperyalistlerle emperyalist Çar'ın bir diğer emperyalistler-

www.alevikurtuluş.org

le olan savaşıdır, demişlerdir. Dolayısıyla bizim savaşımız emperyalist Çar'ladır. Bu yüzden askere gitmemeliyiz ve kitle içerisinde de gerekçelerimizin propagandasını yapmalıyız.

Sorarım Köz'cü arkadaşlara; askere giderek, Kürt halkına karşı yürütülen savaş ve katliamları durdurabildiniz mi? TC ordusunu bozguna uğratabildiniz mi? Siz yapamadıysanız, başkaları yapmış mıdır ve bu ordu içerisinde bozgunculuk yapacak partiyi ne zaman yaratacaksınız? İş işten geçtikten sonra mı?

Bu tutum burjuvaziye hitap eden bir tutumdur diyorsunuz; acaba araştırdınız mı, kamuoyu ve basının önüne çıkıp da askere gitmeyeceğini ve devletin katliamlarına ortak olmayacağını söyleyen kaç burjuvazi tanıyorsunuz? Osman Murat Ülke mi, Mehmet Tarhan mı, kim burjuvazi!? Keza para karşılığında askerliğinden muaf olmak varken hangi burjuvazi kendi devletini karşısına alır? Eleştirmek bu kadar kolay olmamalı. Asıl zor olan işte bu sorulara cevap vermektir.

Vicdani ret, kadınlara Türkiye'de hitap etmiyor diye insanlar reddetmekten vaz mı geçsinler? Yoksa kadınların askere alındığı ülkelere giderek mi retçiliklerini açıklasınlar? Bu eylemlerin hiçbir şeye benzemediğini söylüyorsunuz (yarım bıyık hikayesi gibi). Allah aşkına şu an için doğrudan bir eyleminizi bana gösterebilir misiniz? Dolaylı yollardan (basın

Bu tutum burjuvaziye hitap eden bir tutumdur diyorsunuz. Acaba araştırdınız mı, kamuoyu ve basının önüne çıkıp da askere gitmeyeceğini ve devletin katliamlarına ortak olmayacağını söyleyen kaç burjuvazi tanıyorsunuz?

---

açıklaması, miting, afiş, yazılama) iktidardan bir şeyleri talep etmek, istemek mi gerçek devrimci eylem oluyor? Bunların içerisinde, daha bir çok hareket gibi, sıkışmış kalmışsınız. Atı alan Üsküdar'ı geçiyor arkadaşlar.

Önder devrimci partiyi kurmaya çalışıyorsunuz ama iş bulma gibi, evlilik yapma gibi toplumun gelecek kaygılarının içinde boğulmuşsunuz. Devrim yolunda bu kaygıları taşırken nasıl ilerleyeceksiniz? Neden burada özne olan insanın, özne olduğundan dolayı taşıması gerekli sorumlulukları, bu öznelere kabul ettirmiyorsunuz? Öznenin hele de komünist öznenin sorumluluğu herhalde Kürt halkına karışı savaşmak değildir, savaşmamaktır. Tabii ki bu da askerde ölmemek ve öldürmemek, yani itaatsizlik etmek, insanın hayatını değiştirmesi demektir.

Sizce uğruna ölmeye değer hedefler nelerdir? Siz biliyor musunuz, dünyada kaç kişi askerliği retdettiği için öldürüldü? 1999'da üç Kürt, Hollanda'ya mülteci olarak sığınırlar ama sınırdışı edilirler. Askerlik yapmayı reddediyorlardı. Süleyman Aksoy, Savaş Çiçek ve ailesi sessiz kalan bir üçüncü, askere alındıktan kısa bir süre sonra öldüler. TC intihar diyor. Siz inanır mısınız intihar olduğuna? Ben inanmıyorum. Siz bu insanlara bir hiç uğruna öldüler diyebilir misiniz? Bu insanlar torpilli olduğu için mi öldürüldü? Askere gitmeyeceğini açıklayanla, askerden gizli gizli kaçmaya çalışanları nasıl aynı kefeye koyuyorsunuz? Sakat raporu ayarlayanların vicdani retçilerle alakası nedir? Galiba sizler ne söylediğinizi bilmiyorsunuz? Siz de daha iyi biliyorsunuz ki toplumun ferah bölmesinde yaşayanlar ve askerden kaçabilenler iktidarın ve ordunun arkasını yalayanlardır.

Eğer kendimize gerçek komünistleriz diyorsak eğri oturup doğru konuşmalıyız. Köz'cü arkadaşlarımızdan, konunun bu düzeysiz yanlarından ele almayıp da, gerçekten ciddi bir şekilde şu soruyu sormalarını beklerdim: Sen bir komünist olarak, sosyalizmde ordu olmayacak mı, oradada mı retçi olacaksın? Bu soru üzerine uzun uzadıya düzeyli bir şekilde tartışılır. Bu sorunun cevabını, kısmen de olsa, önceki sayıdaki yazımda vermiştim. Ben bir komünist olarak, sermayenin faşist ordusunda sermayeye hizmet etmeyeceğimi söyledim. Sosyalizmde ordunun olup olmayacağı tartışılır, ama olması halinde dahi, bu beni kapitalizmin askeri yapamaz.

yasin2312@hotmail.com

www.asiheklund.org

MESOP Girişimi 6. Genel Toplantısı'na Sunulan GYK Faaliyet Raporu

Yoldaşlar!

Toplantının yapıldığı kentin, örgütlenme ve faaliyetimizin asıl alanı durumundaki Kürdistan'a ve mücavir illere olan uzaklığının beraberinde getirdiği mali ve teknik külfetler nedeniyle "temsil" esası çerçevesinde gelen delegelerin çoğunluğunu oluşturduğu tüm katılımcı yoldaşları GYK adına sevgiyle, saygıyla selamlıyoruz.

Yoldaşlar!

Mezopotamya Sosyalist Partisi (MESOP) Girişimi'nin ilanı ve bu girişimin bir parçası olarak yayın hayatına başlayan Sosyalist Mezopotamya Dergisi'nin ilk çıkışının üzerinden iki buçuk yıla yakın bir süre geçti. Bu süre zarfında önümüze -deyim yerindeyse- basamak basamak koyduğumuz işlerden yapabildiklerimiz de var, çok istediğimiz halde yapamadıklarımız da var. Siyaset hayatında nadiren de olsa karşılaşılması muhtemel sürprizlerin olmayışını bir eksiklik gibi yorumlamazsak, yürüttüğümüz faaliyet, aslında hesaplarımızın ve beklentilerimizin çok uzağında bir faaliyet değil. Yani faaliyet planımız çerçevesinde yapabildiklerimiz de, yapamadıklarımız da, kadro ve mali gücümüze orantılı beklentilerimiz dahilindedir.

Rotasını hep güçlüye çeviren, yararlanmacı bir tarzla her ideolojiye evrilebilen piyasa siyasetçisi tavrıyla değil, dava insanı tavrıyla sürece start verdik. Reel sosyalizmin ağır bir yenilgi aldığı günümüzde, neredeyse tüm koşullarla boğuşmamızı gerektiren bir zeminde, meşakkatini peşinen bildiğimiz bir yürüyüşe çıktık. Çetin bir zamanda, çetin bir mekanda, iradenin öne çıktığı bir tercihte bulunduk. Dolayısıyla; Kürdistan'da açık bir sosyalist parti kurmak, siyaset sahnesinde kapanmış olan sosyalizm kulvarını açıp genişletmek ve emekçi halkımızın özgürlük mücadelesini -ulaşabildiğimiz ölçüdedaha temiz ellerle güçlendirmek için başlattığımız girişimin, yıldırım hızıyla ve şatafatlı bir reklam kampanyası eşliğinde ülkemiz topraklarına dalışını, 40 günde 40 ilde örgütlenmesini zaten beklemiyorduk.

Ancak bu beklentimizin yokluğu, girişim evresinin ruhuna uygun olarak önümüze koyduğumuz faaliyet planımızın hayata geçirilmesinde gösterdiğimiz pasif ilerleyişi haklı çıkarmaz. Kısmen mali sıkıntıdan, önemli oranda ise artık geçmişte kalması gereken eski alışkanlıklarımızın, eski ilişki tarzımızın yarattığı ayak bağla-

www.arsivakurdi.org

rı nedeniyle, yürüyüşümüzü daha aktif bir şekilde sürdürmeyi başaramadık. Söz konusu sorunların varlığı, mevcut kadroların enerjilerini sürece tam olarak yansıtmalarını da, başarıların 'tam başarı' olmasını da önemli oranda engelledi. Sonuçta, mükemmel olarak değerlendirilmeye henüz mesafeli olan başarılarımızla ve önümüze koyup da başaramadıklarımızla 6. genel toplantıya gelmiş bulunuyoruz.

Eksikli olarak yapabildiklerimiz:

- Girişim evresinin doğası gereğince, farklı kökenlerden sosyalist kadrolara ve paralelinde emekçi halka projeyi tanıtım faaliyetinde önemli bir yol alındı. Son genel toplantıdan bu yana biri İstanbul'da, diğeri Adana'da gerçekleştirilen iki paneli de eklersek, 10'u ülke içinde, 6'sı Avrupa'nın değişik ülkelerinde olmak üzere toplam 16 panel yapıldı. Bu panellerin çoğu kendi çapında amacına ulaştı sayılabilir. Panellerin organizasyonu için verilen uğraş, iller bazında kısmi bir iç toparlanmayı da beraberinde getirdi. Yine farklı kökenlerden sosyalist kadrolarla ilişki, tanıtım ve görüşlerinin sürece aktarımı kapsamında çıkarılan 'Sorunlama Belgesi' broşürü ile bildirilerin dağıtımı gerçekleştirildi. Bazı kentlerde 1 Mayıs ve derginin tanıtımını hedefleyen iki ayrı afişleme çalışması yapıldı. Antep'te iki yılda yapılan 1 Mayıs mitinglerine MESOP Girişimi kendi pankartıyla katıldı. Sosyalist Mezopotamya Dergisi 14. sayısına ulaştı.

- Gerçekleştirilen pratik çalışmalar, başlatılan sürece ikircikli yaklaşmayan kadrolar arasında yoldaşlık bağını kurmada önemli bir işlev gördü. Elbette ki yeni bir yolculuğu rayına oturtmayı hedefleyen girişim evresi aynı zamanda bir süzgeç işlevi de görüyor. Bizimle yola çıkan bazı arkadaşlar, hedeflenen yapılanmanın asıl eksenini -her biri farklı sebeplerle- kendi siyasal görüşlerine uyumlu bulmayarak ayrıldılar. Ayrılan arkadaşlara, bir süreliğine de olsa yürüyüşümüze kattıkları emekten dolayı teşekkür ediyoruz. Bundan sonraki siyasal yaşamlarında bizimle dostluk ilişkilerini sürdüreceklerini umuyoruz. Yoldaş olamasak dahi, dost/dostlar kazanmış olduğumuzu düşünüyoruz. Girişim evresinin doğası bu; yeni katılımların yanı sıra bazılarının da dışına çıkmasıyla işleyen bir süreç.

4. Genel Toplantı'da alınan karar gereğince hem federasyon talebini öne çıkarma, hem de bu talep etrafında farklı siyasal hareket ve şahsiyetlerden bir çatı örgütlenmeye gidecek yolu açma çalışmalarında önemli bir mesafe aldık.

- Kuzey Kürdistan'da açık bir sosyalist parti ile aynı oranda ihtiyacını hissettiğimiz ulusal birlik yönünde yapılan çalışmalara MESOP ciddi katkılar sundu/sunuyor. MESOP-G 4. Genel Toplantısı'nda alınan karar gereğince hem federasyon talebini öne çıkarma, hem de bu talep etrafında Kürdistan'da farklı siyasal hareket ve şahsiyetlerden bir çatı örgütlenmeye gidecek yolu açma çalışmalarında önemli bir mesafe aldık. Bu yöndeki arayışımız farklı siyasal hareket ve şahsiyetlerin arayışıyla çakışınca, ilki 4 Eylül 2005'te Ankara'da, ikincisi 17-18 Aralık 2005'te Diyarbakır'da olmak üzere, yüksek katılımlı iki toplantı yapıldı. İki toplantıda da MESOP Girişimcileri hem içe dönük hem de dışa dönük olarak kendilerine yakışan mesajları verdiler. Özellikle Diyarbakır toplantısının ardından ulusal birlik yönünde daha ciddi beklentiler oluşmuşsa, bunda katılımcı MESOP'luların payı inkar edilemez. Bu toplantılarda, oluşturulması hedeflenen birliğin 'Kürdün Kürde karşı birliği'ne dönüşmemesi, aksine net çizgileriyle rejime karşı bir birliğe dönüşmesi çabalarında MESOP'un başı çektiğini söylersek abartmış olmayız. Ulusal birlik arayışı çerçevesinde MESOP Girişimi, DTP ile de temas sağlama ve/veya en azından işbirliğini geliştirme çabalarını başlatmış bulunuyor.

Kuşkusuz ki, tüm bu çabalara ve olumlu sinyallere rağmen, ulusal birliğin kalıcı sağlam adımlarının atıldığından henüz söz edemiyoruz; bu toplantılardan kalıcı bir birlik üretileceğinin güçlü garantileri halen mevcut değildir. Ancak, bu alandaki çabaların olumsuz sonuçlanması ihtimali bile bizim yaptıklarımızın doğruluğunu gölgelemez.

Ve söz konusu birlik çalışmalarında gösterdiği varlığın ardından MESOP Girişimi, giderek ülkemiz siyaset sahnesinin temel yapılanmalarından biri olmaya, kendine yakışan konuma doğru yol almaya başlamış bulunuyor.

Yapamadıklarımız:

- Görünen odur ki; ülkemizin özellikle kuzey parçasında sosyalist unsurların yakın geç-

www.arsivakurdistan.org

mişteki yaygın ve kalabalık görüntüsüne rağmen, günümüzde ideolojik, politik ve örgütsel tüm boyutlarıyla bütünlüklü sosyalizm savunusunun, sosyalist mücadele kulvarının faturası bizlere çıkıyor/çıkacak. Bu bizim için hem büyük bir şereftir, hem de uzun vadede önemli bir siyasal avantaj olarak değerlendirilebilir. Ancak hem bu şerefin yüklediği ağır yükü taşıyabilecek, hem de bu ağır faturayı kalıcı avantaja dönüştürebilecek kadro birikiminden halen yoksunuz.

Aşılmış durumdaki eskiye olan hayranlık ve alışkanlıklarını önemsenecek ölçüde sürdüren mevcut MESOP kadrolarından çoğunun bu faturanın farkında olduğunu söylemek güçtür. Bu farkında olmayış, pasifliği, vurdum-duymazlığı, coşkusuzluğu, uyumsuzluğu, eski ilişki ile yeni ilişki arasında ikircikliği üzerinde taşıyan bir kadro yapısını beraberinde getirirken; her haliyle bir "yeni"yi yaratmaya aday olan örgütlenmemiz için yaptığımız çalışmaları aksatmakta, yapılaşma alanında çoğu zaman boş beklentilere girmemize sebep olmaktadır. Örgütlenme çalışmalarında seviye tutturamamanın, bilinen birkaç il ve ilçeye sıkışıp kalmanın en önemli nedeni budur. Bu nedenle, bizi bir an önce yeni alanlara ve dolayısıyla yeni kadrolara ulaştıracak bir planlamaya şiddetle ihtiyaç var. Bu toplantıda seçilecek Geçici Yürütme Kurulu'nun (GYK) en önemli görevi, sözünü ettiğimiz planlamayı yapıp hayata geçirmek olmalıdır.

- Buradan, bağlantılı bir soruna; geniş alana açılma planlamasının en güçlü dayanaklarından biri olması gereken ya-

Yayıncılık alanında yaşadığımız sorunlara yeniden ciddi eğilmekte yarar var. Çoğu yoldaşımız dergiyi koltuğunun altına alıp birilerine götürmeyi 'düşük' işlerden biri gibi görüyor. Bu olacak şey değil!

yıncılıkta yaşadığımız soruna yeniden ciddi eğilmekte yarar var.

Sosyalist Mezopotamya Dergisi, son genel toplantıdaki vurgulu eleştirilere ve oluşturulan güçlü yazı kuruluna rağmen hala düzenli bir periyottan yoksun olarak çıkıyor, yaygın ve düzenli bir dağıtımdan yoksunluk ise neredeyse kronik bir hal aldı. Bu durumu tamamen ekonomik nedenlerle izah etmek mümkün değil; çünkü işin ekonomiyi asıl ilgilendiren boyutu olan matbaa süreci -ne yapılıp edilip- zaten hal yoluna giriyor. Gönderilmeyen veya derlenmesi için çabalanmayan yazılar yüzünden yaşanan periyot sorununu da, düzenli ve biraz daha yaygın bir dağıtımın yapılmamasını da, ilgi ve sorumluluk eksikliğiyle açıklamak daha doğru olacaktır. Çoğu yoldaşımız dergiyi koltuğunun altına alıp birilerine götürmeyi 'düşük' işlerden biri gibi görüyor. Bu olacak şey değil! Girişim evresinin temel dayanaklarından birinin yayın olduğu; daha önemlisi, yayın vasıtasıyla dış ilişki kurma dışında bizi fazla uğraştıran somut örgütsel işlerin pek olmadığı da göz önünde bulundurulursa, bu hiç olacak şey değil!

Son genel toplantıda oluşturulan yazı kurulunun tüm hükmünün yalnızca bir sayılık olması ise, ayrıca eleştiriyi hakkeden bir icraat oldu. Yazı kurulunda yer alan yoldaşların branşla ilgili yetersizlik sorunları bulunmadığına, dahası her biri ciddi birikimlere sahip olduklarına göre, bu durumun yaşanmasında yazı kurulunu oluşturmadaki mantığın ciddi payı var. Bir araya geliş kolaylığı esas alınarak büsbütün amatörce bir yaklaşımla oluşturulan son yazı kurulu, adeta oluşum mantığına uygun davranarak amatörce çalıştı. Yayın alanında paralel durumdaki dağıtım ve yazı kurulu sorunu, aşmakta zorlanmayacağımız işlerden biridir ve bu toplantı mevcudu çözüm önerileri üzerinde ciddi bir tartışma yürütmelidir.

Özellikle son günlerde MESOP'un Kürt siyasal çevrelerinde ve dolayısıyla kamuoyunda önemli ölçüde duyulmasının doğurduğu ihtiyaç dikkat alınarak, yayın faaliyeti kapsamında bir haftalık gazete projesi üzerinde de artık kafa yormanın vakti gelmiş bulunuyor.

Girişim olarak halen bir internet sitesinden yoksun oluşumuz ise hiçbir gerekçeyle izah edilemeyecek bir ayıbımızdır. Düşünsel ve politik açılımın/iletişimin en kolay, en hızlı ve en etkili araçlarından olan bu siteye acilen ve ciddi derecede ihtiyacımızın olduğu tüm yoldaşlarca bilinmesine rağmen, konuya gerekli duyarlılık gösterilmedi. Yapım işinin havale edildiği yerin ve dolayısıyla havale edenlerin yarattığı "bugün-yarın olacak" beklentisi, halen sitesiz oluşumuzda esas rolü oynamıştır. Bu sorunu derhal aşmak için bu toplantı görevlendirme yapmalıdır.

- Antep'te yerel birimin aldığı ve GYK'nın da benimsediği karar doğrultusunda kurulması öngörülen kültür merkezi için halen somut bir adım atı-

www.alsiyasal.org

labilmiş değil. Bu adımın atılamamasının en büyük nedeni, yine ekonomik sıkıntımızdır. Mekan arayışında sergilenen "hem istediğimiz ölçülerde güzel olsun, hem de ucuz olsun" yaklaşımı, bunca arayışa rağmen mekanın hala tutulamamasına yol açmıştır. Mekan bulma arayışında o kadar uzatmalar yaşandı ki, gerçek sebebin uygun mekan bulunamamasından kaynaklandığı ve sorunun bu noktada döğümlendiği açıklaması bile artık bazılarına inandırıcı gelmiyor. Ama maalesef gerçek budur.

- Mali sorun, yapmak istediklerimizi yapmaktan bizi alıkoymaya devam ediyor. Ciddi mali kaynak yaratma çabası şimdilik boşa çıktığı gibi, Adıyaman hariç hiçbir birimimiz düzenli aidat toplayamıyor. Bu konuda ciddi yol almış olan Antep'te bile sorgulanması gereken bir gerileme yaşandı. Girişimimizi önemli ölçüde rahatlatacak, faaliyet hızını arttıracak kaynak yaratma arayışı-

Girişim evresini layıkıyla tamamlayıp hareket evresine geçebilmemiz için, sıraladığımız sorunların aşılması gerekmektedir. Ve bu sorunların çoğu, biraz daha duyarlılık, biraz daha sorumluluk, biraz daha enerjiyle aşılabilecek sorunlardır.

nın biraz zaman alması normal karşılanabilir; ancak aidat sisteminin oturtulamayışı, tıpkı diğer sorunlarda olduğu gibi eski ilişki tarzının sürdürülmesinin yarattığı rahatlıktan ve "yeni"ye olan duyarsızlıktan kaynaklanmaktadır. Her toplantıda gündeme gelen bu sorun, ne yazık ki bu toplantımızda da ele alınmalıdır.

Yoldaşlar!

Girişim evresini layıkıyla tamamlayıp hareket evresine geçebilmemiz için, özetle sıraladığımız sorunların bir an önce aşılması gerekmektedir. Ve bu sorunların çoğu, biraz daha duyarlılık, biraz daha sorumluluk, biraz daha enerjiyle aşılabilecek sorunlardır. Zamana yayılmış bir plan çerçevesinde belirlemiş olsak dahi, katedeceğimiz evreleri bir bıçak kesiği gibi birbirinden ayırmanın yaşamın canlılığıyla tamı tamına örtüşmeyeceğinin bilincinde olmalıyız. Bu nedenle, bir üst evrede öngördüğümüz işler ve görevler bir alt evrede karşımıza çıkabilir, aşılabilir; ya da bir alt evrede tamamlanması gereken görevler üst evreye sarkabilir. Yani bu evreler birbirinden yalıtık değil, geçişlidir. Dolayısıyla, girişim evresinin görevlerini tamı tamına olmasa bile önemli oranda başarabilirsek, bu evreyi çok uzatmanın bıkkınlık, heyecan yitimi, evreye özgü davranış biçimlerini kanıksama gibi sakıncalarını da göz önünde bulundurarak, hareket aşamasını yakın zamanda gündemimize almamızda yarar var. Dahası bu toplantı böyle bir geçişin ilk hazırlıklarının neler olabileceğini gündemine almalıdır.

Toplantımızın üretken ve yürüyüşümüze yol açıcı olmasını diliyor, GYK adına hepinize başarılar diliyoruz.

www.arsivekurdi.org

POLİTİK TARZ VE ÖRGÜTLENME
(Sorunlama)

Giriş

MESOP Girişimi 21-22 Ocak 2006 tarihinde yapmış olduğu VI. Genel Toplantı'sında kimi sorunları gündemine alarak tartışmıştır.

VI. Genel Toplantı sonucunda, toplantı katılımcıları, gündem maddelerinden "Politik Tarz ve Örgütlenme Sorunları" konusunda yeni seçilen GYK üyelerini görevlendirmiştir.

GYK üyeleri VI. Genel Toplantı sonrasında bir araya gelerek değerlendirme yapmış ve bu değerlendirme sonucunda bölgelerde sorunla ilgili toplantılar yapmaya karar vermiştir. GYK üyeleri bölgelerde yapmış oldukları toplantılar ve görüşmeler sonucunda, "Politik Tarz ve Örgütlenme" konusunda bir sorunlamanın yayınlanmasına ve tartışmaya açılmasına karar vermiştir.

***

GYK, bölgelerde yapmış olduğu toplantı ve görüşmeler neticesinde, MESOP Girişimi III. Genel Toplantısı'nda karar altına alınan ve Ekim 2004 tarihinde kamuoyuna yayınlanan "İzlenecek Aşamalar ve Sorunlama Belgesi" broşüründe "Yeni bir örgüt/örgütlenme arayışı ve MESOP" üst başlığında yer alan,

"1- Partinin değil, halkın iktidarı;

2 - Parti örgütlenmesinde doğrudan demokrasi;

3 - Yerelin merkezileşmesi;

4 - Özgürlük içinde disiplin mi, disiplin içinde özgürlük mü?;

5 - Organik birlik;

6 - Asıl olan kadroların mı, yoksa yapıların mı demokratik olmasıdır?" alt başlıklarının yeniden gündeme getirilmesinin ve birbiriyle bağlantılı olarak nasıl içerik kazandırılacağının yeniden tartışılması gerektiğinin altını çizmiştir.

Bu sorunlamalara ek olarak:

A) Mevcut siyasetin yüzleştiği sorunlar

* Kabul edilir ki; siyaset en genel anlamıyla sorunlara çözüm üretme sanatıdır. Fakat 21.yy başında siyasetin kendisi sorunlarla yüklüdür. Bu bağlamda genel olarak siyasetin, özel olarak komünist/sosyalist siyasetin yüzleştiği sorunlar nelerdir?

* 20.yy sonu 21.yy başında dünya çapında siyasetin bulunduğu zeminden bir adım sağa kaydığı doğru mudur? Yani liberallerin muhafazakarlaştığı, sosyal demokratların liberalleştiği, komünist/ilerici/devrimci dinamiklerin yeni bir sosyal demokrat harekete evrildiği doğruysa, komünist, devrimci dinamik alanı yeniden ve nasıl doldurulacak? Ya da II. Enternasyonal'deki gibi bir kopma gerekliyse bu nasıl yapılacak?

* 19. yy ve 20.yy'da serma-

www.arsivakurdi.org

ye siyaseti ulusal iken; işçi sınıfı siyaseti evrenselci, enternasyonalcıydı. Bugün için tablo nedir? Küreselleşmeci, evrenselleşmeci sermaye siyasetine karşı, genel olarak mevcut sosyalist hareketin muhafazakar, ulusal davranması nasıl izah edilir?

* Bugün burjuva siyaset komünist/sosyalist hareketin kullandığı kavramların içini boşalttı, dilini bozdu, sembollerini birer ticari meta haline getirerek kullanıyor. Buna karşı komünist hareket ne yapacak; demokrasi, eşitlik, özgürlük, radikalizm gibi belli başlı kavramlara yeniden nasıl içerik katacak? Halklar, sınıflar köklü harekete geçmeden bu mümkün mü?

* Mevcut haliyle siyaset ego ilişkisine dönüşmüşken, siyasi kadroların bir çoğu dünyayı, siyaseti kendi tekelinde hissederken, ilişkiler -siyasi ilişkiler- çıkar üzerinden kurulurken, bütün bu olumsuzluklardan nasıl uzak durulacak?

* İnsanın bizatihi kendisinin yaşadığı gerçeğe rağmen hala gerçeklik bilinci bulanıksa, bozuksa, hastalıklıysa; yaşadıklarına karşın -içgüdüsel de olsabelli bir mukavemetten yoksun insan, bir vaka olarak incelenmesi gereken bir şey değil mi? Bunun için öncelikle insana inmek, insanlaşmak doğru bir yöntem mi? Ya da bu koşullarda siyaset ile yaşam arasında yeniden köprüyü nereden ve nasıl başlayarak kuracağız?

B) Her şeyi belirleyecek olan kadrolardır

* Her şeyi belirleyecek olan kadrolardır, ama 'Nasıl bir kadro?' sorusu bugün için hala güncelliğini korumaya devam ediyor.

Kabul edilir ki; dünyanın sahip olduğu bütün değerli sermayenin en değerli ve en belirleyici olanı insandır. Bir hareket içinse kuşkusuz bu kadrodur. Mevcut siyasal ortamda tabir uygunsa önüne gelen herkes kendini "kadro", "profesyonel kadro" ilan etmektedir. Bu durum ise bugünkü siyasal durumun tablosunu ortaya koymaktadır. Öyleyse yeni bir örgüt ve örgütlenme tarzı yaratacaksak, işe kadrodan başlamalıyız. Bu bağlamda nasıl bir kadro profilini hedeflemeliyiz? Kadro deyince ne anlaşılmalı?

* Gerektiğinde tek başına bir hareket/parti gibi davranabilecek bir kadro yapısını nasıl oluşturabiliriz?

* Varolan haliyle devrimci kadro olduğunu iddia eden insanların birçoğu kirlenmişse, bu anlamıyla siyasete bulaşmamış yeni insanlara gitmek gerekmiyor mu? Bu gidiş nasıl şekillenmeli?

* Yeni tip bir kadro yaratmanın ön koşullarından birisi eğitim çalışmasıysa, buna nasıl ve nereden başlamalıyız?

* Bugün sosyalistler ve sosyalist kadrolar halka uzaktan bakan kurtarıcılar olarak dışarıdan çağrılar yapan konumdadırlar. Buradan hızla çıkabilmek, belirli bir yerelde, halkın/sınıfın içerisinde yer alarak içeriden biri/birileri olarak yönlendirici, bilinçlendirici davranabilecek miyiz?

* Bugün Kürdistan sosyalist hareketinin sorunu işçi/emekçi yığınlarla geniş, yaygın (yatay) ilişkiler kurmak mı, yoksa bizi buna götürecek ilk adım, belirlenmiş yerellerde dikine (derinlemesine) kök salma mücadelesi mi? Belirlenmiş yellerde yığınlarla ilk ve kalıcı temas halkaları veya ilk ciddi tutunma adımlarını geliştirmek midir? Bu durumda kadronun işlevi ne olmalı?

* Giderek yok sayılan, içi boşaltılan yoldaşlık ilişkilerini öncelikle kadrodan başlayarak yeniden nasıl şekillendireceğiz?

* Kadro bilimsel bilgiyle donatılmış bir inanca sahip olmalı, söylem ve yaşam tarzı uyum içerisinde olmalı diyorsak, kadronun öncelikle kendisinden başlaması gerekmiyor mu? Önce devrimi kendisinde yapması gerekmiyor mu? Kendisini değiştirip dönüştüremeyen, toplumu değiştirip dönüştürebilir mi?

* Ülkesinin, halkının, halklarının sosyalist hareketi olabilmek; bunun üzerinden dünya sosyalist hareketinin organik bir parçası olarak davranabilmek. Coğrafyasının, halklarının sosyalist hareketi olabilme yönünde önümüzde duran görevler nelerdir? Kendi coğrafyasını kavramamış kadrolar, ülkesinin, halklarının sosyalist partisini yaratabilir mi?

* Kendi zamanını özgürleştirmeyi ve kolektif çalışmayı/üretimi gerçekleştiremeyen kadro, toplumun özgürleşmesinde öncülük rolünü ne kadar üstlenebilir?

* Mevcut sistemle bir aidiyet ilişkisi olan ve bu ilişkiyi koparmakta ikircikli davranan kadro olabilir mi?

C) Nasıl bir tarz?

* Yeni bir hareket kendisini şiar (slogan), değer ve sembollerle ifade eder, yığınlara tanıtır. Bu açıdan yeni ulusal, sınıfsal, ekonomik, kültürel şiarlarımız neler olmalı? Bunları nasıl belirleyeceğiz?

www.arsivakurd.org

* Köklü bir sorun olarak; Kürdüyle, Türküyle, Laz, Arap, Çerkeziyle, Ermenisiyle halklarımız, toplumumuz kırk yıllık rüya olarak kendisine sunulan AB rüyasının sonucuyla ya da sonuçlarıyla az-çok yüzleşmeden, kapitalizmi radikal aşacak olan devrimci ayaklanmalara çekilebilir mi? Ayrıca AB sürecinde Kürdistan sosyalistleri/komünistleri nasıl bir politik-pratik siyaset izlemelidirler? AB'ye "evet" ya da "hayır" ikilemi dışında bir üçüncü seçenek var mı?

* Devrimci hareketin en büyük eksiği, ideolojisine uygun sosyal ve kültürel bir güç olmayışıdır. Toplum devrimci/komünist hareketi sosyal ve kültürel olarak farklı, özenilecek bir potansiyel olarak görmüyor. Bunun için devrimci hareket ideolojik yanını sosyal ve kültürel değerleriyle birlik içinde var etmeli; bu bağlamda üretmek, paylaşmak ve özgürleştirmek şiarıyla yaşamda nasıl güç olunmalı?

* Belirli bir yerelde, hareketin bütün sorunlarıyla yüzleşmek, göğüslemek, somutta neyi içeriyor? Bazı merkezlerde kalıcı örgütlenme zeminleri yaratmalı mıyız? Bu zeminler bölgelerin durumlarına göre dernekler, kültür merkezleri, kooperatifler, yerel gazeteler türü adımlar olabilir mi? Bu tipten örgütlenme alanlarının yeni bir siyaset tarzı bağlamında MESOP'la ismen özdeşleşmemesi önemli değil mi? Ya da tersi mi olmalı?

* Somut, elle tutulur, yaşamsal, ulusal, sınıfsal, kültürel talepler uğruna pratik mücadeleyi nasıl somutlaştıracağız? Yerellerde bu nasıl içerik kazanacak? Bugün pratik politikanın geldiği nokta itibariyle bayramdan bayrama misali, 1 Mayıs, 21 Mart, 6 Mayıs vb. önemli tarihi günlerin ötesinde pratik politik mücadeleye, belirlenmiş yerellerde süreklilik nasıl kazandıracağız?

* Buradan hareketle diye biliriz ki; yeni bir hareket tarzı yaratacaksak, nasıl bir eylem tarzı yaratmalıyız? Siyasal yapılanmaların sıkça başvurduğu gibi basın açıklamaları vb. ile yetinmeli miyiz? Başka bir tarz mı tutturmalıyız?

* Gelinen nokta itibariyle siyaset kulvarında anti emperyalist söylemlerin içeriği boşaltılmış ve başkaları bu söylemleri kullanmaktadır. Anti emperyalist olmak ABD karşıtı olmaya indirgenmiş durumda. ABD karşıtı olmak anti emperyalist olmak için yeterli mi? Ya da anti kapitalist olunmadan anti emperyalist olunabilir mi?

* Topluma, kitlelere yaklaşırken nasıl bir yol ve yöntem izlemeliyiz? Ya da kitleselleşmek yerine öncelikle bir kadro hareketi mi yaratmalıyız?

* Varolan pratiğiyle MESOP Girişimi, Yayın Kurulu ve GYK'yı ayrı ayrı seçmektedir. Bu doğru bir yöntem midir? Her iki kurulun birlikte seçilmesi ve görev dağılımını kendi içerisinde yapması daha doğru değil mi? Her iki kurulun ayrı ayrı seçilmesi, politik ayakla örgütlenme birliğini nasıl sağlayacak? Ya da sağlayabiliyor mu?

D) Sınıf hareketi açısından

* İşçi kavramı kutsal, yüce değil, olmamalı. İşçi de halkın, ulusun bir parçasıdır ve ulusun, halkın olumlu-olumsuz, ileri-geri değerlerini taşır. İşçi, sınıf bilincine varmış işçi bile işçi (sınıf) kimliğinin yanı sıra ulusal, dinsel, kültürel aidiyetlere ya da alt kimliklere sahiptir. Aynı bakışla, bir emekçi köylü, öğrenci, kadın da birden fazla aidiyet taşır, taşıyabilir. Sınıfa, işçiye yaklaşım, emekçi yığınlara yaklaşım, bu zenginliği dikkate almadan geliştirilebilir mi? Burjuva siyasetin ya da siyasal İslamın etkisindeki işçi-emekçi yığınlara bu açıdan nasıl yaklaşacağız?

* Bugün sendikal hareket güçsüzleşmiş ve halihazırda işçi sınıfının ancak küçük bir azınlığını kapsamaktadır. 19.yy'ı dahi aratmayan vahşi çalışma koşulları hüküm sürmektedir. Ücretli çalışanların büyük çoğunluğu örgütsüz yığınlara dönüştürülmüştür. Esnek üretim, taşeronlaştırma, özelleştirme vb. uygulamalar sınıfın varolan yapısını dağıtmıştır. Sınıfın ekonomik örgütleri olan sendikalar giderek işlevsiz hale gelmiştir. Bu durumda, mevcut koşulları göz önünde bulundurarak, sendikal bakış açımız ne olmalı? Yeni bir sendikal anlayışla birlikte sınıfı örgütlemek için başka araçlar neler olabilir? Dernek vb. örgütlülükler işlevli olabilir mi? Bunlarla birlikte yeni bir öncü kuşağın, kadronun ve sendikal aktivistin yaratılması için neler yapılmalı?

VI. Genel Toplantı katılımcıları tarafından gündeme alınan ve GYK'ya görev olarak verilen "Politik Tarz ve Örgütlenme" ile ilgili yapılan toplantılar sonucunda kaleme alınan ve tartışmaya açılan sorunlamadır.

Mezopotamya Sosyalist Partisi (MESOP) Girişimi Geçici Yürütme Kurulu

www.arsivakurdi.org

Ji Raya Kurd, Tirk û Dinyayê re

Di 28-29ê Çileyê Paşîn a 2006-an de Grûba Xebata Demokratî û Yekîtiya Neteweyî ya Kurd, civiya. Perspektîfên, komcivîna 4ê Îlonê û komcivîna 17 û 18 Çileyê Pêşîn a 2005-an ku li ser esasê yekitiyê hatibû li darxistin, ji xwe re kir bingeh û li ser gengeşî kir. Di encamê de biryar girt ku beyanek wek encama komcivînê ji raya kurdan, tirkan û dinê re eşkere bike.

Grûba Xebata Demokratî û Yekîtiya Neteweyî ya Kurd, di çarçevoya perspektîfên wan komcivînan de ji bo rêk û pêkbûna xebata yekitî a neteweyî ya Kurd, 3 kes ji devreyî welat, 11 kes jî nav welat, bi giştî 14 kes ji bo koma rêvebir hilbijart.

Grûba Xebatê, ji dêlva xebatek siyasî ya teng, avakirina yekîtiyek netewî û berfireh daye pêşiya xwe. Bingehên vê yeketîya netewî, wê di nav pêvajoyê de gengeşî û zelal bike.

Grûba Xebata Demokratî û Yekîtiya Neteweyî ya Kurd, di hiqûqa nav xweyî de mafê partî, bir û bask û kesayetiya diparêze. Mafê tu kesê ji yê tu kesê din ne zêdetir e û ne kêmtir e.Ev yek dê heta civîna bê, dom bike.

Grûba Xebata Demokratî û Yekîtiya Neteweyî ya Kurd, divê û diparêze ku; gelê Kurd, mafê xwê yê çarenûsî, ji aliyê huqûqî û siyasî ve bikar bîne, li ser axa xwe, bi awayeke azad desthelatdarîya xwe ava bike û wek hemû miletên dinê, bibe xwediyê mafê xwe.

Grûba Xebata Demokratî û Yekîtiya Neteweyî ya Kurd;

-Ji bo pêkanîna yekitiya demokratî û neteweyî kurd,

-Ji bo Qanûna Esasî ya ku mafê netewî û demokratî ya gelê kurd bipejirîne,

-Ji bo di prosesa Yekîtiya Ewrûpayê de bibe teref

-Di çareserkirina pirsa kurdî de ji bo rakirina hemû metodên tundî(şîdetê) wê bixebite.

Grûba Xebata Demokratî û Yekîtiya Neteweyî ya Kurd, bi vê hêviyê û armancê, çalekiyên wek şiyarkirina gel, komcivînên herêmî; semîner, konferans û panel a dê pêkbîne. Ji bo serkeftina vê daxwazê, bi partiyan, bi bir û baskên siyasî û kesayetiyên naskirî re danûstendin deyne û tekiliyên xwe berfireh bike.

Grûba Xebata Demokratî û Yekîtiya Neteweyî ya Kurd, xebatên xwe, li ser esas û pirensîbên hûqûqa navneteweyî û ûjdanê civakî, bi şêweyeke meşrû î û zelal, didomîne.

Ji raya Kurd, Tirk û Dinê re...

Bi slav û rêz

Grûba Xebata Demokratî û Yekîtiya Neteweyî ya Kurd

www.arsivakurdi.org

HELEPÇE

Helepçe, bajarek başurê Kurdistanê ye.
Di 16´ê Adarê de sala 1988'an,
bi destê serokê komara Iraqê Seddam Huseyn,
bi hezaran mirov ji gelê Kurd hatin qirkirin.
Di vê qirkirinê de 5000 kuştî, 7000 birîndar çêbûn.
Û bi sed hezaran mirov perîşan û koçberbûn.

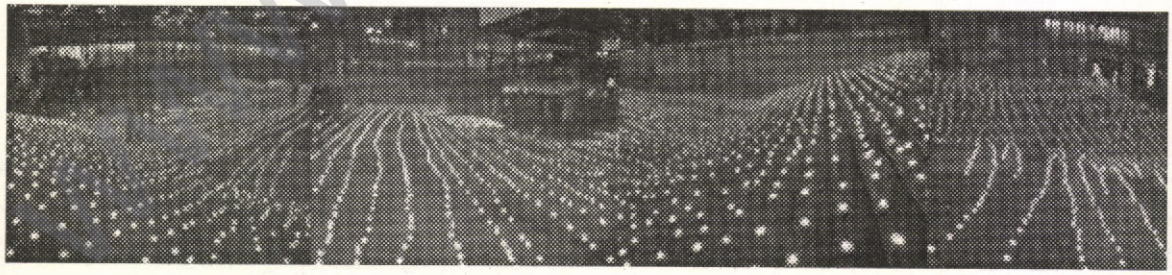

www.arsivakurdi.org

yeni bir aydınlanma atağı için...

SOSYALİST MEZOPOTAMYA

Aylık Teorik/Politik Dergi Sayı: 14 Ocak 2006 2 YTL / 2.000.000 TL

- Birlik kültürü ve MESOP
- Ortak siyasi akılda buluşma zorunluluğu açık olmalıdır
- DOSYA: İnsan
- Ulusal soruna ulus içi ve ulus dışı yaklaşımlar
- 'Kızıl Elma' ütopyası
- Paris İsyanı ya da dipten gelen dalganın ilk habercileri

Tüm dergi bayilerinde

İsteme adresi: Gün Yayıncılık Tel/Fax: 0 212 2196906
İnönü Mah. Babil Sok. 27/3 Harbiye-İstanbul

Kürtler bu emperyalist-kapitalist sistemin en mağdur halklarından biri. Bu uluslararası düzene katılmak çok mümkün görünmüyor; küçük halklar bu haksızlığın, emperyalist şiddetin ancak kötü bir işbirlikçisi olabilir. Bugün küçük ve zayıf halkların bugünkü düzenden bağımsızlaşmaları, dışında kalabilmeleri mümkün değil; bu anlamda Ortadoğu'daki küçük ve zayıf halkların büyük devletlerle, uluslararası güç odaklarıyla, stratejik çıkarlarla şu ya da bu şekilde ilişkilenmeleri kaçınılmaz bir zorunluluk. Fakat zayıf ve küçük ulusların büyük devletlerle, stratejik çıkarlarla ilişkilerinde ilüzyonlara kapılmalarının onlara sonuçta felaket getireceğini unutmadan siyaset yapmanın yollarını ve araçlarını yaratmak gerekiyor. Zaman zaman büyüklerin çıkarlarıyla küçüklerin çıkarları örtüşebilir; bu tesadüfün de facto bir şey olduğunu, büyük devletlerin çıkarları değiştikçe fiiliyatta kazançlı olan küçük halkın/devletin adı da değişecektir. Burada değişmeyecek tek bir kural var; büyük devletlerin çıkarlarıyla ezilen halkların çıkarları sonuçta çelişmek durumundadır.

www.arsivakurdi.org